

ПРОЕКТ!

ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ

АКТУАЛИЗИРАНА ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

ПЕРИОД НА ДЕЙСТВИЕ

2022 – 2028 ГОДИНА

Приета с решение № / г.
на Общински съвет Кюстендил

Кюстендил, 2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
1.1.ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	7
1.1.1. Географско положение спрямо територията на страната.....	7
1.1.2. Съседни общини.....	8
1.2.3. Релеф.....	8
1.1.4. Климат.....	9
1.1.5. Полезни изкопаеми.....	11
1.1.6. Кметсва и населени места в общината по кметства	12
1.2.ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА.....	14
1.2.1. Въздух.....	14
1.2.2. Водни ресурси.....	18
1.2.3. Почви и нарушени терени.....	23
1.2.4. Защитени територии и биоразнообразие.....	25
1.2.5. Шум.....	39
1.2.7. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчи.....	41
1.2.8. Отпадъци.....	41
1.3 УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ.....	64
1.3.1. Отговорности и задачи.....	64
1.3.2. Сътрудничество.....	71
1.4. ИКОНОМИЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ.....	72
1.4.1. Сикторни структури.....	73
1.4.2. Инфраструктура.....	85
1.5. ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	90
1.5.1. Бюджет.....	91
1.5.2. Приходи.....	91
1.5.4. Такси.....	92
1.6. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	74
1.6.1. Население на общината.....	74
1.6.2. Миграция.....	77
1.6.3. Възрастова структура на населението.....	77
1.7. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧНИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	80
1.7.1. Средно-годишен доход.....	81
1.7.2. Относителен дял на разходите.....	82
1.7.3. Заетост.....	83
РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ/SWOT-АНАЛИЗ/.....	85
РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА.....	88
РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА.....	89
РАЗДЕЛ V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ.....	92
РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА.....	99
РАЗДЕЛ VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ.....	100
РАЗДЕЛ VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА.....	101
РАЗДЕЛ IX. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА.....	109

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) се разработва на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Кюстендил, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси. Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Кюстендил. При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на околната средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка. Едновременно се цели постигане на траен ефект за обществото, за да се елиминира вземането на евентуални „компромисни решения“ в условията на бюджетен дефицит в общината.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- ✓ Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- ✓ Сравняване и привеждане в унисон с националните и европейски приоритети;
- ✓ Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- ✓ Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- ✓ Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).
- ✓ Да открие приоритетите в разглежданата област.
- ✓ Да използва природните дадености на територията на общината за развитие на икономически потенциал и по-специално за развитие на туризма.
- ✓ Да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми.

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди”. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив

икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси, следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни, не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидираност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно, към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи

материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да й бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт, по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл. 17).

Специалният Закон за опазване на околната среда, вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл. 10, ал. 1, т. 6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл. 15, ал. 1).

В тази връзка, ПООС на община Кюстендил, съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум.

Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси, чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Кюстендил 2023-2028 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Кюстендил, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата, съответства на одобрените от Висшия експертен съвет на МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социално-икономически, целеви, проблемен и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

Процесът на изготвяне на Актуализираната общинска програма за опазване на околната среда на територията на Община Кюстендил, за периода 2023 – 2028 г. може да се раздели основно на три фази – предварителна подготовка, анализ на съществуващото състояние и планиране на мерките и целите за периода 2023-2028 г. Тези фази са свързани по между си и включват следните етапи:

- Предварителна подготовка;
- Събиране на информация за анализи и прогнози;
- Анализ и оценка на съществуващата ситуация за управлението на отпадъците;
- Изготвяне на прогнози;
- Изготвяне на SWOT анализ;
- Определяне на цели и алтернативи за развитие;
- Изработване на план за действие;
- Процедура по екологична оценка и оценка за съвместимост;
- Приемане на програмата от Общински съвет – Кюстендил.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

Информацията за община Кюстендил, която е анализирана при изготвянето на програмата, е свързана с данните по определени фактори.

Анализът определя съществуващото състояние на факторите, които имат значение за разработването и изпълнението на програмата. Целта е да се анализират тенденциите на развитие и да се идентифицират причините, като са включени:

- данни и информация за отделните фактори;
- анализ на базата данни по фактори;
- формулиране на тенденциите по фактори;
- определяне на проблемите и причините, които ги обуславят и поражда - технически, организационни, управленски, ресурсни, информационни и т.н.

В случаите, когато информацията е остаряла или не може да се набави по никакъв начин, то набирането ѝ е записано, като задача от програмата. При набавянето ѝ по-нататък в хода на актуализацията на програмата, данните ще се използват за анализ на съответния фактор. Факторите, които нямат приложение в общината, не са отразени в програмата.

1.1. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.1.1. Географско положение спрямо територията на страната

Община Кюстендил е една от най-западните общини в Република България и е разположена в югозападната част на България.

Община Кюстендил обхваща територия с площ от 964,3 кв.км. С тази площ общината се нарежда на трето място в Югозападна България (бившата Софийска област) и е сред най-големите в страната.

Разположен на стратегическо място в западната част, общинския център град Кюстендил е на естествен географски кръстопът, който е спомогнал градът да се превърне във важен административен, икономически и културен център не само в рамките на Кюстендилска община, но и за цялата Кюстендилска област. Освен важен шосеен възел, Кюстендил се явява и балнеоложки и туристически център с национално и международно значение, археологически и архитектурен резерват, изходен пункт за туризъм и ски спорт в Осоговската планина.

Като важни предимства може да се считат:

- Наличие на уникален природен потенциал - разнообразен релеф- Западнобългарските планини, най-известна от които е Осоговската планина; река Струма-една от големите български реки, вливаща се в Бяло море /Гърция/; наличие на термоминерални извори с доказани лечебни свойства в областта на балнеолечението;
- Добра суровинна база: иглолистни и широколистни гори, инертни материали за строителство и др.;
- Градът е разположен в зона, подходяща за развитие на трансгранично сътрудничество /до границите с РС Македония и Р Сърбия /.
- Разстоянието от Кюстендил до столицата София е 86 км, до границата с РС Македония е 22 км, а до границата с Р Сърбия е 30 км.

1.1.2. Съседни общини

Община Кюстендил граничи с общините Трекляно, Земен, Радомир, Бобовдол и Невестино.

Връзката между котловините се осъществява чрез проломи - Земенски (на р. Струма) и Мазарачевски (на р. Бистрица), през които минава железопътната линия София-Кюстендил-Гюешево, а между планините има удобни седловини, през които минават основните шосейни връзки, свързващи общината със съседните страни, както и с вътрешността на страната. Община Кюстендил включва 72 населени места, обединени в 48 кметства.

1.1.3. Релеф

Релефът на общината е изключително разнообразен и включва по-голямата част от Кюстендилската котловина (със средна височина от около 500 м), Каменичката котловина (средна височина 950 м), планините Осогово, Лисец, Конявска, Чудинска и други гранични ридове от южната хълмиста област на Краището. В тези си граници и обхват общината съществува от 1988 година и приобщава части с надморска височина от около 470 м. (р. Струма) до 2251 м (вр. Руен-Осоговска планина). Ландшафтът на района е северен субсредиземноморски с предимно равни котловинни дъна, с

широколистни гори, иглолистно-широколистни гори, иглолистни гори, редки и нискостеблени гори.

Геоложка характеристика

Кюстендил е разположен в югозападната част на Кюстендилската котловина, която е оградена от Конявската и Змеевската планина, от север, от височината Лисец от запад, от Осоговската планина, от югозапад и юг и от по-високото Дупнишко поле, от изток. Надморската височина на Кюстендилската котловина е между 500 и 600 м.

Регионално котловината попада в Краищенско-Конявската планинско-котловинна част, а в геоложко отношение тя спада към Краищидно-Осоговския гънково-разломен блок от Западна България. Последният е изграден от предимно линейно ориентирани на юг-югоизток млади (алпийски) гънкови и разломни структури.

Град Кюстендил е построен върху делувиялните склонове на височините и ниските тераси на р. Банщица. Непосредствено, южно от града се разполага известният високо денивелиран хълм Хисарлъка - североизточен завършек на Осоговската планина.

Околните планини имат пъстър геоложки строеж, представен от разнообразни допалеозойски кристалинни скали, гранитоиди, риолити, палеозойски и мезозойски карбонатни и теригенни скали, юрско-креден ритмичен флиш, палеогенски пясъчници и мергели, неогенски теригенно-въгленосни утайки, кватернерни чакъли и пясъци. Тези скали изграждат и дълбочинния строеж на самата Кюстендилска котловина. Кюстендилската котловина и околностите ѝ попадат изцяло в сеизмична зона с интензивност от седма степен по скалата на Медведев, Шпонхойер и Карник. Южно от нея, с център в с. Крупник (край Симитли) и кръгови изосеисти до десета степен се разполага най-активната сеизмична зона в България.

Котловината и склоновете на оградните планини притежават и други геоложки рискове: свлачища, срутища, поройни речни разливи.

В инженерно-геоложко отношение районът се характеризира със скални, полускални, глинести типове скали и комплекси от тях.

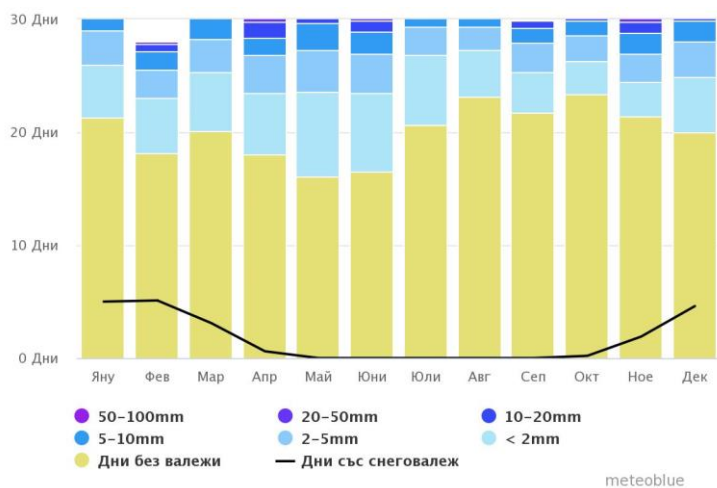
Литоложният списък от слоисти и неслоисти формации, които се разкриват в района на изследване, е много пъстър и разнообразен. Това се дължи и на значимите тектонски движения и сложни структури, които допринасят за пъстрата геоложка среда. Изследваният район обхваща площи много различни по своя начин на формиране и генезис. Различават се добре обособената Кюстендилска котловина, която е запълнена със съвременни кватернерни отложения, които в дълбочина преминават в неогенски и палеогенски материали. Същите неозойски материали са широко разпространени в дълбоките грабенови структури югоизточно и североизточно от котловината. В северната част на района, попадащ в Краище, са отложени дебели седиментни пластове главно от триаски и кредни материали. В северозападната и югозападната част се срещат основно интрузивни скали, които са били подложени на метаморфизъм в различна степен. Те изграждат изцяло Лисец планина и голяма част от Осоговска планина. Възрастта на геоложките формации също е много разнообразна, като на терена се разкриват.

1.1.4. Климат

Климатът и климатичните ресурси са най-динамичния природен фактор, моделиращ структурата на природната система и влияещ силно върху икономиката и бита на човешките ресурси в община Кюстендил. В северозападната част са южните разклонения на Милевска планина, на север Чудинска и Конявска, на запад планините Лисец и Осогово, които са с надморска височина над 1 400 м. Те са причина за

доминирането на планински тип климат. По-голямата част от територията на община Кюстендил – котловините Каменишка, Кюстендилска, Дупнишка и историко-географската област (покрайнина) Разметаница, попадат в преходната климатична област. Най-съществените климатични характеристики на котловините са топло лято, мека зима, по-малка годишна амплитуда на температурата на въздуха, проявление на два годишни максимума на валежите (през май-юни и ноември – декември), и два изразени минимума (август и февруари) и ежегодна, но неустойчива снежна покривка.

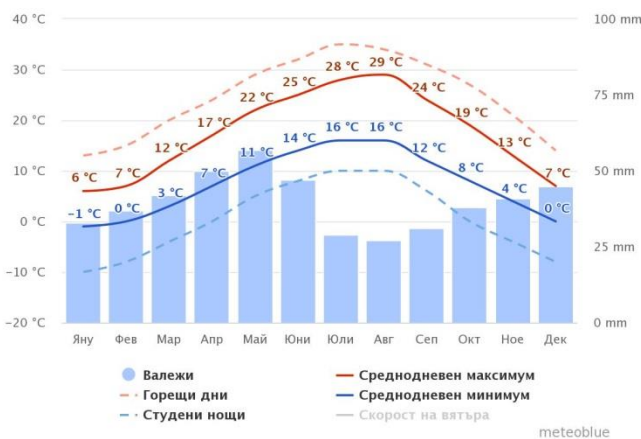
Фигура 1

Годишни валежи в община Кюстендил.

Западната част на общината с граничните български планини Милевска, Конявска, Лисец и Осогово, формират зона с изразен умереноконтинентален климат. Климатичните характеристики на тази част са топло лято и студена зима, голяма годишна амплитуда на температурата на въздуха, максимума на валежите е пролетно-летен, а минимума – зимен.

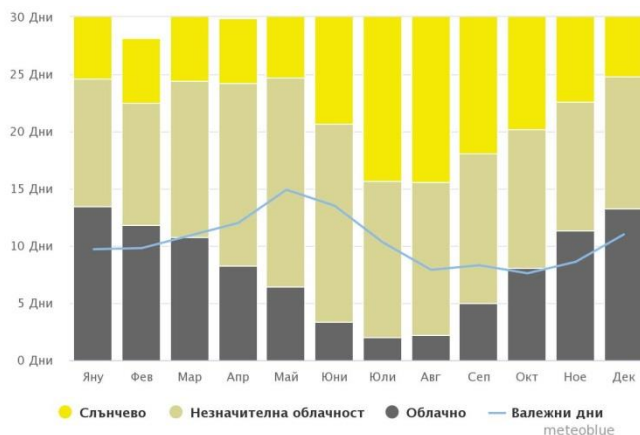
Снежната покривка през годината е устойчива и продължителна. Средната годишна температура в планинската част е между 3° и 6°C, а в ниската източна, югоизточна и южна част - между 9° и 11°C. Средната януарска температура е от минус 4-6°C във високопланинската част на Осогово, до 1-2°C в Кюстендилската котловина.

Такива различия са характерни и за средните юлски температури – 16-18°C в планинската част и 22°C в котловините. През зимата в котловините са характерни температурни инверсии и температурите достигат до минус 20-25°C. За земеделието определящи са температурните суми през активния вегетационен период – от 1 200° в Осогово до 3 500° в котловинната зона. Териториални различия са характерни и за годишните валежни количества – от 900 – 950 mm, до 550 – 600 mm.

Фигура 2
температури и

Максимални и минимални
валежи в община Кюстендил.

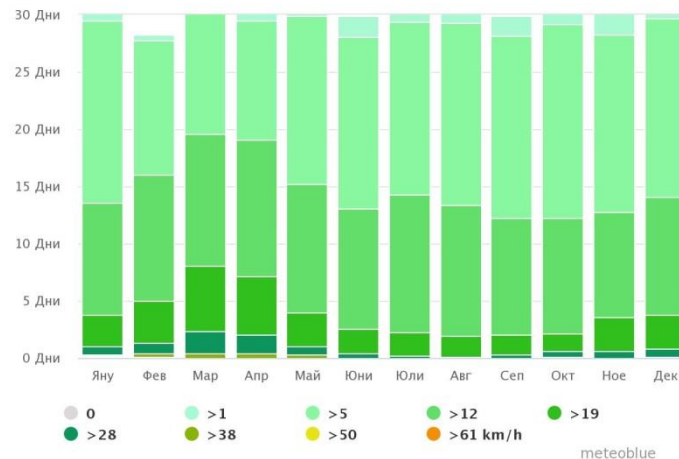

Фигура 3 Слънчеви, облачни и дъждовни дни в община Кюстендил.

Средната годишна скорост на вятъра е съответно – 4m/s в териториите с надморска височина над 1 400 м., до 1m/s в земите с малка надморска височина. Броят на дните с вятър над 14 m/s е от 50 за високата част до 10 дни в ниската зона.

Годишният брой на ясните безоблачни дни се колебае от 60 до 75 дни с различна надморска височина.

Планинският климат, характерен за Осогово е хладен до студен, с постоянна влажност, а над 1600 м. надморска височина характеристиките са близки до алпийския климат. Следователно съществуват условия за развитие на зимни спортове.

Фигура 4 Скорост на вятъра по месеци в община Кюстендил.

Скорост на вятъра по месеци в Кюстендил.

Природното многообразие и устойчивото усвояване на климатичните ресурси на територията на община Кюстендил налага необходимостта от ефикасно управление. Целесъобразно е да се извършват регулярни регионални и локални анализи на протичащите климатични промени, да се остойностяват получените резултати и да се прилагат обосновани политики за развитие на интензивно земеделие и приоритетно производство на биопродукти. Същевременно да се запазят традициите в овощарството, зеленчукопроизводството и животновъдството в общината през следващите години. Необходимо е провеждане на политики за ограничаване проявлението на природния риск.

1.1.5. Полезни изкопаеми

На територията на община Кюстендил са открити рудни и нерудни полезни изкопаеми. Кюстендилският въглищен басейн е разположен в северната част на Кюстендилската котловина. Експлоатираният въглищен пласт е с дебелина от 1 до 6.6 метра. Съдържат пепел 25-45 % и сяра 2.9 %. Долната топлотворност е 10.5 МДж/кг. Лигнитни въглища се добиват в Катрищенския въглищен басейн, полиметални руди

(Осоговски руден район), варовик (Конявска планина), гранит (планина Осогово), глини (с. Драговищица) и инертни материали (коритата и терасите на реките Струма, Драговищица и други). Понастоящем се експлоатират лигнитните въглища, глините и инертните материали. С промишлено значение са находищата на оловно-цинкови руди в Осогово, кафявите въглища до с. Катрище, глините до с. Драговищица, инертни и кариерни материали, както и разсипно злато.

1.1.6. Кметства и населени места в общината по кметства

В обхвата на общината към настоящия момент попадат землищата на 72 населени места, организирани административно в 48 кметства.

В Таблица 1.1.6. е посочено разпределението на населените места по кметства.

Табл. 1.1.6.

Кметства и съставните към тях села

№	Кметства	Съставни към кметствата села
1	Кюстендил	
2	Багренци	
3	Берсин	
4	Бобешино	Коприва, Жеравино, Црешнево
5	Богослов	
6	Буново	
7	Вратца	
8	Гирчевци	
9	Горановци	
10	Горна Брестница	
11	Горна Гращица	
12	Грамаждано	
13	Граница	
14	Гърляно	
15	Гюешево	
16	Дворище	
17	Долна Гращица	
18	Долно село	Леска, Цървен дол
19	Драговищица	
20	Жабокрът	
21	Жилени	
22	Кам.Скакавица	
23	Катрище	
24	Коняво	
25	Копиловци	
26	Лозно	
27	Ломница	Ивановци, Кършалево, Режинци, Чуденци
28	Мазарачево	
29	Николичевци	
30	Нов Чифлик	
31	Ново село	
32	Пиперков чифлик	
33	Полска Скакавица	
34	Преколница	
35	Радловци	
36	Раненци	

№	Кметства	Съставни към кметствата села
37	Раждавица	Гърбино
38	Савойски	Сажденик, Цървена ябълка
39	Скриняно	
40	Слокощица	
41	Соволяно	
42	Стенско	
43	Таваличево	
44	Търновлак	
45	Цървеняно	
46	Шипочано	
47	Шишковци	
48	Ябълково	

Съвременната селищна мрежа в община Кюстендил е резултат от продължително развитие и еволюция. Под въздействието на редица фактори, между които на първо място физико-географските условия, най-голям брой селища са били основавани и съответно най-гъста е селищната мрежа в двете котловини - Кюстендилската и Каменишката. Възникването преди повече от 2 000 години на голям, богат и добре устроен град, само на 25 км източно от Каменишката котловина, не е позволил възникването на населено място, което поне отчасти да конкурира град Кюстендил.

Най-големите и благоустроени села са в близост до общинския център. Те са възникнали благодарение на наличието на водоизточници, гори, плодородни почви и пр., като тенденциите са и занаят да имат водещи позиции сред селата, отчитайки близостта до гр. Кюстендил и нарастващия интерес сред част от градското население за изнасяне за живеене извън града. В това се крият и шансовете за благоустрояване на части от тези села, тъй като по-голямата част от гражданите, устройващи се с второ жилище в близките села, са с големи финансови възможности - над средните за общината и страната.

Населените места, разположени в най-високите части на Осоговската планина, Лисец и Чудинска планина (явяващи се по своята същност махали), са с малък брой жители и предлагат най-ниско качество на живот, което се обяснява с отдалечеността и затруднената комуникация с общинския център. В първите години на прехода те регистрираха временен растеж при връщането в тях на “млади” пенсионери от София, Кюстендил, Перник и др., но в момента отново се очертава трайна тенденция към намаляване на жителите им и обезлюдяване.

Извън изброените в таблица 1.1.6. населени места, в значителна част са урбанизирани и териториите в близост до гр. Кюстендил, раздавани за ползване като вилни имоти по силата на различни Постановления на Министерския съвет - в местностите “Лозенски механи”, “Гола велика”, “Саманли баир”, “Долна Брестница”, “Горна Брестница”, “Влахов дол”, “Старите лозя” и др. Една част от тези вилни зони са застроявани с масивни жилищни сгради и при условие, че са електрифицирани и водоснабдени, по облик и функции вече почти се изравняват с близко разположените до тях села и гр. Кюстендил.

Курорти в общината

Град Кюстендил разполага с добра материална база за развитие на туризма. Има няколко туристически комплекса в центъра на града – наскоро реконструирания хотел “Велбъжд”, новоткрития петзвезден спа център “Стримон спа клуб”, хотел

“България”, хотел “Лазур”, както и голям брой нови хотели, частни квартири и заведения за хранене, по-голямата част от които са в централната част на града.

Отличаваща се с висок туристически потенциал, запазена и съхранена природа Осоговската планина предоставя реални възможности за развитие на комплексен туризъм. На територията на Осоговската планина има 13 частни и ведомствени туристически обекти, които разполагат с 450 легла.

- Хотел “Три буки” – реконструиран и модернизирал през 2002 година – 62 легла, ресторант-панорама със 100 места, дневен бар, басейн, конферентна зала със 100 места, фитнес, игрища за футбол и плажен волейбол, тенис, ски гардероб, ски писта;
- Профилакториум “Три буки” – 70 легла, ресторант със 70 места, лекарски кабинет, учебна база с 36 места, заседателна зала, чайна;
- Хижа “Осогово” – 37 легла, ресторант с 60 места;
- Хижа “Иглика” – 105 легла, ресторант;
- Хижа “Бор” – 25 легла, ресторант, заседателна зала;
- Хотелски комплекс – „Лима”

Термоминералните води, на които градът дължи славата си, са подходящи за лекуване на редица заболявания - артрити, артрози, неврити, гинекологични заболявания, радикулити, дерматити, ларингити, фарингити, леки форми на диабет, отравяния с тежки метали (олово, живак, бисмут) и др.

Препоръки

- Проследяване въздействието на антропогенния фактор (включително площ и гъстота на застроени територии, транспорт и промените в броя на населението) върху микроклиматичните особености на територията на община Кюстендил;
- Развитие на курортния потенциал на общината. Във връзка с това: Популяризиране и на останалите планини /освен Осогово/ в Община Кюстендил, с цел използване на потенциала им за рекреативен, познавателен, културен и поклоннически туризъм;
- Използване на капацитета на минералните води и лечебния микроклимат за лечебен и СПА туризъм.

1.2. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА

1.2.1. Въздух

- *Състояние на качеството на въздуха*

Качеството на атмосферният въздух (КАВ) е състояние на открито в атмосферата, с изключение на въздуха на работното място, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен и антропогенен произход. Законовата рамка за определяне на качествата на атмосферния въздух се основава на Закона за опазване на околната среда (ЗООС), Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ) и подзаконовите им нормативни документи и законодателството на Европейския съюз.

Рамковите директиви за управление качеството на въздуха на Европейския парламент и на Съвета и в частност Директива 2008/50/ЕО от 21 май 2008 година, се явяват ключови елементи от стратегията на Европейския съюз за подобряване качеството на въздуха като цяло.

Община Кюстендил е определена като териториална единица в рамките на Югозападен РОУ на КАВ, в която за 2013 г. са превишени нормите за КАВ за замърсители фини прахови частици (ФПЧ10) по смисъла на Наредба № 12/15.07.2010 г. Актуализираната класификация на районите е утвърдена със Заповед № РД-969 от 21.12.2013 г. на Министъра на околната среда и водите, в сила от 01.01.2014 г.

В тази връзка беше изработена общинска програма за управление и подобряване на качеството на атмосферния въздух със срок на действие 2016-2020 година. След изтичане на срока на Програмата, през 2021 г. се проведе четириsezонни измервания по компоненти на атмосферния въздух от мобилната измервателна лаборатория на ИАОС. Обобщените резултати показват необходимост от изработване на нова/актуализиране на действащата до сега Програма.

Качеството на атмосферния въздух в община Кюстендил се определя от три основни фактора:

- Количеството и състава на вредните емисии, изхвърляни в атмосферния въздух от дейността на промишлените обекти;
- Количеството и състава на организираните и неорганизираните емисии от битовия сектор, които се формират основно от вида на горивото за отопление и домакински нужди, особено през зимния период;
- Вредните емисии от подвижните източници – транспортните средства, които се формират от техническото ниво на автомобилния парк, преминаващ през пътната мрежа на областта, както и от организацията на движение – интензивност на трафика, качество на пътната настилка и др.

Град Кюстендил е разположен в котловинна теренна форма и се характеризира със слаби ветрове, голяма честота на тихото време, голяма честота на температурните инверсии и относително голям брой мъгливи дни през отоплителния период, което е неблагоприятна предпоставка по отношение на разсейването на замърсители в приземния въздух. Като се има пред вид, че отоплението на населените места е предимно на твърдо гориво, то условията по отношение на замърсяването на въздуха през този период в района са неблагоприятни.

Стопанската дейност в общината е насочена преди всичко към обекти на леката промишленост, миннодобивната индустрия, електрониката и други. За своята дейност обектите ползват електроенергия, течни и твърди горива.

Съществуващата икономическа структура не създава условия за съществено нарушаване на качествата на атмосферния въздух.

Структуроопределящи видове промишленост за общината са: трикотажната; шивашката; обувната; хранително-вкусовата; строителство.

Емисиите от т.н. битов сектор се отделят при използване на фосилни горива в домакинствата, в търговския и административния сектор. В горивните инсталации на изброените най-често се употребяват въглища и дърва. Увеличава се използването на пелети, но то все още е не много разпространено. Видът и количеството на ползваните горива зависи от много фактори: цени на различните горива, доходи на населението, тип на отоплителните съоръжения, изолация на сградата, средна температура, поддържана в жилищата и т. н.

За изчисляване на емисиите от битовия сектор, единствено възможен е балансния метод. Общините в България не разполагат с точна информация за годишния разход на горива. Продажбата на горива трудно може да се проследи, тъй като се извършва от много субекти, които не се обхващат напълно в статистическите справки. Информацията за продадени горива на национално ниво от НСИ не отразява особеностите на отделните общини. Поради това не може да се очаква, че оценката на изразходваните горива и съответно на отделените емисии чрез подхода/процедурата „отгоре надолу” ще даде коректни резултати.

Три са основните механизми, по които автотранспортът генерира частици в атмосферния въздух:

Горивен процес в двигателя - поради непълното изгаряне на тежките компоненти в горивото се образуват сажди (ФПЧ10), които през изпускателната система на автомобила се изхвърлят в атмосферата. Доколкото бензина и газовите горива не съдържат тежки въглеродороди, изгарянето им в двигателите с вътрешно горене обикновено не е съпроводено с отделяне на сажди. По тази причина се приема, че работата на бензиновите двигатели не води до образуване на сажди, в частност ФПЧ10. Изключение правят силно износени бензинови двигатели, при които в горивната камера прониква смазочно масло. Изгарянето на дизелово гориво обаче в много случаи води до генериране на сажди (ФПЧ10). Този процес е особено силен, когато към горивните камери се подава силно обогатена на гориво смес (процес на ускоряване). Независимо че през последните десетилетия дизеловите двигатели се усъвършенстваха много, процесът на непълно горене в процеса на ускоряване не е овладян. Новите дизелови двигатели на автомобилите са снабдени с филтър за частици и техните емисии са по-малки и отговарят на съвременните европейски норми. Относителният дял на тези автомобили в България към момента е много малък. Амортизацията на дизеловите автомобили по правило води до увеличаване на емисиите.

Процеси на механично триене - това са процесите на триене на автомобилните гуми в пътното платно и триене между спирачните накладки на спирачната уредба.

Суспендиране на прах от пътните платна - това е основният механизъм, по който автотранспортът предизвиква вторично замърсяване с ФПЧ10. Предизвиква се едновременно от два фактора: от предаване на кинетична енергия на частиците върху пътното платно от въртящите се автомобилни гуми и от завихряне на вече придобилите енергия частици в аеродинамичната диря на движещия се автомобил. Картината става още по-сложна при едновременното движение на няколко автомобила, както е в градски условия.

За пътните условия в България в много случаи относителният дял на суспендирания прах от пътните платна е съществена част от общите емисии на ФПЧ10 от автотранспорта. От първостепенно значение за суспендиране на прах са два фактора: пътен нанос и тегло на автомобилите.

Неорганизираните емисии

Дейности като строителство, товарно-разтоварни дейности на насипни материали, горски пожари, изгаряне на стърнищата и на битови отпадъци, обработването на почвата и др. са причина за емисии на прах, CO, SO₂, NO₂ и др. Няма достатъчно надеждна информация за дейности като изброените, случили се през разглеждания период, нито достатъчно надеждна методика, която да определя отделените емисии, възникнали вследствие на такива събития. Поради това, че такива дейности са епизодични и краткотрайни, може да се приеме, че тяхното влияние върху средногодишната картина на КАВ не е голямо. Влиянието им за нарушение на денонощните норми може да е съществено, но на този етап то няма как да бъде отчетено. В някаква степен приносът на такива събития се взема предвид чрез отчитането фоновата концентрация.

Миризми

Замърсител на въздуха са и миризмите, които се отделят при почистване и профилактика на канализационната мрежа. От разлагането на органични вещества се отделят мирисните носители: амини, метан, амоняк, сероводород и др. Тези миризми имат сравнително малки граници на разпространение – до 100 m.

За сега все още липсват обективни методи за измерване на концентрациите на миризмите. Отделяните вещества нямат емисионни норми. Трудността за определянето на миришещите компоненти се състои в това, че миризмите могат да се определят само по физиологичен път. Мирисовият праг е субективна величина, различна за отделните индивиди.

Причини за наднормени концентрации на ФПЧ 10

Основните причини за формиране на регистрираните високи концентрации на ФПЧ10 са най-общо:

- Използването на твърди и течни горива за отопление в битовия сектор и някои обществени сгради (училища, болници, ясли и др).
- Ненавременното почистване след опесъчаването на улиците през зимата;
- Нередовното измиване на пътната настилка по време на лятно-есенното засушаване;
- Недостатъчната поддръжка на пътните платна и откритите площи;
- Недостатъчно оптимизиране на уличния трафик;
- Възможно периодично наднормено залпово емитиране на прах от производствената дейност.

Актуална информация за състоянието на атмосферния въздух на територията на общината и план за действие за достигане на установените норми за съдържание на ФПЧ10 в атмосферния въздух на община Кюстендил са подробно разработени и представени в Общинската програма за управление и подобряване качеството на атмосферния въздух, нарезделна част от настоящата Програма за опазване на околната среда на територията на община Кюстендил.

Препоръки

- *Да продължи осъществяваният от Общината контрол и мониторинг на напредъка и периодичен отчет за изпълнението на програмните документи по управление на качеството на атмосферния въздух;*
- *Подмяна на горивната база за отопление в битовия сектор с ниско емисионни горива/природен газ;*
- *Преминаване към високоефективни системи за отопление (климатици, термопомпи и други;*
- *Засилване контрола и ограничаване движението на МПС с неизправни „катализатори“;*
- *въвеждане на финансови механизми, стимулиращи употребата на автомобили, изгарящи нискоемисионно гориво (втечнен газ, природен газ);*

- *Подобряване системата на сметосъбиране и сметоизвозване и недопускане на изгаряне на отпадъци в контейнери;*
- *Забрана за палене и изгаряне на отпадъци от почистването на стопански дворове и земеделски земи;*
- *Залесяване на общинските терени, възстановяване и поддържане на озеленителните пояси;*
- *Редовно измиване на улиците, с цел намаляване на запрашеността;*

1.2.2. Водни ресурси

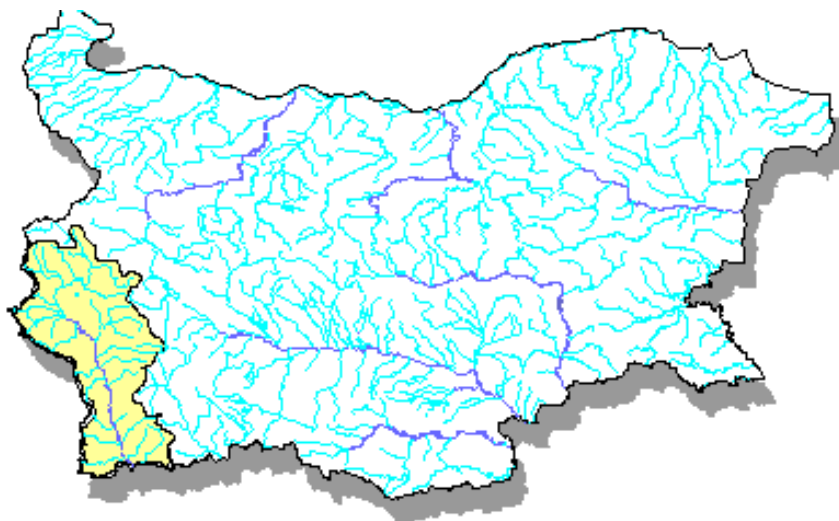
- *Реки и язовири на територията на общината*

Територията е част от водосборния басейн на река Струма, която е и най-голямата река в областта. Нейните притоци са сравнително равномерно разположени на територията на община Кюстендил. През града минават реките Банщица и Колушка. По-големите реки в района са: Драговищица, Соголянска, Бистрица, Банщица, Новоселска, Берсинска, Елешница, Лилячка и др. Десните притоци на р. Струма са по-големи и водообилни.

Главна отводнителна артерия за община Кюстендил е една от най-големите български реки-Струма. Реката тече в югоизточна посока през Кюстендилската котловина и тук приема едни от най-големите си десни притоци - р. Драговищица и р. Бистрица (Соголянска Бистрица) - северно от гр. Кюстендил, р. Банщица - през града, р. Новоселска (Слокощница), р. Пелатиковска и р. Елешница - източно от гр. Кюстендил. Леви притоци с голям и постоянен отток на територията на общината липсват, заради преобладаващите карбонатни скали, които изграждат планините Конявска и Риша. Всички притоци имат непостоянен отток с дъждовно-снежно подхранване.

Повърхностните води – водни площи и течения имат огромна роля както за подобряване на микроклимата на средата, така и за разнообразяване на въздействието на ландшафта, за съхраняване на биологичното разнообразие чрез по-богатите екосистеми, които се развиват в близост до влажни зони.

Районът се характеризира с богати ресурси на грунтови води в алувиалните отложения и наносните конуси, както и с обилни термални води. Термоминерални извори има в южната част на Кюстендил с дебит до 50 dm³/s и температура до 79°C. Те са съсредоточени в разлома, разделящ Осоговската планина от Кюстендилската котловина. Изворите са над 40 и са едни от най-горещите в страната.

Фигура 5 Водосборен басейн на река Струма.

В миналото водосборният басейн на река Струма е подложен на ерозия и отлага големи количества наносен материал, отнася и залива плодородна земя. Сега ерозията е предотвратена, извършена е корекция на реките с обща дължина 47 км. Водите им се използват за напояване на около 70 000 дка и за завиряване на язовири с общ обем 12 млн. м³. В наслагите на котловинното дъно има подпочвени води. В резултат на значителните притоци средногодишният отток на река Струма се увеличава с около 16 м³/сек.

На територията на общината има изградени три язовира и девет по-големи микроязовира. Най-големи по площ са язовирите “Дренов дол”- 640 дка, “Берсин”- 455 дка и “Багреници”- 238 дка. Най-голям завирен обем има яз. “Берсин”- 4,6 млн.куб.м. Така и не е завършен проектния яз. “Кюстендил” на Новоселска река с проектен обем от 110 000 000 куб.м. Предназначението на техните води е предимно за поливни нужди, а също и за рекреация.

В заливните тераси на големите реки и главно на р. Струма има акумулирани значителни количества грунтови води, част от които се използват за водоснабдяване на града и някои от полските села.

- *Минерални води - местонахождение, характеристики, дебит, използване, потенциал*

На територията на община Кюстендил има запаси от термоминерални води и субтермални води, които имат изключително голямо значение за развитието на общинския център. Котловината, и особено околностите на община Кюстендил, са известни с многобройните си топли минерални извори. Благодарение на затвореността си, котловината има преходно-континентален климат с инверсни температурни периоди.

Самият град има около 40 минерални чешми с температура на водата от 50° до 74° и с хубава студена вода за пиене. По състава си водата на Кюстендилските минерални топли бани е сярна и съдържа главно Sulfure de Sodium и Hyposulfite de Sodium.

Минералната вода от повечето източници има почти постоянно химично съдържание и температура. Тя е чиста, безцветна, с приятен вкус и лек мирис на водороден сулфид. Водата е с дебит 2,400 л/м., с лека концентрация на минерали, гореща е и съдържа сулфиди, силиций, хлор и натриеви сулфати. Лечебните и профилактичните ѝ качества се дължат главно на сулфидите, високата температура,

хипотоничния ефект, леката минерализация и относително високото съдържание на флуор. Благодарение на нейните натриеви и магнезиеви сулфати и бикарбонати, тя отчасти е разслабителна и указва чудесно ползотворно действие върху хора, страдащи от стомашни болести, също може да се употребява за инхалации за различни дихателни болести. Освен за бани, минералната вода изстудена може да се ползва и за пиене.

В таблица 1.2.2. е дадена характеристика на минералната вода.

Таблица 1.2.2.

Характеристика на минералната вода

Йони	Мг./литър	Милимоли	Мг/екв	Екв%
Аниони				
Флуор	8.45	0.4	0.4	4.76
Хлор	33.45	0.9		
Сулфат	147.56	1.5966	3.1319	37.94
Карбонат	19.52	0.3260	0.6521	7.75
Хидрокарбонат	163.91	2.8586	2.8486	33.86
Хидросиликат	1.59	0.0206	0.0206	0.24
Хидросулфат	10.69	0.2597	0.2597	3.09
Тиосулфат	6.98	0.1246	0.1246	1.48
Катиони				
Амоний	следи			
Натрий и калий	186.96	8.2642	0.0849	1.01
Калций	3.20	0.0424		
Магнезий	следи		0.0627	0.75
Желязо	0.73	0.0313		
Алуминий	следи			
Метасилициева киселина	134.41	1.0018		
Метаборна киселина	2.00	0.0532		
Метаарсениева киселина	677.94	15.8829		

- *Водоснабдяване на населените места - количествени и качествени показатели*

На територията на „Кюстендилска вода” ЕООД има изградена една пречиствателна станция за питейни води – ПСПВ в с.Жилenci, община Кюстендил. Въведена е в експлоатация през 1982 година.

Предвид това, че много селища се захранват директно от речни водохващания, чиито качества на водата се влияят изключително от природните условия, е крайно наложително изграждането на малки пречиствателни станции.

Дължината на водопроводната мрежа е – външни водопроводи 607 км и вътрешна водопроводна мрежа - 1 043 км, като броя на водопроводните отклонения е около 37 000. Същите са изградени преди повече от 40 години, амортизирани са и това води до чести аварии и загуби на вода, поради което тяхната подмяна е наложителна. Само за гр. Кюстендил дължината на водопроводната мрежа е 140 км. външни водопроводи и 120 км вътрешна водопроводна мрежа /от тях 100 км АЦ/ с около 17 х водопроводни отклонения.

- *Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места*

На територията на общината има изградена канализация само в град Кюстендил и с. Шишковци. Градът има смесена канализационна система с преливници за дъждовна вода. Същата е изградена около 1940 г. и има около 12 000 канализационни

отклонения. Отпадъчните води се заустват в Градската пречиствателна станция за отпадъчни води /ГПСОВ/.

Градската пречиствателна станция за отпадъчни води - Кюстендил е въведена в експлоатация през 1975 г. Капацитета на станцията по проект е 560 л/с. Обслужва населението само на град Кюстендил, поради което е наложително изграждането на малки пречиствателни станции за отпадъчни води и в останалите по-големи селища. През 2010 година се извърши основна реконструкция и обновяване на водоснабдителната и канализационна мрежа на града и на ГПСОВ.

- Данни за канализационната мрежа на гр. Кюстендил:
 - тип на канализационната мрежа : смесена;
 - степен на изграденост на канализационната мрежа : 99%;
 - степен на ползваемост на канализационната мрежа : 100%.
- Оценка на функционалното състояние на съществуващата канализационна система, необходимост от реконструкция и подмяна на колектори и/или съоръжения:

такъв от преливника след мост-канала до ГПСОВ - Кюстендил.

- *Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води*

Изградената селищна пречиствателна станция /ГПСОВ/ - гр. Кюстендил е със следните данни:

- Година на проектиране - 1968 г.;
- Година на въвеждане в експлоатация - 1976 г.;
- Собственост на пречиствателната станция и експлоатиращо предприятие – «Кюстендилска вода» ЕООД.
- Проектни параметри на вход и изход на ГПСОВ – Кюстендил :
 $Q_{\text{вх.}} = Q_{\text{изх.}} = 50112 \text{ м}^3/\text{ден}$; $Q_{\text{вх.}} = Q_{\text{изх.}} = 580 \text{ л/сек.}$
Неразтворени вещества вх. – 426 мг/л; БПК5 вх – 270 мг/л;
Неразтворени вещества изх. – 50 мг/л; БПК5 изх – 15 мг/л;
- Технологична схема по пътя на водата: груби и фини решетки, пясъкозадържател, биобасейн, вторични радиални утайтели, хлораторна станция, ершов смесител и контактен резервоар.;
- Технологична схема по пътя на утайките: първични радиални утайтели, помпена станция за сурова утайка, калоуплътнител, открити изгниватели и изсушителни полета.;
- Информация за състоянието на ГПСОВ – Кюстендил :
Действително водно количество:
 $Q_{\text{вх.}} = Q_{\text{изх.}} = 22378 \text{ м}^3/\text{ден}$; $Q_{\text{вх.}} = Q_{\text{изх.}} = 259 \text{ л/сек.}$
Замърсяващи вещества: неразтворени вещества, БПК5, ХПК, азот /общ/, фосфор.

Отпадъците от грубата решетка и пясъкозадържателите се третират на изсушителните полета за изгниване. Утайките от изсушителните полета се депонират в района на ГПСОВ - Кюстендил. Провежда се процедура за изготвяне на ПУП за депо за утайките от пречиствателната станция.

Място на заустване на отпадъчните води е р. Банщица /или Банска/, поречие Струма, код на водното тяло по ПУРБ - BG4ST700R022.

- *Източници на замърсяване на територията на общината*

Основните потенциални източници на замърсяване на водните обекти /повърхностни води и канализационна система/ в района на община Кюстендил са следните действащи предприятия, с информация за вида на производство и място на заустване:

- “Винпром-Кюстендил” АД – изба в с. Граница
- „Маршал – 91“ ЕООД, с. Граница
- „Кауфланд – Кюстендил“ ЕООД
- Бензиностанция „Струма Петрол“, с. Слокощица
- ПСОВ – Кюстендил
- ПСОВ – с. Шишковци

Изброените обекти директно заустват в повърхности водни обекти и могат да влияят на качеството им.

Останалите по-големи обекти заустващи в градската канализационна мрежа са:

- “Аркотроникс-България” АД, гр. Кюстендил: производство на кондензатори; заустване – ГК /градски колектор/; БФВ /ботово-фекални води/ и промишлени ОВ /отпадъчни води/.
- “Елпром Трафо-СН” АД, гр. Кюстендил: производство на маслени разпределителни трансформатори до 1600 квт; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ.
- “Мебел-К” ЕООД, гр. Кюстендил: дърводелски цех; заустване – ГК.
- “Петрол” АД, гр.София – база Кюстендил: база за съхранение на горива, бензиностанции и газостанции; заустване – ГК.
- “Пътнически автотранспорт” ООД, гр. Кюстендил: транспортна и ремонтна дейност; заустване – ГК.
- МБАЛ “Д-р Н.Василиев” АД, гр. Кюстендил: общинска болница; ГК.
- “Кюстендилски строител” АД, гр. Кюстендил – бетонов възел; ГК.
- “ТАП” ООД, гр. Кюстендил: товарни и автомобилни превози; ГК.
- “Торготерм” АД, гр. Кюстендил: кухненско оборудване; ЛПСОВ, заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ.
- “Международен композит БГ” АД, гр. Кюстендил: прозводство на санитарен фаянс; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ.
- Химическо чистене “Хигия”, гр. Кюстендил: химическо чистене и гладене, баня и пералня; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ.
- ЕТ “Юлиан Асенов – Феста”, гр. Кюстендил: колбасарски цех; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ.
- “К+М” ООД, гр. Кюстендил: колбасарски цех; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ.
- “Кюстендилски хляб”, гр. Кюстендил: хранително-вкусова промишленост; заустване – ГК.

Причина за замърсяване на водните обекти на територията на общината може да бъде липсата или лошо техническо състояние на пречиствателно съоръжение или неспазване на технологичния режим. Неконтролирано изпускане на отпадъчни води също може да окаже негативно влияние както върху околната среда, така също и върху питейни водоизточници.

Изводи:

Видно е, че най-често срещаната причина за недоброто състояние/потенциал на

водните тела са натоварванията от точкови източници, следвана от дифузни източници, управление на речното легло, други значими натоварвания, регулиране на оттока, а най-рядко срещаната причина е водовземаването. Понятието „други значими натоварвания” включва натоварванията от ерозия на водосбора, замърсяване от стари рудници, засушаване и недостиг на вода и неизвестен товар. Причина за състояние/потенциал по-лошо от добро на някои водни тела са повече от едно натоварвания.

Постигането на целите за опазване на околната среда по отношение на водните тела трябва да се осъществи чрез:

- предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;
- опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите;
- опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води;
- предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.
- Изграждане на ПСОВ за малките населени места

Препоръки:

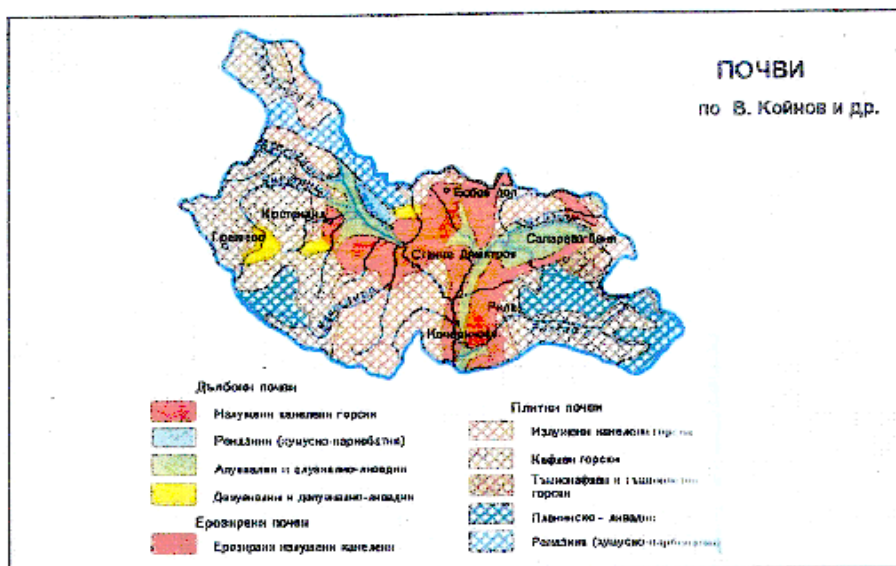
- *Да се предприемат мерки за намаляване на замърсяването на повърхностните и подземните води, там където все още не е постигнато задоволително качество на водите;*
- *Всички отпадъчни води да бъдат предварително пречистени в локалните пречистителни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в съответния водоприемник;*
- *Да се осигури контрол по опазване на качеството на минералните води;*
- *Да не се допуска лошо стопанисване на хидротехническите и хидромелиоративни съоръжения;*
- *В много от населените места на общината трябва да се извърши реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи с прилагане на съвременни средства за третиране на отпадъчните води с цел подобряване на качеството на повърхностните и подземните води;*
- *Оптимизиране на водоснабдителната мрежа;*
- *Да се повиши информираността на населението за превантивните мерки при риск от наводнения;*
- *Да се проучи възможността за ползване на дъждовната вода като ресурс*

1.2.3. Почви и нарушени терени

Основни почвени типове за общината са канелените горски и кафявите горски почви (Фиг.1.2.4.) с тяхните разновидности, а от азоналните почвени типове с най-голямо разпространение и значение са алувиално-ливадните и делувиално-ливадните почви, благоприятстващи отглеждането на овощни и зърнени култури и зеленчуци. Срещат се, макар и на отделни и малки петна, още смолници, хумусно-карбонатни почви (рендзини) и планинско-ливадни почви.

В котловинното дъно преобладават алувиалните и алувиално-ливадните почви, на места има излужени канелени горски и кафяви горски почви, рядко се срещат черноземни смолници. За склоновете на Конявска планина са характерни хумуснокарбонатните почви, за източния дял на Осогово – излужените канелени горски

и ерозираните излужени канелени почви, за склоновете на планината Лисец и западния дял на Осогово – кафявите горски почви, а за склоновете на планините от Краището – излужените канелени горски почви. По заливните и надзаливните речни тераси са разпространени алувиално-ливадните почви, които заедно с канелените горски почви имат най-голямо стопанско значение. Разнообразната почвена покривка предопределя успешното отглеждане на овощни и други, характерни за района, култури.

Фиг.1.2.4. Почви

- *Замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители*

На територията на община Кюстендил няма замърсени почви с тежки метали и нефтопродукти. В съответствие със ЗООС Министерът на околната среда и водите утвърждава мрежа за почвен мониторинг. Показателите за изпитване са: рН; тежки метали и металоиди – мед, цинк, олово, кадмий и арсен; органичен въглерод; общ азот и фосфор.

Превишаване на ПДК в почвите на територията на община Кюстендил не е установено.

За предотвратяване замърсяването на земите с пестициди общинското ръководство е предприело всички необходими мерки, като голямата част от негодните употреба пестициди в миналото са събрани в склад, намиращ се в м. „Коилица“, землище на с. Драговищица. Преди няколко години, при изпълнение на съвместен проект с МОСВ пестицидите са преупаковани и изнесени в чужбина за обезвреждане. Складът е почистен, saniран и обеззарежен.

- *Заблатени почви*

На територията на община Кюстендил няма терени с наличие на заблатени почви.

- *Ерозирали почви*

Геоложкият строеж на Кюстендилската котловина и склоновете на оградните планини носят рискове от свлачища, срутища, поройни речни разливи.

Особеностите на района не благоприятстват ветрова ерозия. Наклоните на терените, интензивността на валежите, както и почвените условия, са част от факторите, които определят интензивността на ерозията. Скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка, като незасетите обработваеми земи са подложени на около 30 пъти по-интензивни ерозионни процеси, в сравнение с почви под горска покривка. Естествената ерозия се ускорява под влияние на човешката дейност.

На територията на община Кюстендил няма силно ерозирали терени.

- *Физически нарушени почви; нарушени терени от добивни дейности, от изкопни работи и др.*

На територията на общината са се извършвали геолого-проучвателна, минно-добивна и преработвателна дейност, на следните обекти:

- Открит рудник за кафяви въглища “Катрище” - в Катрищенския въглищен басейн се добиват лигнитни въглища;
- Осоговски руден район - полиметални руди;
- Конявска планина – варовик;
- планина Осогово – гранит, оловно-цинкови руди;
- с. Драговищица – глини;
- коритата и терасите на реките Струма, Драговищица и други - инертни и кариерни материали, както и разсипно злато.

Като проблемни в екологично отношение в обхвата на общината могат да бъдат определени следните територии:

- Каменичката котловина и горното течение на р. Бистрица - район, подложен в миналото на въздействието на дейността на бившия МОК на “Осогово” ЕАД /в несъстоятелност/ – свързано с дейностите по ликвидацията на минно-добивните обекти и рекултивация на депата за технологичен отпадък - хвостохранилища в с. Гюешево и с. Преколница.
- Поречието на р. Струма – установени са опити за незаконно изземване на баластра, което води до понижаване нивото на подпочвените води.
- Нерегламентиран добив на разсипно злато, водещ до нарушаване на ландшафта и унищожаване на крайречната растителност.

1.2.4. Защитени територии и биоразнообразие

- *Гори - състояние, видово разнообразие, собственост, използване*

Таблица 1.2.4.

Територия на Община Кюстендил по фондове, в дка

№	Населено място	ЕКАТТЕ	Обща площ	За нуждите на селското стопанство	За нуждите на горското стопанство	Населени места	Водни течения и водни площи	За нуждите на транспорта
1.	с. Багреници	02138	8465.705	7092.664	-	654.090	663.487	55.464
2.	с. Берсин	03962	10736.295	8751.680	1151.380	342.059	361.240	129.936
3.	с. Бобешино	04491	14629.994	5084.016	9217.464	71.175	190.246	67.093

4.	с. Блатец	04323	7669.421	4459.693	2998.638	150.740	-	60.404
5.	с. Богослов	04796	30738.727	9047.869	20713.270	400.113	398.927	178.548
6.	с. Буново	07048	20148.223	12078.582	7915.176	79.362	41.501	33.602
7.	с. Гирчевци	14917	2547.793	2039.456	-	-	487.506	20.831
8.	с. Горановци	16026	20494.428	9911.622	9968.113	241.287	269.763	103.643
9.	с. Горна Брестница	16141	7562.763	3495.826	3920.705	112.009	-	34.223
10.	с. Горна Гращица	16198	12055.580	10732.254	461.812	576.108	227.524	57.882
11.	с. Горно Уйно	16995	27095.699	5865.671	21002.586	28.918	98.612	99.912
12.	с. Граница	17751	14680.742	9784.932	4023.142	711.405	45.119	116.144
13.	с.Грамаждано	17680	6753.522	2824.407	3521.813	324.149	42.432	40.721
14.	с. Гурбановци	18112	5934.065	2880.063	2998.959	20.137	-	34.906
15.	с. Гърляно	18352	12253.696	4621.704	7140.708	409.605	9.467	72.212
16.	с. Гърбино	18318	16009.247	5700.965	10022.333	169.389	40.262	76.298
17.	с. Гюешево	18455	16969.889	7829.140	8554.431	176.122	0.667	190.655
18.	с. Дворище	20208	5644.687	4618.186	823.226	118.095	51.540	33.640
19.	с. Дождевица	21782	8825.801	2485.614	6221.554	118.663	-	-
20.	с. Долна Гращица	22071	5043.285	4430.039	19.336	202.346	384.329	7.235
21.	с. Долно село	22811	21619.755	10214.744	10173.221	673.998	415.168	142.624
22.	с. Долно Уйно	22862	10394.244	2811.371	7316.741	1.875	186.051	78.051
23.	с. Драговищица	23282	22962.419	16447.280	4728.829	880.861	702.850	202.599
24.	с. Жабокрът	29026	3920.173	3343.151	-	370.128	198.435	8.459
25.	с. Жеравино	29266	6009.996	2880.671	3123.537	5.788	-	-
26.	с. Жиленци	29386	25695.358	12 752.027	11940.698	785.182	117.128	100.323
27.	с. Ивановци	32144	14841.192	7632.690	7149.349	-	33.593	25.560
28.	с. Каменичка Скакавица	35835	25119.218	16620.402	8153.515	189.073	39.001	117.227
29.	с.Катрище	36659	12086.929	10782.430	674.375	341.256	238.939	49.929
30.	с. Коняво	38432	12766.386	9936.397	1144.103	622.984	786.286	202.379
31.	с. Копиловци	38474	3758.005	2308.253	402.456	426.525	422.488	193.487
32.	с. Коприва	38515	9502.740	3003.424	6497.380	1936	-	-
33.	с. Кутугерци	40765	12175.999	3899.999	8102.498	0.538	40.124	132.840
34.	с. Кършалево	40991	6331.182	2460.334	3736.446	-	91.597	42805
35.	с. Лелинци	43267	5691.206	2847.921	2642.430	124.384	50.813	25.658
36.	с. Леска	43373	8059.422	3445.476	4544.406	-	69.540	-
37.	с. Лисец	43815	7300.479	2471.422	4700.253	99.781	9.259	19.764
38.	с. Лозно	44183	11538.747	6510.890	3675.664	831.164	180.325	340.704
39.	с. Ломница	44255	13344.683	5599.422	7631.992	6.286	48.237	58.746
40.	с. Мазарачево	46108	18305.250	9237.027	8274.977	300.691	223.051	269.504
41.	с. Вратца	48355	17874.603	7732.778	9786.767	213.785	43.108	98.165
42.	с. Николичевци	52400	5715.345	4545.470	366.332	363.776	272.543	167.224
43.	с. Нов чифлик	52026	2952.547	2447.815	54.650	176.170	258.441	15.471
44.	с. Ново село	52194	33564.414	5071.002	28236.868	25.971	48.134	182.439
45.	с. Полетинци	57188	10033.768	4828.883	5116.579	12.099	6.154	70.053
46.	с. Полска Скакавица	57319	33706.771	14615.163	18507.984	14.452	251.027	165.839
47.	с. Преколница	58129	25669.849	14469.449	9461.356	291.639	1188.487	258.909
48.	с. Пиперков чифлик	56378	3550.981	3034.334	-	427.574	56.601	32.472
49.	с. Радловци	61457	11304.367	7061.863	3724.777	365.618	27.355	124.754
50.	с. Раждавица	63536	15310.283	8544.486	5179.576	489.382	946.372	150.467
51.	с. Раненци	62181	37463.695	24651.311	11863.241	744.653	39.788	164.702
52.	с. Режинци	62428	3942.760	1401.841	2458.906	28.091	52.451	1.471
53.	с. Ръсово	63608	9423.214	4680.024	4073.863	372.619	114.347	182.361
54.	с. Савойски	65047	18087.533	2959.569	14940.178	37.596	66.399	83.791
55.	с. Сажденик	65142	31418.142	13994.894	17321.308	4.544	47.524	45.878
56.	с. Скриняно	66891	7091.236	6210.957	-	553.142	269.898	41687
57.	с. Слокощица	67461	14966.071	7058.060	6453.508	761.815	449.759	240.717
58.	с. Соголяно	67790	15101.257	12654.561	1299.717	648.527	329.507	168.945
59.	с. Стенско	69167	6378.917	5703.636	127.448	231.990	261.597	54.246
60.	с. Таваличево	72045	25485.341	15642.892	9156.457	514.908	77.126	93.178

61.	с. Търсино	73750	4099.889	2286.350	1685.427	66.142	31.610	30.360
62.	с. Търновлаг	73691	2876.600	2322.919	-	226.097	273.479	54.105
63.	с. Церовица	78447	9548.026	3879.136	5334.157	127.645	75.012	126.076
64.	с. Црешнево	78543						
65.	Цървена ябълка	78598	23055.865	9865.818	13162.423	8.000	19.624	-
66.	с. Цървендол	78608	4011.583	1104.981	2775.475	-	31.127	-
67.	с. Цървеняно	78611	29755.103	16052.521	13492.897	52.078	3.229	154.378
68.	с. Чудинци	81606	9822.327	4157.223	5546.400	111.437	-	7.267
69.	с. Шипочано	83257	7832.189	6218.772	1300.772	255.321	26.066	31.486
70.	с.Шишковци	83354	6711.864	-	475.847	472.970	-	105.626
71.	с. Ябълково	87062	2468.927	1773.568	-	460.717	178.816	55.826

- ❖ с. Гюешево – 218.848 дка – терени предназначени за добив на полезни изкопаеми
- ❖ с. Полска Скакавица – 152.306 дка - терени предназначени за добив на полезни изкопаеми
- ❖ с. Сажденик – 3.991 дка - терени предназначени за добив на полезни изкопаеми
- ❖ с. Скриняно – 15.552 дка - терени предназначени за добив на полезни изкопаеми
- ❖ с. Стенско – 0.780 дка - терени предназначени за добив на полезни изкопаеми

РАСТИТЕЛЕН СВЯТ

Съгласно геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997 г.) община Кюстендил попада в следните геоботаническите области, провинции окръзи и райони:

- **Илирийска (Балканска)провинция, Софийски район**
- **Конявско-Земенски район**

В района са добре запазени горски екосистеми на цер (*Quercus cerris*) и отчасти букови гори по северните склонове на Конявска планина, докато по южните склонове се срещат гори от космат дъб (*Quercus pubescens*), които често са заменени от съобщества от келяв габър (*Carpinus orientalis*). В Конявско-Земенската планина най-голямо разпространение има степната растителност, с участие на характерни видове като бодливо сграбиче (*Astragalus aitosis*). Планината е местообитание за много видове гъби - горска печурка, сърнела, булка, манатарка, челадинка и др.

- **Западнобългарски граничен планински окръг**
- **Знеполски район**

Характеризира се с преобладаващо букови, горунови и церови гори, по-рядко смесени гори от горуни и габър. Срещат се малки запазени участъци от иглолистни гори. В района се срещат 38 балкански и 4 български ендемита: разнолистен лопен (*Verbascum anisophyllum*), урумово лале (*Tulipa urumoffii*), бодлив миск и родопски порезник (*Trachelium rumelianum Hampe.*).

- **Лисецко-Каменицки район**

Характеризира се с преобладаващо горунови гори и по-малко букови и церово-блугунови гори.

- **Осоговски район**

Заема българската част на Осоговска планина. В по-ниските участъци на района са запазени отделни участъци от ксеротермни формации на блугун и цер, рядко и космат дъб. На много места ксеротермните гори са деградирани и в тях се е настанил келяв габър (*Carpinus orientalis*). В северозападната част на района се среща реликтни

вид воден габър (*Ostrya carpinifolia*). От иглолистните видове има запазена смърчова гора (в северната част), бял борова гора (в централните части), а в южната част на района се срещат гори от черен бор. В най-високите части на планината се срещат малки фитоценози на алпийски флорни елементи като качулата гъжва (*Sesleria comosa*), бролова власатка, сибалдия (*Sibbaldia procumbens*) и др. В субалпийския пояс преобладават храсталаци от сибирска дребна хвойна (*Juniperus pygmaea*), големи пространства са заети от балкански зановец (*Chamaecytisus absinthioides*).

- **Влахински район**

Включва Влахина планина и най-източната част на Осоговска планина. Преобладават горунови гори със слабо участие на бук. В района има запазени гори от черен бор. На места се срещат ксеротермни гори с доминиране на космат дъб, по-рядко благун. Среща се реликтния вид воден габър (*Ostrya carpinifolia*).

• **Рилски окръг**

- **Южнорилски район**

Най-голямо разпространение имат горите от бял бор (основно по южните склонове). Слабо развити са буковите гори. Района се характеризира с по-слабо развита алпийска растителност. Горите от бяла мура са по-добре разпространени в района от смърчовите.

- **Западнорилски район**

В района доминират иглолистните гори от смърч, бял бор и бяла мура. Западната част от района включва територията на община Кюстендил. В по-ниските терени в западната част и в припечни места се срещат ксеротермни формации от благун и цер, а на мястото на силно деградирали гори - вторични съобщества с преобладаване на келяв габър. Алпийската растителност е заета от вторични храстови ценози от сибирска хвойна, боровинки и тревна растителност с доминиране на картълови фитоценози.

• **Македоно-Тракийска провинция**

• **Горнострумски окръг**

- **Благоевградски район**

По-голямата част е заета от обработваеми земи. Района се характеризира с остатъчни гори от космат и вергилиев дъб и по-рядко благун и келяв габър, храсталаци от червена хвойна и драка, а в северната част и с ксеротермни тревни съобщества от белизми, садина, ликовична ливадина и др.

- **Кюстендилски район**

Района заема Кюстендилското поле и само на места в него са останали малки участъци гори от ксеротермни видове дъб и келяв габър. По-голямата част е заета от обработваеми земи.

В община Кюстендил преобладават широколистни гори, предимно ксеротермни дъбови гори. За височинния пояс са характерни иглолистни гори. Голяма част от горите понастоящем са обработваеми земи.

В баланса на територията на общината, земеделските земи са 45 645 ha (48 % от общата територия на общината). Обработваемите земи са 27 418 ha (60.1 %). В котловинното дъно и в подножията на планините са разположени ниви, ливади, пасища, овощни градини, насаждения от орех. Отглеждат се и тютюн, зърнени и фуражни култури, зеленчуци и др.

Горите на Община Кюстендил попадат в териториалният обхват на ТП ДГС “Кюстендил“ и ТП ДЛС “Осогово“. Общата площ на горския фонд в община Кюстендил е 431.163 ha, съставлява 44 % от общата площ на общината и е значително по-висок от средния за страната – 33.5 %. Горите са държавна, общинска и частна собственост, като преобладаващата е държавната, но и Общината притежава голям горски фонд. Горски територии с общинска собственост има във всичките 72 землища на общината.

Зелената система на територията на общината е в добро състояние, но на места се нуждае от подмяна на остарелите вече дървета с млади насаждения, което се извършва поетапно. Дървесния състав е представен от смесени широколистни и иглолистни дървесни видове като липа, ясен, акация, конски кестен, чинар, айлант, бреза, по-рядко ела и смърч, разположени предимно в група с широколистните видове. Поддържа се от ОП „Чистота“ - ежегодно се подкастрят дърветата, отстраняват се счупените, изсъхнали и опасни дървета. Всяка година през пролетта и есента се прави засаждане на нови фиданки.

Зелените площи са сравнително равномерно разположени по целия град Кюстендил, като най-много са около центъра на града, а най-малко в кв. „Герена“. На територията на град Кюстендил има създадени около 60 ha зелени площи, има 1.2 ha розариуми, 0.2 ha цветни петна, 1900 m жив плет. В последните години много от живущите в блоковите жилищни комплекси сами създават свои декоративни градинки и полагат грижи за тях, което е положително явление. В селата декоративните зелени площи се свеждат до декоративен кът в центъра на селото и засадени в група декоративни дървета и храсти, обикновено около чешмите или площада.

С приемането и одобряването на Общия устройствен план на община Кюстендил лесопарк „Хисарлъка“ е включен в урбанизираните граници на града. В него преобладаващи видове са черният бор, бял бор, ела, смърч, явор, цер, липа и др. Създадени са алеи, кътове за отдих, детски и спортни площадки, чешми, хотел-ресторанти. Лесопаркът има добре поддържани асфалтирани пътища и алеи, съществуващи и новоизградени екопътеки, които са в много добро състояние. На територията на лесопарка се намира и зоокът „Кюстендил“ с богата сбирка от хищници, тревопасни бозайници и птици.

Защитени растителни видове, които се срещат на територията на община Кюстендил са: анасонов лопен (*Verbascum anisophyllum*), скална метличина (*Centaurea finazzeri*), стройна теменуга (*Viola gracilis*), субалпийски спореж (*Senecio subalpinus*), венерин косъм (*Adiantum capillus-veneris*), блатно пропадниче (*Pedicularis palustris*), шарпланински ранилист (*Betonica scardica*), блатен дремник (*Epipactis palustris*), пурпурен дремник (*Epipactis purpurata*), месесточервен дланокоренник (*Dactylorhiza incarnata*), елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*), променливоцветна камбанка (*Campanula versicolor*), сръбско звънче (*Edraianthus serbicus*), розов божур (*Paeonia mascula*), урумово лале (*Tulipa urumoffii*), пърчовка (*Himantoglossum jankae*), едрочетно секирче (*Lathyrus grandiflorus*), българско вятърче (*Jasione bulgarica*), оливиеров минзухар (*Crocus olivieri*), планински крем (*Lilium jankae*), източна ведрица (*Fritillaria orientalis*), гусихиева ведрица (*Fritillaria gussichiae*), златиста раменка (*Anthyllis aurea*), длановиден ветрогон (*Eryngium palmatum*), персийска морина (*Morina persica*), горска съсънка (*Anemone sylvestris*), червена съсънка (*Anemone pavonina*), планински божур

(*Trollius europaeus*), българска горчивка (*Gentianella bulgarica*), балканска петлюга (*Pinguicula balcanica*), мочурно плюскавиче (*Silene asterias*), ръомерово плюскавиче (*Silene roemerii*), планински минзухар (*Crocus veluchensis*) и др.

Вековните дървета обявени на територията на Община Кюстендил, са 9 броя. Те са: бряст (с. Драговищица), бял бор (с. Жабокрът), круша (с. Кутугерци), черен бор (с. Слокощица), 4 бр. дървета от вида летен дъб (с. Таваличево), орех (с. Савойски).

На територията на общината се срещат голям брой лечебни видове растения под специален режим на опазване и ползване: червен божур, иглика, кукуряк, мащерка, липа, бъз, шипка, лайка, жълт кантарион, риган, кисел трън, лечебен ранилист, решетка, шапиче.

ЖИВОТИНСКИ СВЯТ

Територията на община Кюстендил попада в Рило-Родопски район на Евросибирската зоогеографска подобласт (по Георгиев, 1980). Кюстендилският регион има разнообразна фауна, срещат се представители на европейски, евросибирски и палеарктични видове. Много са редките и защитени представители на насекомите, рибите, земноводните, птиците и бозайниците. Бозайници включени в Червената книга на България са: видра, рис, дива котка, вълк, пъстър пор, кафява мечка. През последните години се наблюдава увеличение на броя на дивата свиня, сляпото куче и белката, които на места вредят на селското и горското стопанство. Представители на **птиците** вписани в Червената книга са скалният орел, гарванът гробар, черният кълвач, гълъбът хралупар, синята гарга и др. В реките се срещат пъстърва, скобар, шаран, речен кефал, черна мряна, каракуда и др. Видове с ловно значение на територията на общината са: дива свиня, заек, сърна, вълк, чакал, лисица, кеклик, пъдпъдък, яребица, гривяк, гургулица, патица, малки бекасини, гъски.

В Конявската планина има голямо разнообразие на животински видове представено от сърни, елени, глигани, лисици, зайци, по-рядко вълк, бялка, злата и др. Птиците са представени от сокол, орел, гълъб, гургулица, яребица, славеи, диви патици и др. Реките са запазени в първоначалното си състояние и текат в естествените си речни корита, а в тези местообитания могат да се срещнат видра, голям гребенест тритон, рак и др.

В Осоговска планина, обект на опазване са природни местообитания, висши растения, бозайници, птици, земноводни, влечуги, риби и безгръбначни, включени в ЗБР. В Червената книга на България са включени 1 вид земноводни, 1 вид влечуги, 75 вида птици, 6 вида бозайници (без прилепи), както и 5 вида прилепи. От насекомите включени в ЗБР се срещат алпийска розалия (*Rosalia alpina*), голям сечко (*Cerambyx cerdo*), бръмбар рогащ (*Lucanus cervus*).

Установени са 11 вида земноводни (от общо 19 вида, които се срещат в България) и 15 вида влечуги (от общо 37, които се срещат в България). Осем вида от земноводните, са защитени от ЗБР: дъждовник (*Salamandra salamandra*), южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), обикновен тритон (*Lissotriton vulgaris*), алпийски тритон (*Ichthyosaura alpestris*), жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), кафява

крастава жаба (*Bufo bufo*), дървесница (*Hyla arborea*) и гърчка дългокрака жаба (*Rana graeca*).

Петнадесет вида от влечугите, са защитени от ЗБР: обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), шипоопашата костенурка (*Eurotestudo hermanni*), слепок (*Anguis fragilis*), късокрак гушер (*Ablepharus kitaibelii*), ливаден гушер (*Lacerta agilis*), зелен гушер (*Lacerta viridis*), стенен гушер (*Podarcis muralis*), македонски гушер (*Podarcis erhardii*), кримски гушер (*Podarcis tauricus*), живороден гушер (*Zootoca vivipara*), медянка (*Coronella austriaca*), смок мишкар (*Zamenis longissimus*), сива водна змия (*Natrix tessellata*), голям стрелец (*Dolichophis caspius*) и пепелянка (*Vipera ammodytes*). В планината има обширни, относително слабо антропогенизирани местообитания за видове от високопланинския комплекс (т.нар. глациални реликти) - алпийски тритон, планинска жаба, живороден гушер и усойница. Множеството дълбоки речни долини, в които все още са запазени естествени букови гори, предоставят много добри условия за съществуването на типично горските видове, каквито са дъждовникът, кафявата крастава жаба и слепокът.

В Осоговска планина са установени 196 вида птици (от всичките 428 вида срещащи се в България). Голяма част от видовете са защитени по Закона за биологичното разнообразие и са включени в Червената книга на България. Защитени видове птици, разпространени в Осогово са: ливаден блатар (*Circus pygargus*), голям ястреб (*Accipiter gentilis*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), осояд (*Pernis apivorus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), орел змиар (*Circus gallicus*), сокол скитник (*Falco peregrinus*), обикновена кукувица (*Cuculus canorus*), чухал (*Otus scops*), горска улулица (*Strix aluco*), черен бързолет (*Apus apus*), голям пъстър кълвач (*Dendrocopos major*), горска чучулига (*Lullula arborea*), селска лястовица (*Hirundo rustica*), червенокръста лястовица (*Hirundo daurica*), градска лястовица (*Deichon urbica*), бяла стърчиопашка (*Motacilla alba*), планинска стърчиопашка (*Motacilla cinerea*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), воден кос (*Cinclus cinclus*), орехче (*Troglodytes troglodytes*), южен славей (*Luscinia megarhynchos*), домашна червеноопашка (*Phoenicurus phoenicurus*), кос (*Turdus merula*), поен дрозд (*Turdus philomelos*), имелов дрозд (*Turdus viscivorus*), градински присмехулик (*Hippolais icterina*), жълтоглаво кралче (*Regulus regulus*), елов певец (*Phylloscopus collybita*), дългоопашат синигер (*Aegialos caudatus*), лъскавоглав синигер (*Parus parustris*), кръсточовка (*Loxia curvirostra*), червенушка (*Purrrhula purrrhula*), скорец (*Sturnus vulgaris*), сойка (*Garulus grandarius*), сокерица (*Nicifraga caryocatactes*), гарван (*Corvus corax*) и др.

В Осоговска планина са установени 44 вида бозайници. Защитени по Закона за биологичното разнообразие са следните видове: източноевропейски таралеж (*Erinaceus concolor*), дива котка (*Felis silvestris*), лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*), невестулка (*Mustela nivalis*), видра (*Lutra lutra*), рис (*Lynx lynx*), кафява мечка (*Ursus arctos*) и европейски пъстър пор (*Vormela peregusna peregusna*). В Осогово се срещат и 21 вида прилепи.

През територията на община Кюстендил и Кюстендилската котловина преминава един от важните прелетни пътища на мигриращите птици в Европа, което обуславя и богатството на птичата фауна в региона: Виа Аристотелис по поречието на река Струма, Софийската котловина и Искърския пролом.

По-голямата част от българския дял на Осоговска планина е обявена през 2005 г. за **орнитологично важно място за опазване на птиците**, наречено „Осогово“ (код BG 079). Има площ от 24 125.09 ha. Мястото е от европейско значение за планинския кеклик (*Alectoris graeca*), чиято гнездова популация тук е значителна. „Осогово“ поддържа популации на осояд (*Pernis apivorus*) и белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), сокол скитник (*Falco peregrinus*) и бухал (*Bubo bubo*). Орнитологично важно място „Осогово“ попада в слабо населен район, а в подножието му се намира град Кюстендил.

На територията на община Кюстендил е разположен и **Основен район за пеперудите в България „Осогово“**, (код 25). Районът се намира южно от град Кюстендил до границата с Република Македония. Обхваща по-голямата част от българската част на Осоговската планина. Дневните пеперуди в района са сравнително добре проучени, „Осогово“ е обявен за основен район за пеперуди поради присъствието на популации от 22 целеви вида, като балканската жълтушка (*Colias caucasica balcanica*), полиоматус (*Polyommatus eroides*), кадифянка (*Erebia pronoe*), черен аполон (*Parnassius mnemosyne*) и др.

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

На територията на община Кюстендил попадат следните Защитени територии, по смисъла на чл. 5 от Закона за защитените територии (ЗЗТ):

- **Резерват „Църна река“**, землище на с. Сажденик, община Кюстендил, обявен със Заповед № РД-876 /25.11.1980 г. Има площ 196.43 ha. Обявен е с цел опазване на първични букови съобщества. Частично се припокрива със Защитена Зона по директива за птиците Осогово.
- **Защитена местност „Зеления рид“**, землище с. Сажденик и с. Цървена ябълка, община Кюстендил (бивша буферна зона на резерват „Църна река“), обявена със Заповед № РД-1662 /21.11.1986 г., изм. Заповед № 503 /12.07.2007 г.; Площ 258.3 ha. Разположена е на 1300 - 1800 m надморска височина. Защитената местност огражда резерват „Църна река“ от всички страни. Защитена местност Зеленият рид е обявена през 2007 г. След отмяната на Закона за защита на природата, обявените по него буферни зони на резервати се прекатегоризират в защитени местности, съгласно Закона за защитените територии. Така буферната зона около резерват „Църна река“ става защитена местност „Зеления рид“. Непроменено остава предназначението на новата защитена местност - ограничаване на антропогенното въздействие върху резервата. Частично се припокрива със Защитена Зона по директива за птиците Осогово.
- **Защитена местност „Вековна букова гора в м. Света гора - Манастир Св. Лука“**, землище на с. Граница, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-420/14.11.1995 г. Разположена е на около 10 km от град Кюстендил и на около 4 km от село Граница. Площ 1.3 ha. Обявена с цел опазване на букова гора.
- **Защитена местност „Находище на анасонов лопен - село Цървеняно“**, обявена със Заповед № РД-433 /15.05.2013 г. на МОСВ, землището на с. Цървеняно, община Кюстендил. Площ 22.36 ha. Обявена с цел опазване на растителен вид - Анасонов лопен (*Verbascum anisophyllum Murb.*) и неговото местообитание.
- **Защитена местност „Находище на скална метличина“**, землището на с. Полска Скакавица, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-432

/15.05.2013 г. на МОСВ. Площ 40.21 ha. Обявена с цел опазване на растителен вид - Скална метличина (*Centaurea finazzeri Adamovic*) и неговото местообитание.

- **Природна забележителност „Група секвои – местност Ючбунар”**, землище на с. Богослов, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-26 /09.01.1989 г. Площ 0.2 ha. Природната забележителност отстои на около 6 km от град Кюстендил. Обявена е с цел опазване на вековни дървета от вида *Sequoia gigantea*.
- **Природна забележителност „Скакавишки водопад”**, землище на с. Полска Скакавица, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-1120 /02.07.1968 г.. Площ 0.1 ha. Обявена с цел опазване на водопад.
- **Природна забележителност „Земенски скали”**, землище на с. Полска Скакавица, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-1120 /02.07.1968 г. Площ 13 ha. Обявена с цел опазване на уникални скални образowania.

ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

Защитените зони от мрежа Натура 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), които попадат на територията на община Кюстендил са:

Зони по Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

1. **BG0001012 „Земен”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, приета с Решение № 661 /16.10.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 85 /2007 г.), изм. и доп. с Решение № 811 /16.11.2010 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 96 /2010 г.). Площ 17758.04 ha. Обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил, Трекляно, Земен, Ковачевци, Радомир, Трън. На територията на община Кюстендил включва землища на с. Буново, Гърбино, Дворище, Коняво, Копиловци, Полетинци, Полска Скакавица, Раждавица, Шипочано, Шишковци. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*, 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик, 5210 Храсталаца с *Juniperus* spp., 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*, 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета, 40A0* Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества, 6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyssum-Sedum albi*, 6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6220* Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас *Thero-Brachypodietea*, 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 Низинни сенокосни ливади, 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 8310 Неблагоустроени пещери, 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9170 Дъбово-габърови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91BA Мизийски

гори от обикновена ела, 91E0 *Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*, 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 Мизийски букови гори, 92A0 Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*. Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС, свързани с водните хабитати: *Lutra lutra*, *Bombina variegata*, *Emys orbicularis*, *Testudo graeca*, *Testudo hermanni*, *Triturus karelinii*, *Barbus plebejus*, *Cobitis taenia*, *Rhodeus sericeus amarus*, *Austropotamobius torrentium*.

2. **BG0001011 „Осоговска планина“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661 /16.10.2007 г. на МС (обн. ДВ, бр. 85 /2007 г.). Площта на защитената зона е 34 513.245 ha. Намира се в Осоговската планина и обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил и Невестино. На територията на община Кюстендил включва землища на селата Богослов, Вратца, Грамаждано, Гърляно, Гюешево, Жилени, Каменичка Скавица, Ново село, Преколница, Ранени, Савойски, Саженик, Слокощица, Цървена ябълка. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества; 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик; 5210 Храсталаци с *Juniperus spp.*; 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*; 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи); 6220 * Псевдостеппи с житни и едногодишни растения от клас *Thero-Brachypodietea*; 6230 * Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините; 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества; 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6520 Планински сенокосни ливади; 7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*); 7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища; 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс; 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове; 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*; 8310 Неблагоустроени пещери; 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*; 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*; 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; 91BA Мизийски гори от обикновена ела; 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори; 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91W0 Мизийски букови гори; 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*); 9530 * Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор; Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове растения и животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: растения *Himantoglossum caprinum*. Бозайници – *Canis lupus*, *Ursus arctos*, *Lynx lynx*, *Lutra lutra*, *Vormela peregusna*, *Spermophilus citellus*, *Myotis myotis*, *Myotis blythii*, *Myotis bechsteinii*, *Myotis emarginatus*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus euryale*, *Miniopterus*

schreibersii, *Barbastella barbastellus*; земноводни и влечуги – *Bombina variegata*, *Triturus karelinii*, *Emys orbicularis*, *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*; риби – *Cobitis taenia*, *Rhodeus amarus*, *Barbus cyclolepis*; безгръбначни – *Austropotamobius torrentium*, *Cerambyx cerdo*, *Morimus funereus*, *Lucanus cervus*, *Rosalia alpina*, *Osmoderma eremita*, *Cucujus cinnaberinus*, *Polyommatus eroides*, *Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*, *Paracaloptenus caloptenoides*;

3. **BG0000298 „Конявска планина“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122 /02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 21 /2007 г.). Площ 9671.95 ha. Обхваща землищата на населени места в общините Бобов дол, Кюстендил, Радомир. На територията на община Кюстендил обхваща землищата на селата Горна Гращица, Таваличево и Цървеняно. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета; 40A0* Субконтинентални перипанонски храстови съобщества, 6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (* важни местообитания на орхидеи); 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества; 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6510 Низинни сенокосни ливади; 6520 Планински сенокосни ливади; 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8310 Неблагоустроени пещери, 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 91AA * Източни гори от космат дъб, 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91W0 Мизийски букови гори, Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове растения и животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: Растения - *Centaurea immanuelis-loewii*, *Himantoglossum caprinum*, Безгръбначни - *Austropotamobius torrentium*, *Cerambyx cerdo*, *Lucanus cervus*, *Morimus funereus*, *Paracaloptenus caloptenoides*, *Rosalia alpina*; Земноводни - *Bombina variegata*, *Triturus karelinii*; Влечуги - *Emys orbicularis*, *Testudo graeca*, *Testudo hermanni*; Бозайници - *Barbastella barbastellus*; *Canis lupus*, *Lutra lutra*, *Lynx lynx*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis bechsteinii*, *Myotis blythii*, *Myotis capaccinii*, *Myotis emarginatus*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Spermophilus citellus*, *Ursus arctos*, *Vormela peregusna*.
4. **BG0000295 „Долни Коритен“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122 /02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 21 /2007 г.). Площ 461.69 ha. Обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил и Трекляно. На територията на община Кюстендил обхваща землището на с. Горно Уйно. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета; 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик; 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (* важни местообитания на орхидеи); 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни

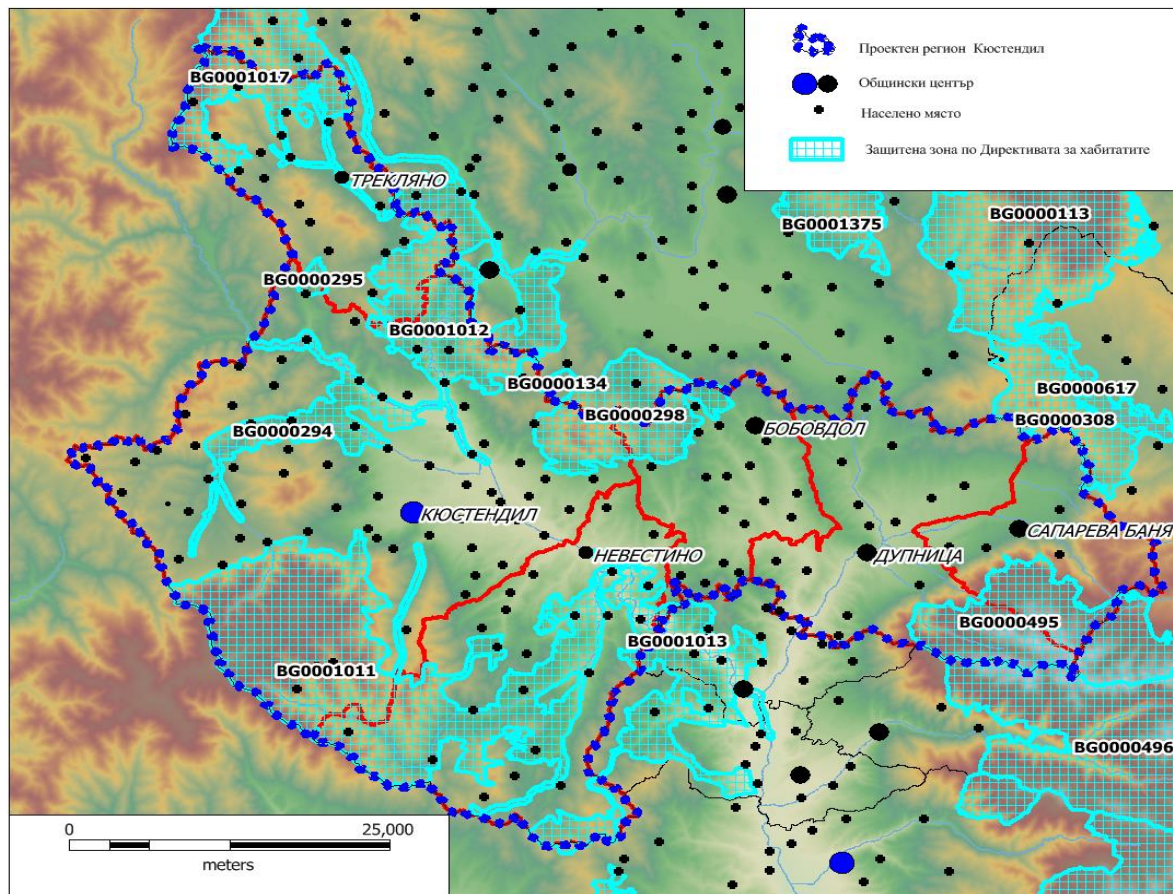
съобщества; 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*; Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове растения и животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: растения - *Himantoglossum caprinum*; Бозайници – *Canis lupus*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Myotis blythii*; Земноводни и Влечуги – *Triturus karelinii*, *Bombina variegata*, *Testudo hermanni*; Безгръбначни – *Lucanus cervus*, *Morimus funereus*, *Rosalia alpina*;

5. **BG0000294 „Кършалево“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122 /02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 21 /2007 г.). Площ 6307.08 ха. Обхваща землищата на населени места на територията на община Кюстендил - селата Горановци, Горно и Долно Уйно, Гюешево, Дождевца, Долно село, Драговищица, Каменичка Скавица, Кутугерци, Кършалево, Леска, Мазарачево, Преколница, Раждавица, Раненци, Ръсово, Совояно, Стенско, Церовица и Чудинци. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 5210 Храсталаци с *Juniperus* spp., 6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*; 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*; 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялоборови гори; 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91W0 Мизийски букови гори; Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове растения и животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: Безгръбначни - *Austropotamobius torrentium*, *Cerambyx cerdo*, *Lucanus cervus*, *Morimus funereus*, *Rosalia alpina*, Земноводни - *Bombina variegata*, *Triturus karelinii* p localities, Влечуги - *Emys orbicularis*, *Testudo graeca* p localities, *Testudo hermanni* p localities, Риби - *Barbus cyclolepis*, *Cobitis taenia*, Бозайници - *Barbastella barbastellus*, *Canis lupus*, *Lutra lutra*, *Lynx lynx*, *Myotis bechsteinii*, *Myotis blythii*, *Myotis emarginatus*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Ursus arctos*, *Vormela peregusna*.

6. **BG0000134 „Чокльово блато“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122 /02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 21 /2007 г.). Обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил и Радомир. На територията на община Кюстендил обхваща землището на с. Буново. Площ 280.86 ха. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*; 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6510 Низинни сенокосни ливади; 7230 Алкални блата; 91E0*Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: Бозайници – *Lutra lutra*; Земноводни и Влечуги – *Triturus*

karelinii, *Bombina variegata*, *Emys orbicularis*; Риби – *Misgurnus fossilis*, *Rhodeus amarus*; Безгръбначни – *Lucanus cervus*, *Rosalia alpina*, *Morimus funereus*.

Защитените зони по НАТУРА 2000, по директивата за хабитатите, са представени на следващата фигура:

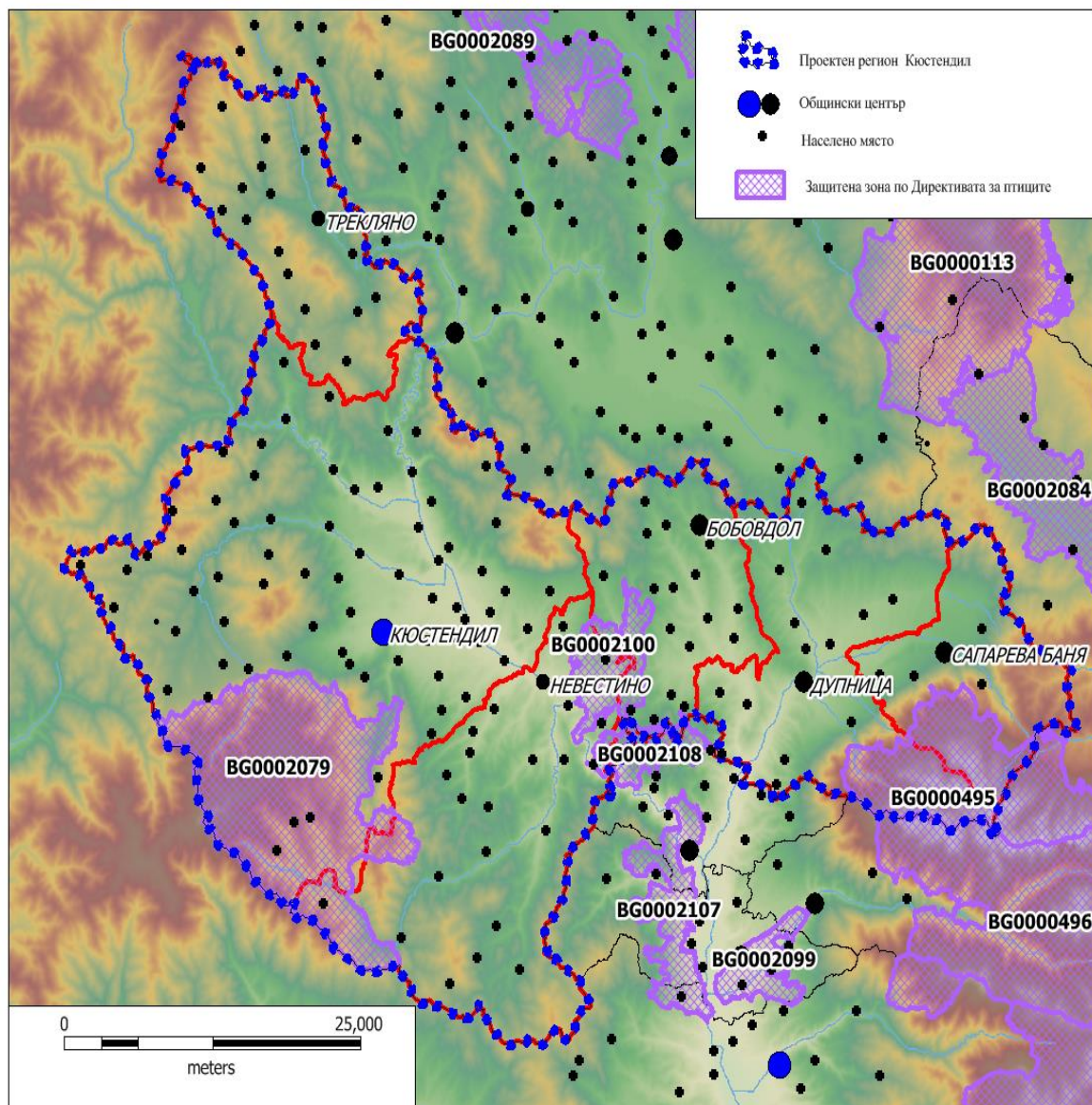

Зони по Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици

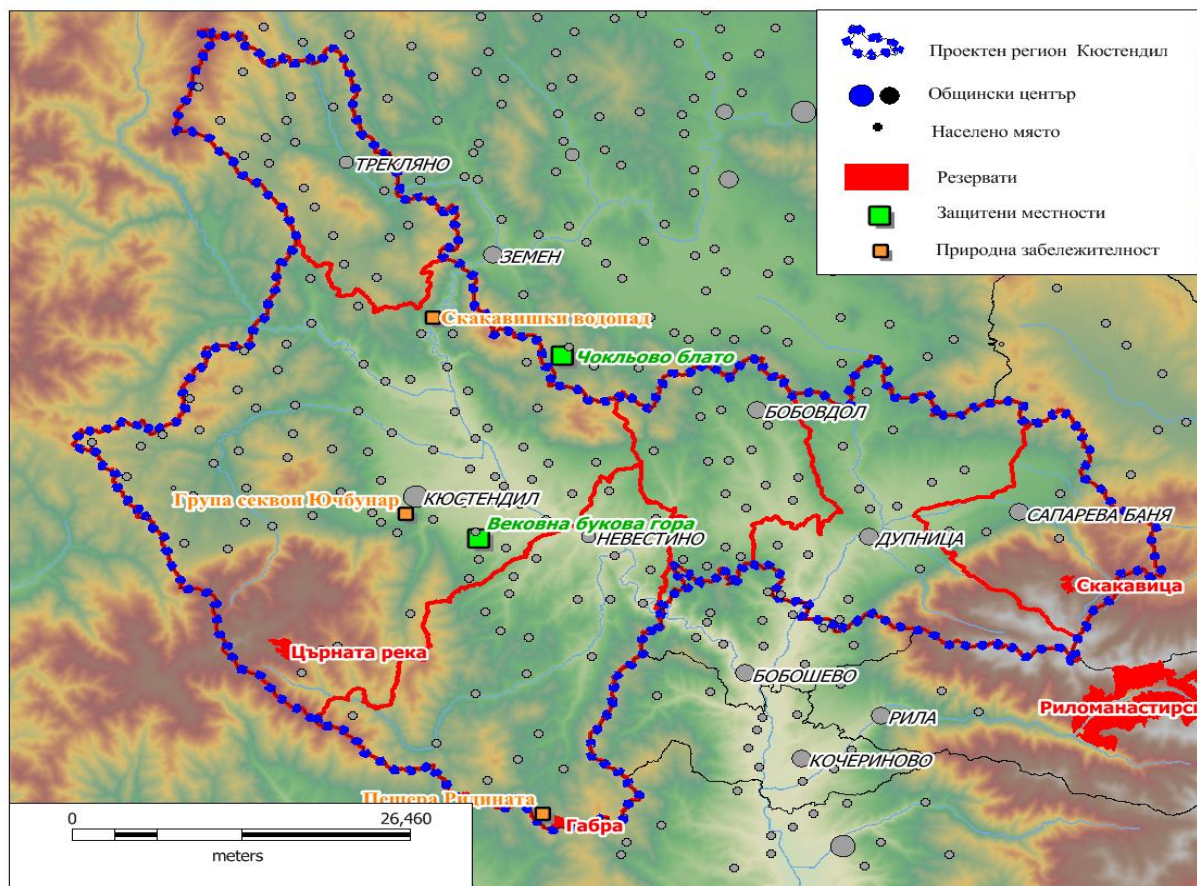
7. **BG0002079 „Осогово”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-780 /29.10.2008 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ, бр. 103 /2008 г.). Намира се в Осоговската планина и обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил и Невестино. На територията на община Кюстендил обхваща землищата на селата Богослов, Вратца, Грамаждано, Гърляно, Гюешево, Жилenci, Каменичка Скакавица, Ново село, Преколница, Раненци, Савойски, Сажденик, Слокошица, Цървена ябълка. Площта на защитената зона е 24125.08 ha. Цели на опазване на зоната: Опазване и поддържане на местообитанията на следните видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние: голям ястреб (*Accipiter gentilis*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), обикновена ветрушка (*Falco tinnunculus*). Възстановяване на местообитания на описаните видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното състояние. Предмет на

опазване (видове и местообитания) са: бял щъркел (*Ciconia ciconia*), осояд (*Pernis apivorus*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*); сокол скитник (*Falco peregrinus*), планински кеклик (*Alectoris graeca*), лещарка (*Bonasa bonasia*), ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), козодой (*Caprimulgus europaeus*), сив кълвач (*Picus canus*), черен кълвач (*Dryocopus martius*), среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), горска чучулига (*Lullula arborea*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), голям ястреб (*Accipiter gentilis*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), черношипа ветрушка (керкenez) (*Falco tinnunculus*).

Графична информация за защитените зони по НАТУРА 2000 по Директива за птиците е представена на следващата фигура:

Защитени територии в проектен регион Кюстендил, обявени по Закона за защитените територии

1.2.5. Шум

На настоящия етап не се идентифицирани източници на промишлен шум и вредни емисии, които да са сериозен проблем за община Кюстендил.

Промишлените източници, разположени на територията на община Кюстендил, не са включени в утвърдения от МОСВ списък за контрол на шумови нива, поради което няма данни от проведени измервания на шума.

В РИОСВ – София и РЗИ Кюстендил рядко жалби и сигнали относно превишаване на шумовото ниво от дейността на промишлени източници на територията на община Кюстендил.

От годишния доклад за 2021 г. на РЗИ Кюстендил с резултатите от измервания на шумовите нива, с включен анализ и оценка на шумовото натоварване е установено, че шума в околната/градската среда, в някои от зоните на града надвишават граничните стойности за показатели на шум в околната среда, посочени в Наредба №6/26.06.2006 година.

Действията, които общината предприема за намаляване на шума в околната среда в градски условия включват:

- Рехабилитация на зелените площи, залесяване с подходящи дървесни видове в различните части на града, изграждане на зелени шумоизолиращи пояси на инфраструктурно подходящи места.
- Ремонтване и асфалтиране на компрометирани участъци от уличната мрежа.
- Организиране и контрол на паркирането.
- Обобщаване и анализ на жалби и сигнали от граждани, свързани с шума.
- Определяне на времеви графици за работа на предприятието, занимаващо се със сметосъбиране и смоеоизвозване по начин, щадящ съня на гражданите.
- Регламентиране на дейността на спортните площадки и футболните игрища, разположени в гъсто населени жилищни квартали.
- Провеждане на информационни кампании за обществеността за вредата от шума и снижаване на шумовото замърсяване.

1.2.6. Зелени площи в населените места

На територията на град Кюстендил има около 600 дка зелени площи, т.е на човек от населението на града се падат по около 11 кв.м. Освен това има съществуващи 12 дка розариуми, 2 дка цветни петна, 1900 м жив плет.

Като цяло зелената система се намира в задоволително състояние, но на места се нуждае от подмяна на остарелите вече дървета с млади насаждения.

Провежда се постепенно премахване на старите, болни и потенциално опасни дървета и заменянето им с млади насаждения. Предпочитаните дървесни декоративни видове за градско озеленяване през последните години са кълбовидна акация; кълбовидна каталпа; декоративна /японска вишна/; ясен; липа /само на определени места, позволяващи развитие на кореновата система без нанасяне на щети на околните настилки/.

От дървесните видове, част от зелената система, като цяло преобладават: липа, ясен, акация, конски кестен, чинар, айлант, бреза и някои иглолистни видове – ела, смърч, разположени предимно в група с широколистни видове. Срещат се и няколко изключително красиви кедрови дървета, които са обявени за видове с особено висока декоративна стойност.

Зелената система се поддържа от ОП „Чистота“. Прави се ежегодно подкастриране на дърветата на „топка“ за видовете, за които това е допустимо. Отстраняват се периодично счупените, изсъхнали и опасни дървета. Всяка година през пролетта и есента се прави засаждане на нови фиданки. Основният проблем, който се среща е тяхното опазване и липсата на култура у хората за съхраняване на новозасадените фиданки, храсти и цветни петна.

Зелените площи са сравнително равномерно разположени по целия град, като най-много са около центъра на града, а най-малко в кв. “Герена”. В последните години много от живущите в блоковите жилищни комплекси сами създават свои декоративни градинки и полагат грижи за тях, което е положително явление.

В селата декоративните зелени площи се свеждат до декоративен кът в центъра на селото и засадени в група декоративни дървета и храсти, обикновено около чешмите или площада.

С приемането и одобряването на Общия устройствен плана на община Кюстендил лесопарк „Хисарлъка“ е включен в урбанизираните граници на града.

Разположен е южно от града, на едноименния хълм Хисарлъка. В края на 19 век и началото на 20 век под ръководството на лесовъда Йордан Митрев хълмът е залесен с иглолистна гора. По-късно залесяването продължава, проведени са благоустройствени мероприятия и „Хисарлъка“ е превърнат в красив парк за туризъм, отдих и спорт. Лесопарк „Хисарлъка“ заема площ от 1300 дка. В него преобладава черният бор,

срещат се бял бор, ела, смърч, явор, цер, липа и др. Създадени са алеи, кътове за отдих, детски и спортни площадки, чешми. Изградени са хотел-ресторантите „Вилата" и „Орлово гнездо", туристическа хижа „Руен", ресторантите „Чешмето", „Вилата на Генерала" и „Бохемия", детски санаториум, кюстендилския зоопарк, „Алея на здравето“, параклис „Свети четиридесет мъченици“.

Лесопаркът е свързан с Кюстендил посредством 3 асфалтирани пътя и много алеи. От високите части се открива панорама към Кюстендил, Кюстендилската котловина и оградните ѝ планини. Лесопаркът е посещаван туристически обект и изходен пункт за маршрути в планината Осогово. На най-високата равнинна част на лесопарка се намира късноантичната и средновековна крепост „Хисарлъка“, изградена в края на 4 – началото на 5 век. Поправяна през 6 в., тя преживява Първата и Втората българска държава и е съборена от османските завоеватели през 15 век. Днес част от крепостната стена е реставрирана и включена в цялостния архитектурен ансамбъл на лесопарка.

В градският парк на града всеки 21 март се чества празника „Кюстендилска пролет“.

- *Наличие на паркове за отдих извън населените места, статут, състояние, инфраструктура, посещаемост, осигуреност с транспорт*

Единственият парк за отдих е лесопарк „Хисарлъка“. Паркът е общинска собственост. Достъпен е за пешеходци и за автомобили. Има изградени асфалтови алеи и пътища. Изградени са кътчета за отдих, за спорт, детски съоръжения – пързалки, пясъчници, места за игри, барбекю, беседки, пейки и чешми.

Има съществуващи и новоизградени екопътеки, които са в много добро състояние, настлани са с камъни, почистват се редовно и се поддържат. Лесопарка е любимо място на всички кюстендилци. Посещава се и от гостите на града. На територията на лесопарка се намира и зоокът „Кюстендил“ с богата сбирка от хищници, тревопасни бозайници и птици.

1.2.7. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения

Според данни от единната система за радиационен мониторинг на територията на община Кюстендил не са идентифицирани източници на радиационно замърсяване.

1.2.8. Отпадъци

Актуалната информация за количествата и състава на отпадъците има голямо значение при вземането на дългосрочни решения за управлението им. С цел опазване на околната среда и осигуряване на здравословни условия за живот на населението е необходимо проследяване състоянието на системите за събиране, инсталации и съоръжения за третиране на отпадъците. Развитието на производството, селското стопанство и търговията в населените места допринася за непрекъснатото увеличаване на количеството отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората. Това налага прилагането на мерки за предотвратяване образуването, намаляване на количеството образувани отпадъци, повторната им употреба и увеличаване на дела на рециклираните и оползотворявани отпадъци спрямо депонираните. Същевременно продължаващото развитие на технологиите за третиране на отпадъци, позволява все повече възможности за повторна употреба и използване на отпадъците като алтернативни източници за суровини и енергия и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

На територията на община Кюстендил се генерират основните отпадъчни потоци, дефинирани в ЗУО. Законът за управление на отпадъците ги разделя на следните видове:

- ✓ Битови;
- ✓ Производствени;

- ✓ Опасни отпадъци;
- ✓ Строителни отпадъци;
- ✓ Биоразградими отпадъци;
- ✓ Масово разпространени отпадъци.

БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Анализът и оценката на съществуващото състояние по управление на отпадъците са извършени в съответствие с актуализираните данни от Общинската програма за управление на дейностите по отпадъците с период на действие 2021 – 2028 г., информацията за отпадъците в общината, която се събира от определените за това длъжностни лица на общинската администрация. Използвани са също данни от НСИ и натрупания практически опит през последните години и резултатите от конкретни изследвания и проучвания.

Допълнителните разпоредби на ЗУО регламентират, че „битови отпадъци“ са смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от домакинства, включително хартия и картон, стъкло, метали, пластмаса, биоотпадъци, дървесина, текстил, опаковки, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, отпадъци от батерии и акумулатори, както и едрогабаритни отпадъци, включително дюшеци и мебели. Към битовите отпадъци се отнасят и смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от други източници, когато тези отпадъци са сходни по естество и състав с отпадъците от домакинства. Битовите отпадъци не включват отпадъците от производството, селското стопанство, горското стопанство, рибарството, септичните ями и канализационната система и от третирането на отпадъчните води, включително утайки от пречистване на отпадъчни води, излезли от употреба моторни превозни средства или отпадъци от строителство и разрушаване.

Общинските власти има важна роля за прилагане на политиката на общината по отношение на отпадъците. Община Кюстендил е разработила „Наредба за управление на отпадъците на територията на община Кюстендил“, приета с решение от № 208 от 30.06.2016 г. на Общински съвет Кюстендил. Наредбата регламентира дейностите и законовите изисквания по отношение на управление на отпадъците.

Кметът на общината организира управлението на битовите и строителните отпадъци, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на ЗУО и наредбата по чл. 22 от ЗУО. Кметът на общината осигурява условия, при които всеки притежател на битови отпадъци се обслужва от лица по чл. 35, на които е предоставено право да извършват дейности по тяхното събиране, транспортиране, оползотворяване и/или обезвреждане.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от мястото на образуване, от стандарта на живот на населението и неговата култура, степента на благоустроеност на населените места, начина на отопление и много други фактори.

В община Кюстендил е изградена добре функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване. В системата е обхванато 98.8% от населението. Обхванати в организираното сметоизвозване в момента, освен гр. Кюстендил, са и селата: Багреници, Берсин, Богослов, Гирчевци, Грамаждано, Граница, Гюешево, Горна Гращица, Горановци, Дворище, Долна Гращица, Драговищица, Долно село, Вратца, Жабокрът, Гърляно, Жиленици, Катрище, Коняво, Копиловци, Лозно, Мазарачево, Николичевци, Нови Чифлик, Пиперков Чифлик, Слокощица, Радловци, Раждавица, Скриняно, Соголяно, Стенско, Таваличево, Ябълково, Търновлаг, Търсино, Шипочано и Шишковци.

Общината активно работи съвместно с другите общини от РСУО „Рила Еко“ за изграждане на регионален център за третиране на неопасни отпадъци. Към момента Община Кюстендил изгражда претоварна станция с инсталация за предварително третиране на битови отпадъци и на инсталация за компостиране на разделно събрани зелени отпадъци, намираща се м. „Гладни рид“, землище на с. Радловци, община Кюстендил.

В процес на изграждане е регионална система за третиране на неопасни отпадъци в гр. Дупница - Регионален център за третиране на неопасни отпадъци /РЦТНО/, който ще обхваща област Кюстендил, без общините Рила, Кочериново и Бобошево.

Реализирането на инвестиционното предложение за изграждане на Регионален център за третиране на неопасни отпадъци в землищата на с. Грамаде и с. Джерман, Община Дупница, включва Инсталация за сепариране с ръчно сортиране на смесени битови и разделно събрани отпадъци от населението и от общинските пунктове за отпадъци за обслужване на общините Дупница, Сапарева баня, Бобов дол и Невестино; Инсталация за открито компостиране на разделно събрани зелени отпадъци; Депо за неопасни отпадъци (ДНО) състоящо се от 3 клетки за депониране; Инсталация за рециклиране на строителни отпадъци; Депо за инертни отпадъци; Посетителски център за доставка на едрогабаритни, опасни и други отпадъци от населението. За разполагане на горните инсталации и съоръжения ще бъдат обособени 3 основни площадки разположени в съседство една с друга.

Общината има сключен договор с организация за извършване на предварително третиране на отпадъците.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20 03 01, като през последните години, въпреки успешно внедреното разделно събиране на отпадъци от опаковки, се наблюдава увеличаване на количеството на генерираните отпадъци и нормата на натрупване.

Общият поток битови отпадъци съдържа различни компоненти, които ако не се третират екологосъобразно могат да имат вредно въздействие върху човешкото здраве и околната среда. Същевременно в битовите отпадъци се включват редица подходящи за оползотворяване материали като хартия, метали, стъкло, пластмаса, биоразградими отпадъци и други. Това води до необходимостта от въвеждането или оптимизиране на практиките за разделно събиране на масово разпространените отпадъци, като отпадъците от опаковки, отпадъците от електрическото и електронно оборудване, биоразградимите отпадъци и др. Отделянето на веществата, които могат да бъдат рециклирани и оползотворени, от общия поток битови отпадъци ще предотврати замърсяването на околната среда, също така води до пестене на суровини и в значителна степен намалява количествата на отпадъците постъпващи за обезвреждане, което от своя страна намалява разходите, които се изразходват от общините за обезвреждане на тези отпадъци.

В различните общини количеството и морфологичният състав на образуваните битови отпадъци варира в зависимост от функционалния тип на населените места, социалния статус на населението и други.

Наличието на актуални данни за морфологичния състав на битовите отпадъци дава възможност за използването им при планиране на инфраструктурата за управление на отпадъците – инсталации за компостиране, инсталации за сепариране, инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, както и оценка на експлоатационния период на депата за неопасни отпадъци. В последните години множество градове и общини започнаха да оценяват както морфологичния състав, така и количеството на

образуваните отпадъци. Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Морфологичният анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на община Кюстендил се извършва съгласно Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-744/29.09.2012г. на министъра на околната среда и водите.

За да се обхване цялостно населението на община Кюстендил и да се направи действащ морфологичен анализ на отпадъците, направените изследвания обхващат четирите годишни сезона (зима, пролет лято и есен). Отчетен е и факта, че потребителските навици на населението през различните сезони варират, което влияе върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Целта е да се отчете спецификата и колебанията в състава на генерираните отпадъци през различните сезони.

Подробен анализ на морфологичния състав на отпадъците, количествата събрани отпадъци от опаковки и постигането на целите по чл31 от Закона за управление на отпадъците е даден в Програмата за управлението на отпадъците на територията на община Кюстендил, неразделна част от настоящата Програма.

СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община.

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г.) се регламентира създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО), изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в строителството и изискванията за управление на СО в процеса на строителство и премахване на строежи. Целта на наредбата е да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО, както и да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Постигането на целите на наредбата за община Кюстендил ще доведе до предотвратяване или минимизиране на количеството генерирани строителни отпадъци, насърчаване рециклирането и оползотворяването на СО, увеличаване употребата на рециклирани строителни материали и намаляване количеството на СО за депониране.

Приблизителните количества депонирани строителни отпадъци на депото за строителни отпадъци в местността „Решетка“, землище на град Кюстендил са както следва:

- За 2017 година – около 1 500 куб. м;
- За 2018 година – около 1315 куб.м
- За 2019 година – около 810 куб. м
- За 2020 година – около 800 куб. м
- За 2021 година – около 400 куб.м

Към момента на територията на област Кюстендил няма изградено и функциониращо депо за строителни отпадъци или площадка/инсталация за оползотворяване на строителни отпадъци.

След изграждане на РЦТНО, строителните отпадъци генерирани на територията на общината ще могат да се носачват към Инсталацията за рециклиране на строителни отпадъци и Депото за инертни отпадъци. Депото за строителни отпадъци ще се разположи в землището на с. Джерман, с площ 14 дка. В съседство на депото се намира площадката на инсталацията за рециклиране на строителни отпадъци.

ПРОИЗВОДСТВЕНИ И ОПАСНИ ОТПАДЪЦИ

Дейностите по управление и контрол на производствените и опасните отпадъци се извършват съгласно изискванията на ЗУО и Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.), както и общинските наредби, приети на местно ниво.

Основните генератори на производствен отпадък в община Кюстендил са действащите промишлени предприятия. По-голямата част от производствените отпадъци подлежат на рециклиране. Съгласно изискванията на ЗУО предприятията, генериращи отпадъците трябва да ги предават за последващо третиране и транспортиране на лицензирана фирма на базата на договор, да водят отчетни книги и подават годишни отчети. Болничните отпадъци с неопасен характер, след съответната предварителна обработка, се затварят в полиетиленови чували и също се депонират на градското сметище. За последната година са отчетени около 1 810 тона отпадъци с неопасен характер, генерирани от здравните заведения.

Опасни са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват основно в промишлените предприятия, болници и здравни практики, както в битовия сектор. Лицата, чиято дейност е свързана с генериране, събиране, транспортиране, съхраняване, оползотворяване или обезвреждане водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити помещения с ограничен достъп и се предават за третиране на лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, на базата на договор. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

В община Кюстендил се генерират видове опасни отпадъци, които са характерни за страната - пестициди, отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори, бои и лакове, болнични отпадъци и др.

СПЕЦИФИЧНИ ПОТОЦИ ОТПАДЪЦИ

Съгласно ЗУО, кметът на общината отговаря за организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.

Община Кюстендил е сключила договори с лицензирани дружества за предаване на масово разпространени отпадъци по видове, с изключение на излезли от употреба гуми /ИУГ/, независимо от отправените писмени запитвания до всички организации по оползотворяване на излезли от употреба гуми.

В съответствие с измененията в Закона за управление на отпадъците и добавянето на отпадъците от стари дрехи и обувки като седми поток масово разпространени отпадъци, общината е сключила предварителен договор с Организация за оползотворяване на отпадъци от текстил и обувки. След получаване на разрешително от организацията предстои сключването на договор за сътрудничество.

В съответствие с изискванията на чл.19 от ЗУО, кметът на общината е осигурил площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други.

УТАЙКИ ОТ ПСОВ

Едни от големите потоци производствени отпадъци се генерира от пречиствателната станция за отпадъчни води (ПСОВ) на гр. Кюстендил, към „Кюстендилска вода“ ЕООД, гр. Кюстендил. ПСОВ се намира в местност „Решетката“, община Кюстендил. През 2010 г. по „Интегриран проект за подобряване на водния цикъл на гр. Кюстендил“ по Програма ИСПА е извършена основна реконструкция на пречиствателната станция. Проектният и реален капацитет на станцията след реконструкцията е 69 750 е.ж. Пречиствателната станция за отпадъчни води на гр.Кюстендил осигурява пречистване на смесен поток отпадъчни води – битови и дъждовни. Технологичната схема на ПСОВ е тристъпална .

Основният отпадък, който се формира при работа на ГПСОВ са утайките. За определянето на количеството на отделените утайките се използват данни от експлоатацията на ПСОВ - гр. Кюстендил. Уплътнената утайка се обезводнява на 28 броя изсушителни полета, с обща площ 6720 m² и се депонира в земно-насипни ями, наречени “чаши” на площ около 700 m² .

През 2019 г. при рекултивацията на общинското депо за ТБО в землището на с. Радловци бяха използвани голяма част от съхраняваните в станцията обезводнени утайки. След извършването на съответните изследвания и анализи и смесването им със земни маси в строго определено съотношения, същите се ползваха вместо хумус при полагане на най-горния почвен слой.

Препоръки:

- *Да продължи осъществяваният от Община Кюстендил контрол и мониторинг за изпълнението на програмните документи по управление на отпадъците;*
- *Да се разгледат по-обстойно ангажиментите на Общината във връзка с осигуряване на площадки за отпадъците от строителство и разрушаване от ремонтна дейност на домакинствата, както и функции на Общината като Възложител на строителни дейности (от гледна точка на изискванията на ЗУО относно ОСР).*
- *Да се разгледат мерки за алтернативни решения за предоставяне на услугата за дейности по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци, поради възникването на непредвидени ситуации.*
- *Да се предприемат мерки за достигане и поддържане на норма на натрупване на битовите отпадъци максимум от 460 kg/ж./г., за да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на национално ниво;*
- *Да се оптимизира броят на морфологичните единици при определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, с цел действително идентифициране на отпадъка и минимизиране на количествата „Други“, като това неминуемо ще подпомогне изпълнението на целите в съответствие с приоритетите за управление на отпадъците.*

• *Да се популяризира дейността на Община Кюстендил относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.*

• *Да не се допуска образуването на нерегламентирани сметища чрез осъществяването на своевременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняване;*

• *Да продължи мониторингът на депата в съответствие с нормативните изисквания за недопускане на замърсяване на околната среда;*

• *Да се изготви единен регистър на информацията, във връзка с видовете и количествата на генерираните отпадъци и странични продукти, за да се стимулира прилагането на кръговата икономика на общинско ниво;*

1.3. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ

1.3.1. Отговорности и задачи

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината.

Към функциите на кметовете и кметските наместници в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- да информира населението за състоянието на околната среда; да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;

- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря и за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на **Общинския съвет са:**

- да определя размера на такса „битови отпадъци“ и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината. Ежегодно в срок до 31 март, Кметът представя в Областна администрация – София и РИОСВ – София отчет за изпълнение на двете програми.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- да упражнява контрол по спазване на Закона;
- да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- при необходимост от извършване на измервания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, Кметът на общината е длъжен:

- да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения Кмета на общината:

- организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- издава разрешителни за бране на билки от земи общинска собственост.

Дейността на Община Кюстендил се финансира със субсидии от Министерство на финансите и собствени средства. В състава на Общината влизат 72 населени места, в това число 17 кметства и 55 населени места, които се обслужват административно от кметски наместници. Със Заповед на Кмета на Общината е утвърден Устройствен правилник на общинската администрация, в който са разпределени правата, задълженията и отговорностите на длъжностните лица в отделните дирекции и отдели.

Брой на заетите служители по категории:

Числеността на персонала на Община Кюстендил на пълно и непълно работно време е 188 човека. От тях:

- по служебно правоотношение – 38 броя;
- управленски персонал – 26 броя;
- експертен персонал – 12 броя;
- по трудово правоотношение на пълно работно време – 150 броя;
- управленски персонал – 1 брo;
- специалисти – 142 броя;
- административен персонал – 7 броя;

Общинска администрация Кюстендил предоставя редица публични услуги, чрез изградената и утвърдилата се административна структура.

- *Общинска администрация - отговорности и задачи на комисии, отдели, сектори и отделни специалисти, които ги изпълняват*

Общинската администрация е органически свързана с общината, като административно-териториална единица, юридическо лице и самоуправляваща се териториална общност. Тя е правно-организационно единство, съвкупност от органи с обща и специална компетентност, ръководни длъжностни лица, както и административно-помощни органи, начело на които стои кметът на общината.

Предназначението на тази администрация е да съдейства за осъществяване управлението на общината, като извършва преди всичко практически действия по реализиране правомощията на кмета на общината и Общинския съвет.

При осъществяване на своята дейност общинската администрация се ръководи от принципите на законност, откритост, достъпност, отговорност и координация. Според дейностите, които извършва се разделя на обща и специализирана:

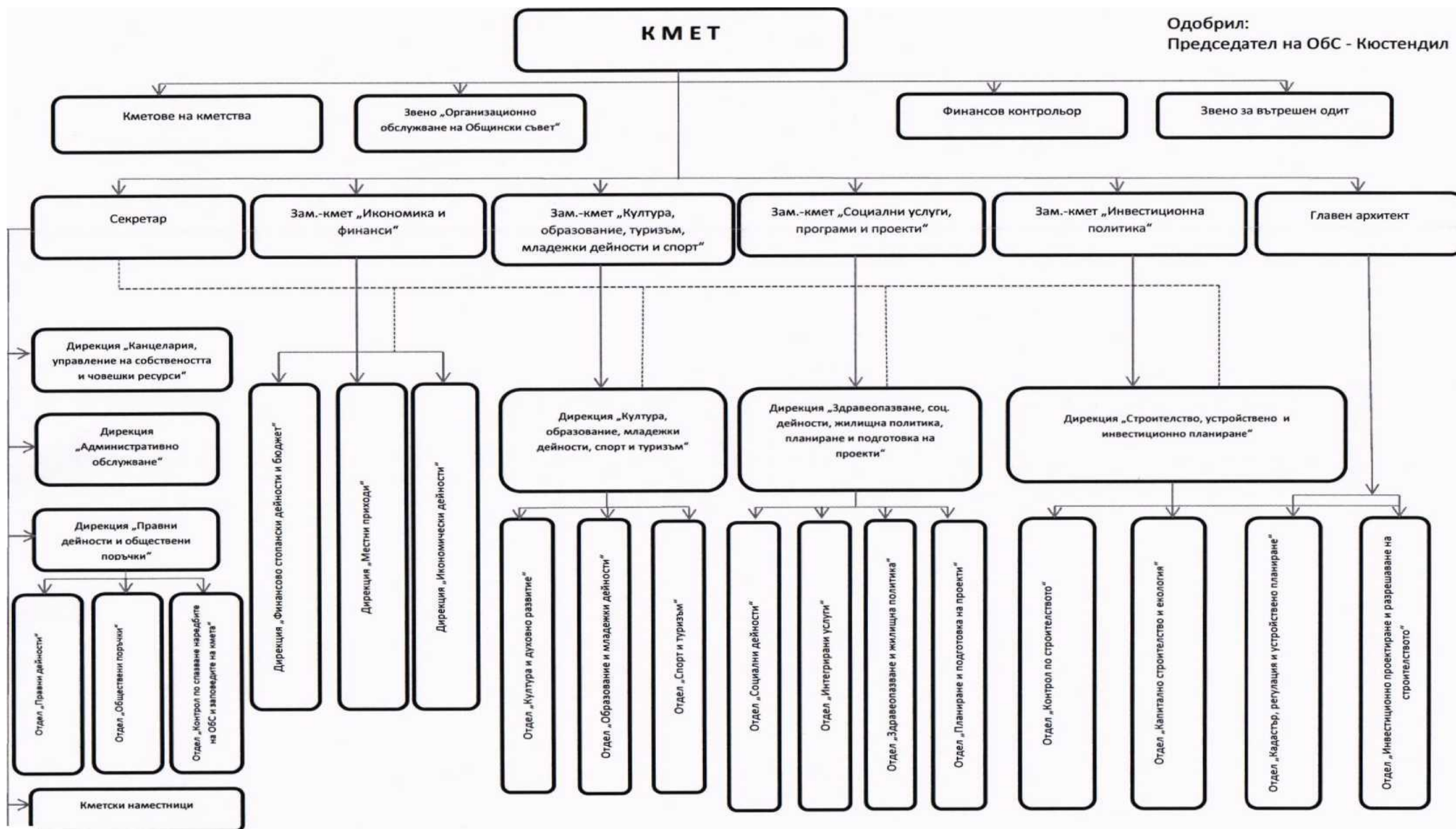
- 1) Общата администрация осигурява технически дейността на кмета на общината, кметовете на кметства, Общинския съвет и неговите постоянни комисии, както и на специализираната администрация. Извършва дейности по административното обслужване на гражданите и юридическите лица

- 2) Специализираната администрация включва звената, които подпомагат и осигуряват осъществяването на правомощията на кмета на общината, кметовете на кметства, Общинския съвет и неговите постоянни комисии.

Общинската администрация е организирана в отдели и сектори. Числеността на специалистите и техническите лица в отделите и секторите се определя с приетата от Общинския съвет структура и се конкретизира в длъжностното разписание.

Дейността, структурата, организацията на работа и състава на общинската администрация се определят с Устройствения правилник. Структурата на Общинската администрация е дадена на фигурата по-долу:

Общинският съвет включва председател и 36 общински съветници, които работят в 10 постоянни комисии по: бюджет, местни данъци и такси – в състав от 9 общински съветници; стопански дейности, общинска собственост и приватизация – в състав 9 общински съветници; ЗУТ, инфраструктура, екология и природни ресурси – в състав от 9 общински съветници; по образование, култура и духовно развитие – в състав от 9 общински съветници; здравеопазване, социални дейности и жилищна политика - в състав от 9 общински съветници; международно сътрудничество, регионално развитие и проблеми на малките населени места - в състав от 9 общински съветници; спорт, туризъм и младежки дейности – в състав от 7 общински съветници; нормативна дейност - в състав от 7 общински съветници; обществен ред, безопасност на движението и гражданска защита - в състав от 7 общински съветници; по член 72, алинея 1, точка 3 за установяване на конфликт на интереси по ЗПКОНПИ - в състав от 9 общински съветници.

- *Кадри, заети в дейностите по опазване на околната среда – отговорности и*

В община Кюстендил има един експерт “Екология” и един специалист „Екология“ със задължения, включващи и участие в дейностите по управлението на отпадъците, към отдел „Капиталово строителство и екология“.

Със Заповеди на кмета на община Кюстендил са определени длъжностните лица, имащи право да установяват нарушения:

- Експерт „Екология“
- Специалист „Екология“
- Служителите при звено „Охрана“ на ОП „УОИ“;
- Кметовете и кметските наместници на населените места в община Кюстендил;
- Упълномощени представители на ОП “Чистота”.

Контрол по управление на компонентите на околната среда се прилага от регионалните структури на РИОСВ – София и БДЗБР Благоевград.

В Община Кюстендил се работи по всички възникнали проблеми и възложени задачи, по-важни от които са:

- Работа във връзка с предписания, дадени от всички висши инстанции и контролиращи органи на местната власт, съгласно националното ни законодателство.
- Работа и проверки по писмени молби, жалби и сигнали, постъпили на „Горещия телефон“ в Община Кюстендил, за дейности водещи до увреждания на околната среда и нарушаващи санитарно-хигиенните изисквания;
- Работа по разгласяване и организация на обществени обсъждания на доклади за ОВОС, както и изготвяне на становища по тях;
- Контрол по опазването на декоративната дървесна и храстова растителност и тревните площи в населените места и лесопарк „Хисарлъка“;
- Актуализиране и обновяване на общинската нормативна уредба с цел по-лесно и точно прилагане.

Контролните функции по дейностите за опазване на околната среда и управление на отпадъците в рамките на общината имат кмета на общината, специалистите от общинската администрация, служителите на ОП „УОИ“, кметовете и кметските наместници на населените места.

В общината са назначени отговорни служители, които освен дейностите свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, състоянието на депата, поддържането на

зелените площи, изпълнение на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БД“ЗБР“ и други, активно участва в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

При осъществяване на дейностите, свързани с опазване на околната среда Общинска администрация Кюстендил работи съвместно с РИОСВ – София, Басейнова дирекция – гр. Благоевград и РЗИ – гр. Кюстендил . Извършват се периодични измервания и мониторинг на замърсяванията на компонентите на околната среда на територията на общината.

- *Общински наредби в разглежданата област*
За територията на общината в сила са:
 - ✓ Наредба за поддържане и опазване чистотата на територията на Община Кюстендил.
 - ✓ Наредбата за управление на отпадъците на територията на Община Кюстендил.
 - ✓ Наредба за изграждане и опазване на зелената система.
 - ✓ Наредба за обществения ред на територията на Община Кюстендил.
 - ✓ Наредба за отглеждане, регистрация и контрол на кучетата на територията на Община Кюстендил.
 - ✓ Наредба за отглеждане на селскостопански животни и птици на територията на Община Кюстендил.
 - ✓ други наредби, касаещи и регламентиращи управлението на компонентите на околната среда.

УСЛУГИ, ПРЕДОСТАВЯНИ ОТ ОБЩИНАТА И НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Услуги предоставяни от Общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда, са:

Озеленяване в населените места. В Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на Община Кюстендил е записано, че общината третира: планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазването и развитието на зелената система. Определени са начините за осигуряване на необходимите средства за поддържане на оптимални жизнени условия на декоративната растителност. Планирането на зелената система се извършва с Общ устройствен план (ОУП) и ПУП. Отношението на компетентните органи относно т.нар. компенсаторно озеленяване в общината е чрез предписани размерът, видовият състав и мястото му. Общината подкрепя и стимулира проекти за озеленяване и изграждане, подмяна или естетизация на елементите на парковото обзавеждане в зелените площи общинска собственост.

Чистота в населените места. Поддържането и опазването на чистотата на територията на община Кюстендил се извършва съгласно Наредба за управление на отпадъците; Наредбата за обществения ред и Наредбата за поддържане и опазване на чистотата на територията на община Кюстендил.

Община Кюстендил предоставя и други услуги, свързани с опазване на околната среда на своята територия във връзка с изпълнението на проекти, инициативи и други.

1.3.2. Сътрудничество

- *Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства, от компетенциите, на които са въпросите по опазване на околната среда*

Контролната дейност на територията на общината се извършва от определените със Заповеди на кмета длъжностни лица, чиито компетенции са съгласно нормативната уредба. Упълномощените длъжностни лица водят превантивна политика за недопускане на големи отклонения от правилната организация на дейностите по опазване на околната среда.

Отчетността е основен елемент на документирането и систематизирането на събраната информация за състоянието на компонентите и факторите на околната среда. Следвайки йерархичната схема на документиране, е необходимо всички физически и юридически лица, които извършват дейности, оказващи въздействие върху околната среда, да разработват и предоставят на общината нормативно указаната документация. Отчети, както и други документи, все още не се подават от всички причинители на замърсяване, което води до непълноти в събираната информация.

Съвременната нормативна уредба дава възможност да се изгради една цялостна система за документиране. Спазването на разпоредбите на специализираните наредби ще осигури основната част от документирането на системата за опазване на околната среда. Все още обаче липсва съвременна система за обработка на данните.

Друг елемент на отчетността и обмена на информация, са взетите с официални протоколи решения на назначените от кмета на общината комисии. Тези решения също не са обхванати в системата за следене.

Регионалните органи на централни ведомства, с които общината сътрудничи по въпросите за опазване на околната среда и които оказват контрол по всички извършвани дейности са: Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ)–София; Регионална здравна инспекция (РЗИ)-Кюстендил; Басейнова дирекция Западнобеломорски район /БДЗБР/-Благоевград.

Дейностите, свързани с налагането на санкции при установени нарушения на територията на община Кюстендил се извършват от инспекторите на РИОСВ-София и БДЗБР Благоевград.

- *Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО*

На този етап община Кюстендил активно работи съвместно с останалите общини от Регионално сдружение за управление на отпадъците „Рила Еко“, предимно по проблемите, свързани с управлението на ТБО на територията на областта и изпълняваното изграждане на Регионален център за третиране на неопасни битови отпадъци на територията на Община Дупница, както и с останалите общини от област Кюстендил.

Община Кюстендил осъществява добро взаимодействие с НПО с интереси към екологичните проблеми. Разработени са множество съвместни проекти с екологична насоченост. При реализирането на проектите активно участие взимат граждани, ученици, еко-клубове, фирми, както и бизнесмени.

- *Услуги, предоставяни от общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут*
 - Третиране на отпадъците

Организираното сметосъбиране и извозване на територията на община Кюстендил, се извършва от Общинската предприятие „Чистота”.

➤ Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води

“Кюстендилска вода” ЕООД, Кюстендил е регистрирано в Кюстендически окръжен съд на 01.08.2008 г., с адрес на управление ул. „Цар Освободител” № 15.

Във всяка община са организирани клонове, където се извършват експлоатацията и техническото обслужване, отчитането на водомерите и събирането на таксите.

➤ Озеленяване и чистота в населените места

С Наредбата за обществения ред на територията на община Кюстендил са уредени условията и реда за опазване и поддържане чистотата на обществените места, задълженията и правата на гражданите и общинската администрация, с оглед осигуряване на здравословна жизнена среда.

Специализираното общинско предприятие “Чистота” извършва дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и улично почистване.

Учрежденията, обществените организации, държавните, общинските или частни фирми, домсоветите на етажните собственици и гражданите имат задължения по отношение опазване на околната среда, за ежедневно почистване и поддържане чистотата в ползваните от тях сгради, дворове и прилежащите им територии.

Опазването, реконструкцията и обогатяването на зелената система на територията на общината се извършва от ОП “Чистота”. Предприятието поддържа зелената система на територията на общината чрез засаждане на нови фиданки, сеч и саниране на стари и потенциално опасни дървета, създаване на нови насаждения, цветни петна и др.

1.3.3. Информирание на обществеността

• *Използвани подходи и механизми*

За целта са ангажирани компетентни в тази област длъжностни лица, които системно да работят за повишаване на екологичната култура и екологичното съзнание на по-голямата част от населението на общината. Като успешни първи стъпки на община Кюстендил в това отношение може да бъде оценено доброто взаимодействие с НПО с интереси към екологичните проблеми, съвместно с които са разработени множество проекти с екологична насоченост, в които активно участие взимат граждани, ученици, еко-клубове, фирми, бизнесмени.

Въпреки целенасочената и постоянна работа на общинската администрация, все още няма формирано правилно отношение на гражданите към опазването на околната среда, няма създадени съзнателни навици за управление на дейностите свързани с третиране на отпадъците.

Основните усилия при информиране и работа с обществеността, са насочени именно към промяна на нагласата и съзнанието на гражданите по отношение опазването на околната среда. На този етап се постигат все още незначителни резултати, поради което се налага прилагането на принудителни и наказателни мерки.

1.4. ИКОНОМИЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ

Ситуационен анализ на икономиката в общината

Икономическото състояние на област Кюстендил и община Кюстендил постепенно се подобрява в последните години, но и областта, и общината се развиват по-бавно от останалата част на страната. Община Кюстендил, независимо от изключително благоприятните природно-исторически дадености, е сред общините с умерени инвестиции и потенциал в усвояване на европейски средства. Развитието на

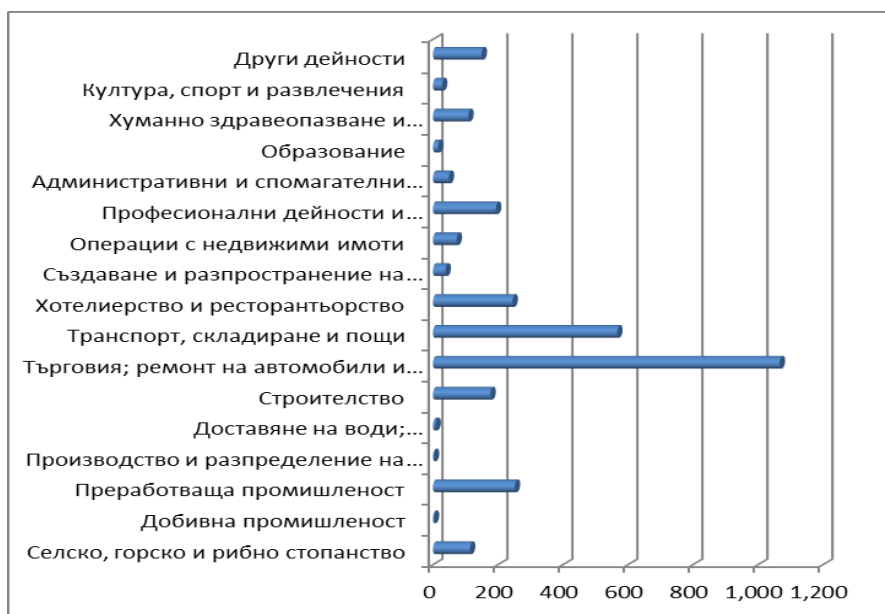

инфраструктурата и качеството на административните услуги в общината са близки до средните за областта и страната. Местните данъци и такси в общината са едни от най-привлекателните в страната. Община Кюстендил работи активно по привличане на европейски средства, за реализацията на ключови проекти, като с натрупване към 2020 година те възлизат на 821 лева на човек от населението, а преките чуждестранни инвестиции на човек от населението са 546 евро, което като процент е малко под средното за страната.

1.4.1. Секторни структури

Към 31.12.2021 година в общината има 3 094 предприятия или общият брой на предприятията е увеличен с 4%. В рамките на периода 2014-2010 г., броят на нефинансови предприятия оперираща на територията на общината е нараснал с 549 бр. или отчитаме почти 18% ръст.

Структурата на общинската икономика не се променя в последните години и е типична за областта и страната. Най-голям дял в БДС има секторът на услугите -53-59%, делът на индустрията е в границите 30 - 35%, а на селското стопанство – 10-11%. Развитието на икономиката на територията на общината зависи от следните фактори: демография, ресурси и инвестиции.

Първичен сектор

СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Селското стопанство е с вековни традиции в общината. Селското стопанство е представено от растениевъдство и животновъдство. Териториалните условия му са разнообразни и поради климата, почвите, както и средиземноморското влияние на река Струма, условията за развитие на овощарство са изключително добри. Област Кюстендил и община Кюстендил са наричани „овощната градина на България“. С площта си от 979.915 км² е най-голямата община в областта, което съставлява 32.11% от територията на областта и една от най-големите в България (11-о място). Земеделските земи са 456 454 дка или 48% от територията.

Основните отглеждани зърнени култури през последните години са: жито, царевица за зърно, овес и други култури, сеитбооборотът е сравнително постоянен, независимо от сравнително ниските добиви, респективно приходи.

Зеленчукопроизводството е свързано с отглеждане на домати, фасул и картофи и е предимно за задоволяване на собствени семейни нужди. В последните пет години се забелязва тенденция на засаждане на нови насаждения от ябълки, череши и по-малко лозя, което се дължи и на европейските фондове за създаване на нови трайни насаждения. Постепенно навлиза и биопроизводството (дължащо се също на европейските фондове), като изградената градина от био череши в село Соволяно вече е сертифицирана.

В община Кюстендил са изградени напоителни системи, използващи води от река Струма, река Банщица и язовирите.

В Кюстендил функционира Институт по земеделие - структурно звено на Селскостопанска Академия към Министерство на земеделието и храните и е специализирано научно-изследователско учреждение за решаване на теоретични и практически проблеми на земеделието, внедряване на български и чужди постижения, оказване помощ на земеделските производители. В института се разработват технологии за биологично отглеждане на овошки, ефективно и устойчиво ябълково производство, подобряване на генетичните ресурси при черешите и вишните, нетрадиционни зеленчукови култури за полско производство, нови български сортове на зеленчукови култури и ябълки, контрол на вредителите, опазване на околната среда. Учените изнасят семинари на различни тематики в областта на земеделието на жителите на общината и областта.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Животновъдството е с по-слаби позиции в селското стопанство. Традиционно се отглеждат говеда, овце, кози, свине и птици. Основните данни за отглежданите животни за изминалия период дават една песимистична картина. С изключение на говедовъдството, което бележи лек ръст в последните години, другите отрасли са в застой или силен спад. Животновъдството не е добре развито, което се дължи на завишени санитарни изисквания към животните и фермите. Освен това съществува и неразбиране на големия икономически интерес за сдружаване на отделните собственици за общи действия – създаване на по-големи масиви, прилагане на модерни методи на земеделие и защита на общите интереси, както закупуване и експлоатация на селскостопанска техника и реализация на продукцията. Регистрират се предимно животновъдни обекти тип „лично стопанство“, няма регистрирани индустриални ферми.

Добрите природо-климатични дадености предлагат условия за развитието на планинско и екологично чисто животновъдство.

Селското стопанство е важен икономически отрасъл за всяка държава. За съжаление в повечето села в България с малко население, както и в такива села в община Кюстендил, селскостопанската продукция е предназначена главно за нуждите на семейството, с изключение на овощарството, а съществуват благоприятни условия за развитие на растениевъдство и животновъдство, както и научен институт за подобряване на производството.

ГОРСКО СТОПАНСТВО

Общата площ на горския фонд в община Кюстендил е 431.163 хектара и съставлява 44% от общата площ на общината и е значително по-висок от средния за страната – 33.5%. Горите са държавна, общинска и частна собственост, като преобладаващата е държавната, но и общината притежава голям горски фонд. Площта на общинските горски територии е 6 948,1 ха, в т.ч 4 091,2 ха са горски територии или 58,9 % от общата площ, 2854,8 ха земеделски територии, придобили характеристика на гора или 41,1 % от площта и 2,1 ха водни територии. Горите на Община Кюстендил попадат в териториалният обхват на ТП ДГС “Кюстендил” и ТП ДЛС “Осогово”. Общата залесена площ на горските територии и земеделските територии придобили характеристика на гора, собственост на Община Кюстендил е 6 829,0 ха, което е 98,2 % от общата площ.

Най-голям е делът на естествените насаждения - основно иглолистни с обща площ от 2 008,1 ха, или 29,4 % от площта. По вид гора преобладават иглолистните – 3614,9 ха, следвани от издънковите за превръщане – 1579,9 ха и широколистните високоствълбени – 1466,6 ха. Изредените насаждения са с площ от 71,4 ха – 1,0 %. Общият запас на основните насаждения е 1 108 490 куб.м. Средният запас на 1 ха е 162 куб.м, а средният прираст на 1 ха е 2,84 куб.м. Средната възраст на дъростоите е 51 години. Общото здравословно състояние на общинските гори е добро, като 5 083,5 ха или 74,4 % не са засегнати от повреди.

Разпределението на площта на горите собственост на община Кюстендил по категории и функции е както следва:

- горски територии със защитни функции- 285,7 ха
- горски територии със специални функции-2 501,7 ха
- горски територии със стопански функции- 4 106,7 ха

Общата площ на Защитените зони по Натура 2000, разположени върху горските територии и земеделските територии придобили характеристика на гора собственост на Община Кюстендил е 2005,5 ха, което представлява 58,9 % от площта общинските горски територии. С Решение №165/28.05.2020 г. Общински съвет Кюстендил е определил със статут „гори във фаза на старост“ общински горски територии в землището на с. Дождевица, с. Жилени и с. Гюешево, общ. Кюстендил, които са отразени в новия ГСП на Община Кюстендил на площ от 169 ха по смисъла на §1, т. 43 от допълнителните разпоредби на Наредба №8 /5 август 2011 г. за сечите в горите.

Цели:

Целта е гарантиране на многофункционалното и устойчиво развитие на горските екосистеми и създаване в горите на благоприятни условия за:

- увеличаване на тяхната кислородо - продуктивна способност;

- подобряване на хидрологичната функция на горите във водосборните басейни;
- опазване на почвите от ерозионни процеси;
- осигуряване на благоприятни санитарно - хигиенни условия
- гарантиране и увеличаване производството на дървесина и недървесни горски продукти чрез природосъобразно стопанисване на горските територии;
- поддържане на добра горска инфраструктура и разширяването и в труднодостъпните райони;

В горите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции целта е производство на строителна дървесина на единица площ, като се използва най-рационално почвеното плодородие, без да се нарушават водоохранните и почвозащитните функции на гората.

Съобразно с поставената цел и състоянието на насажденията се проектират подходящи лесовъдски мероприятия, а именно:

- замяна на сечнозрелите дървостои с млади чрез съответните възобновителни сечи;
- извеждане на най-подходящи по вид и интензивност отгледни сечи в младите, средновъзрастните и дозряващите дървостои, с оглед подобряване на състоянието им и постигане на висока продуктивност;
- опазване на горите от вредители и пожари;

Направлението на стопанисване на горите и земите със защитни и рекреационни функции се състои в запазване на естетичните, рекреационните, водоохранните, защитните и други функции в съчетание с използването и на останалите ползи (дърводобив, странични ползвания, лов и други). Направлението на стопанисване на горите и земите със защитни и рекреационни функции се състои в запазване на естетичните, рекреационните, водоохранните, защитните и други функции в съчетание с използването и на останалите ползи (дърводобив, странични ползвания, лов и други).

Също така в общината има значими недървесни горски ресурси – гъби, билки, горски плодове.

Териториално поделение „Държавно горско стопанство Кюстендил” е разположено върху планинска верига Краище, по южните склонове на Милевска планина, югозападната част на Конявска планина и част от Земенска планина, с обща площ 35 832 хектара. Около 60% от държавните горски територии са защитени зони по НАТУРА 2000, а горите във фаза на старост са 9.6%. Лесистостта е 92.7%. Релефът е разнообразен - хълмист по границата с Република Сърбия, хълмисто-предпланински и планински. Надморската височина варира от 450 до 1 487 м при връх Виден, намиращ се в Конявска планина. Горите в района на стопанството са основно от бук, дъб, бял и черен бор. Представители на фауната са дивата свиня, сърната, заекът, златката, вълкът, лисицата и дивата котка. Птичето царство е представено от планински кеклик, яребица, пъдпъдък, гривяк, бухал, горска улулица, голям ястреб, горски бекас и др.

ТП Държавно ловно стопанство (ДЛС) „Осогово“ в град Кюстендил е стопанин на 27 358.3 хектара с надморска височина от 450 до 2 251 метра при връх Руен. Горите в ловното стопанство са от бук и бял бор. На територията на стопанството се намира резерват „Църна река“, създаден с цел запазване богатството от букови съобщества. 64% от държавните територии попадат в защитени зони по НАТУРА 2000. В ДЛС „Осогово“ се ловуват диви свине, сърни, вълци, лисици. Птичето царство е представено от яребица, кеклик, гривяк.

Не са редки случаите на нерегламентирано изсичане на иглолистни и широколистни дървета в горския фонд.

В селското и горското стопанство работят 109 микро предприятия, като Агроинвест ЕООД – град Кюстендил, Андея-93 ЕООД – село Богослов, Балдер-Дару ЕООД - град Кюстендил, Българско рибовъдство ООД – село Долно Уйно, Еколес ЕООД - град Кюстендил и др.

ВТОРИЧЕН СЕКТОР

ИНДУСТРИАЛЕН СЕКТОР

Вторичният сектор в община Кюстендил е представен предимно от преработващата промишленост. Водещите производства са:

- производство на професионално кухненско оборудване;
- текстил и трикотаж;
- производство на трансформатори;
- шивашка промишленост и ишлеме;
- производство на обувки;
- хранително-вкусова промишленост – месо и месни изделия, мляко и млечни продукти, плодове – пресни, сушени и замразени, хляб и хлебни изделия, сладкарски изделия и др.;
- производство на спиртни напитки;
- строителство.

Фирмите, производители на професионално кухненско оборудване, са Торготерм АД – град Кюстендил и АБ Терм – село Гърляно. Фирма Елпром Трафо произвежда трансформатори, Аркотроникс-България АД – кондензатори, Конис Къмпани ЕООД - електрически кондензатори - моторни, пускови, електролитни, лайтинг, силови и филтрови. Обувки и чанти произвеждат фирмите Дарис ЕООД, Дживал ООД и др. Фирма Мони Петров ЕООД произвежда дънкови облекла, ТПК Осогово – дамска и мъжка конфекция и спално бельо, Бонсиг ЕООД – трикотаж, ЕТ Валентин Златков – производство на мъжки ризи, Витал ЕООД – дамски и мъжки панталони, Велбъжд АД – преди за машинно и ръчно плетиво, Светли Р И М ООД – детски и бебешки трикотажни облекла и др. В областта на хранително-вкусовата промишленост работят много микропредприятия, като: Хлебозавод Кюстендил – производство на хляб, закуски, сандвичи, пити, погачи, Хлебопроизводство и сладкарство АД – хляб и сладкарски изделия, Серена ЕООД – 100% натурални и сушени плодове и зеленчуци, ЕТ Феста и Меком К АД – месопреработване, Петър Митов – Универсал ЕТ – мляко и млечни продукти, Балкан фрут село Николичевци – пресни, сушени и замразени плодове и др. Избата на Винпром Кюстендил АД е в село

Граница, обособена предимно в производство на плодови ракии – гроздова, вишнева, черешова, ябълкова, сливова и кайсиева. В областта на строителството работят 161 фирми, като: Дарсас ЕООД, Билдинг строй ЕООД, Могилата – КН ЕООД и др. През 2020 година германската фирма VolaPlast, която произвежда пластмасови компоненти основно за автомобилната индустрия, избира района на Кюстендил за първата си производствена база извън Германия. Компанията ще инвестира 4 млн. евро в проекта, който трябва да заработи по план през февруари 2021 година. Първоначално в предприятието ще работят 30 души, а дългосрочната перспектива е работниците да достигнат 100 - 120 души. В българския завод ще се произвеждат пластмасови компоненти за автомобилостроенето и ще се асемблират системи за измиване на автомобилни стъкла. Предприятието ще се намира край село Лозно, община Кюстендил, и ще бъде разположено на парцел над 17 дка. Проектът включва производствена сграда с площ 4300 кв.м, складова база и административна постройка.

ТРЕТИЧЕН СЕКТОР

УСЛУГИ

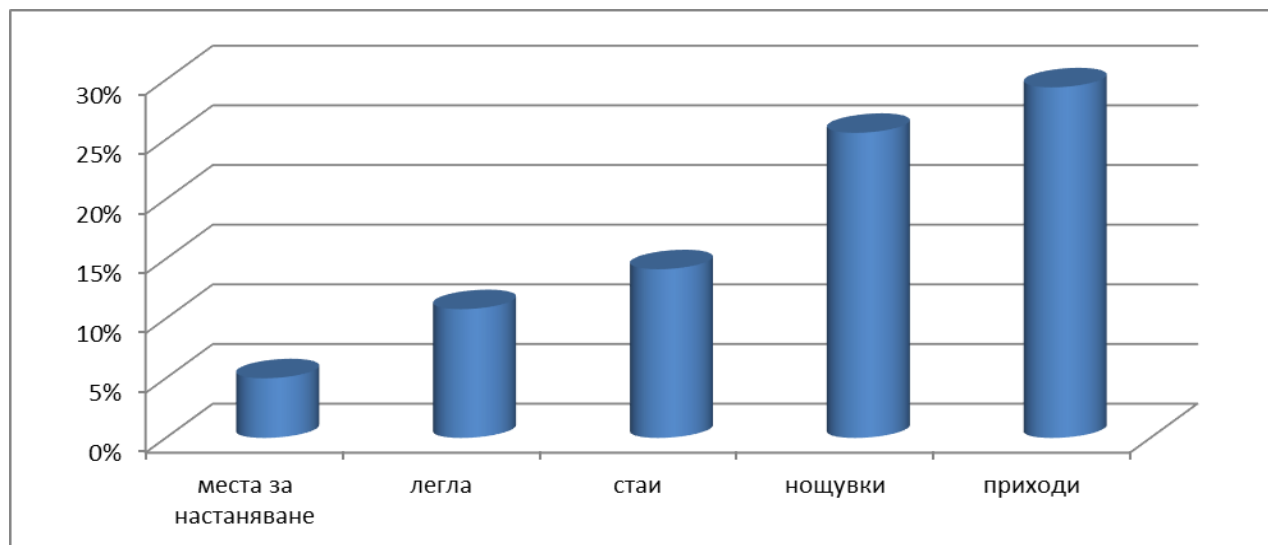
Третичният сектор е най-силно застъпен от следните отрасли:

- хотелиерство и ресторантьорство;
- търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети;
- транспортни услуги за пътнически и товарен транспорт.

ТУРИЗЪМ

Развитието на туризма е национален приоритет за социално-икономическото подобряване на условията на живот на населението. В икономиката това е важен отрасъл за община Кюстендил.

Туризмът в общината се развива в последните години с изграждането на къщи за гости, като легловата база, заведенията за хранене и развлечения се увеличават и условията се подобряват.

Фигура 6

Процентно увеличение на условията в местата за настаняване и приходите от нощувки в края на 2018 година спрямо 2020 година. Източник НСИ, собствени изчисления.

Горните данни показват, че в този сектор легловата база се увеличава и използва все по-интензивно.

Хотелите в общината са предимно в град Кюстендил, с изключение на комплекс Тихият кът в село Слокощица и семеен хотел „РАЙ“ – с. Жиленци. Хотел Стримон Гардън СПА – Кюстендил е с 5 звезди, къща за гости България – с 2 звезди, семеен хотел Рамира – с 3, къща за гости Розовата къща – с 3, хотел Лазур – с 3, къща за гости хотел Red House – с 3, Почивна станция Пауталия – с 2, хотел Руен – с 2, хотел Велбъжд – с 1, хотел Казино&Ринг – с 3.

В общината действат и много къщи за гости или се дават добре обзаведени и оборудвани апартаменти под наем, като къща за гости „Вила Панорама“, къща за гости „Терма Асклепий“, „гости „Selena Spa House“, апартамент за гости „Ринг“, апартамент за гости „До банята“, къща за гости „При баба“, апартамент за гости „Сажитариус“. Все повече от категоризираните места за настаняване предлагат собствени Спа центрове и услуги, което не само повишава качеството и разнообразието на туристическия продукт, но и налага Кюстендил като все по-предпочитана дестинация с балнео насоченост.

• Дял на общинската икономика от областната икономика

Област Кюстендил се състои от 9 общини – Бобов дол, Бобошево, Дупница, Кочериново, Кюстендил, Невестино, Рила, Сапарева баня и Трекляно.

Фигура 7 Карта на област Кюстендил.

Граничи с областите: Перник, Софийска и Благоевград, като западната граница е изцяло с Република Сърбия.

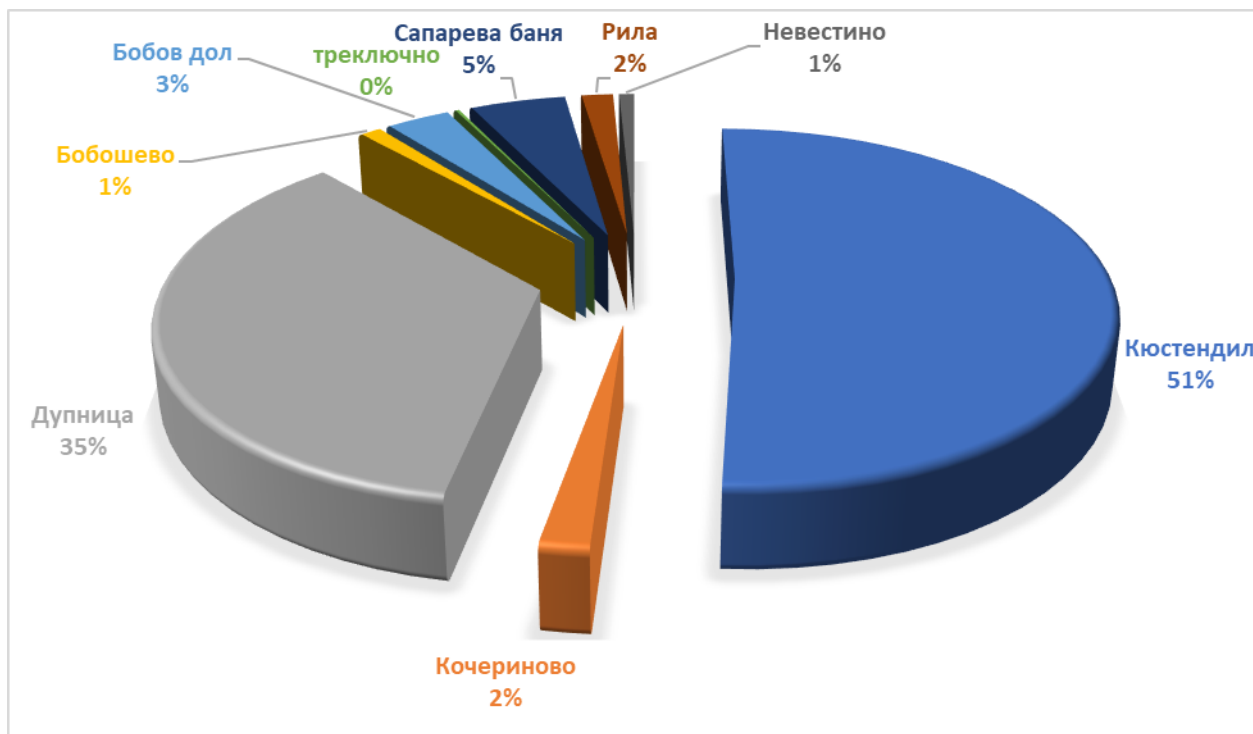
С цел придобиване на по-ясна картина за дела на община Кюстендил в икономически аспект в областта Кюстендил е необходимо да се разгледат няколко икономически показатели, като:

- брой предприятия;
- произведена продукция;
- разходи за ДМА;

- нетни приходи от продажби;
- средства от европейските фондове на човек от населението.

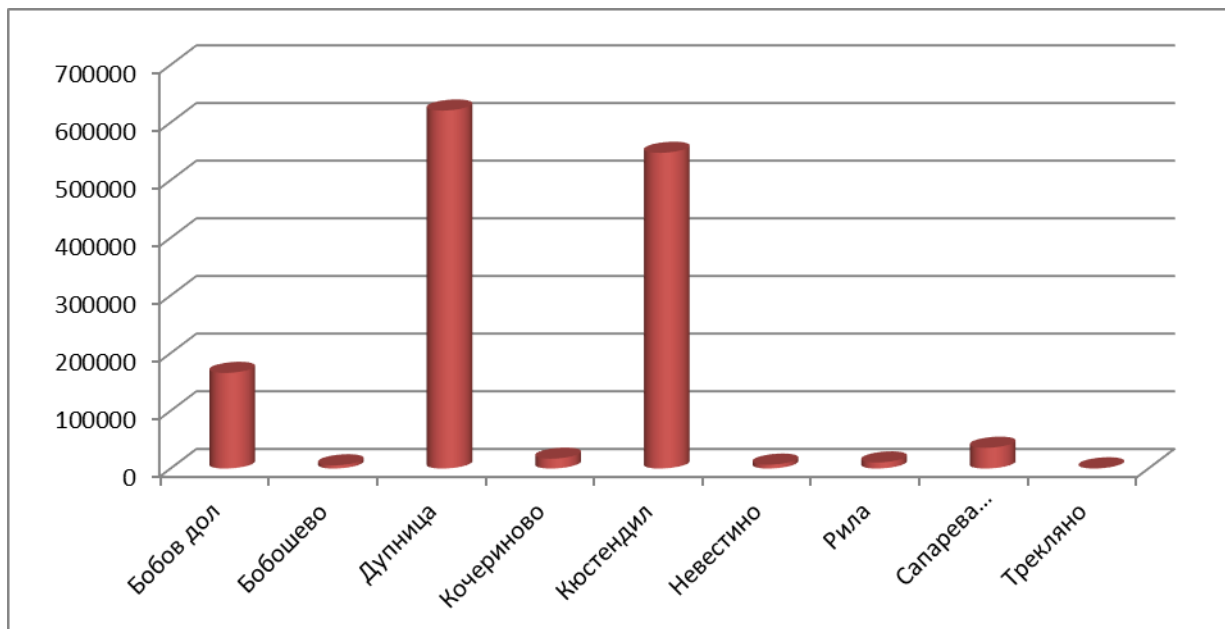
Община Кюстендил е най-голямата община в областта както по територия, така и по население – площ 32 % и население 44.9 % от тези на областта. Предприятията в община Кюстендил представляват почти 51 % от общия брой в областта.

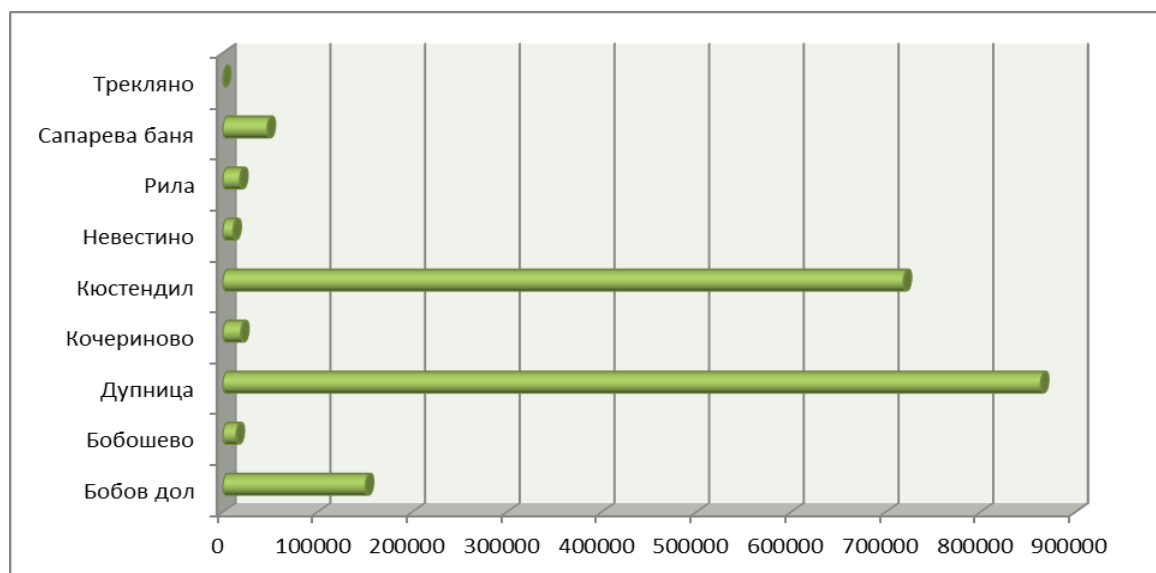
Фигура 8

Брой предприятия по общини в област Кюстендил. Източник НСИ.

Произведената продукция в общината е 38.82 % от общо произведената в областта и генерираните нетни приходи в общината са съответно 38.95% от тези в областта.

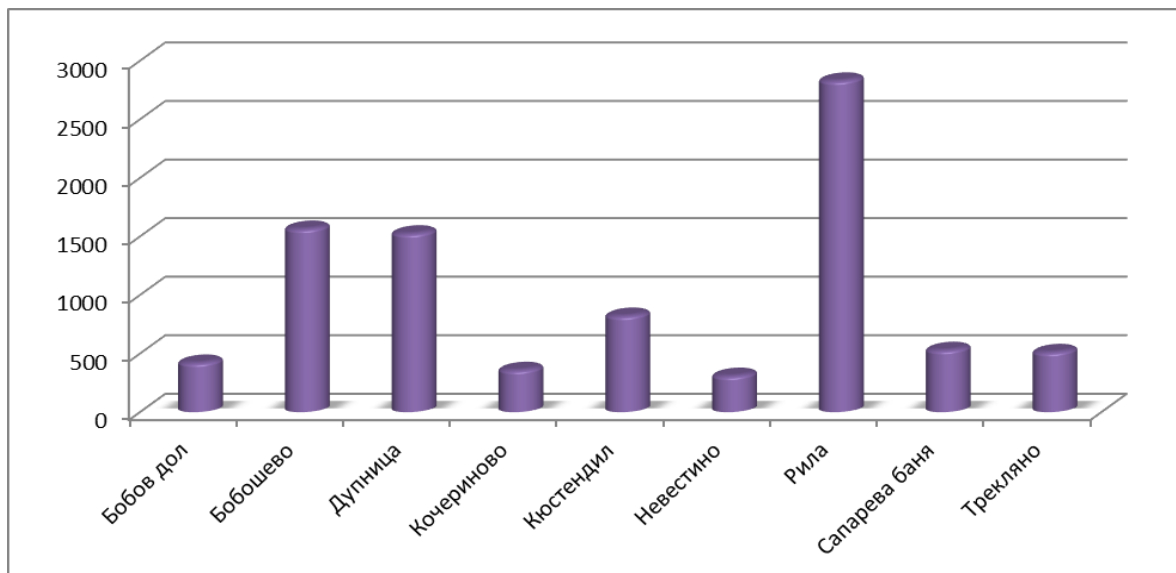

Фигура 9 Произведена продукция по общини в област Кюстендил в хил.лв. Източник НСИ.

Фигура 10 Нетни приходи от продажби по общини в област Кюстендил в хил.лв. Източник НСИ.

Към 2020 година използваните средства по европейските фондове с натрупване на човек от населението са недостатъчно – делът на общината по този показател е едва 9.26% от общите за областта. Една от причините за този процент е факта, че общината съставлява почти 45% от населението на територията на областта. Също така 2020 г., беше последна за програмния период 2014-2020 г. и възможностите за привличане на европейски средства бяха ограничени. COVID-19 пандемията, допълнително допринесе за влошаване на икономическата ситуация, тъй като бе необходимо влягането на допълнителни средства в борбата с пандемията и реструктуриране на остатъчните европейски средства.

Фигура 11 Използвани средства по европейските фондове с натрупване на човек от населението в левове. Източник НСИ.

Разходите за придобиване на ДМА в общината представляват 54.4 % от общите разходи за областта, като те са предимно за закупуване на земя и за изграждане на сгради, строителни съоръжения и конструкции чрез възлагане и по стопански начин, за доставка и монтаж на ДМА, за закупуване на машини, съоръжения, оборудване и транспортни средства, за геоложки и хидроложки проучвания, за проучвателни и проектантски работи, обслужващи строителството, и други разходи, свързани с придобиването на ДМА.

Изводи и препоръки

- ❖ Като най-голяма община в областта, и с подходящи икономически показатели, община Кюстендил заема едно от водещите места в икономиката на област Кюстендил.
- ❖ В икономическия профил на община Кюстендил са представени сектори и икономически дейности (отрасли), за които са налице определени ресурси и традиции в развитието им.
- ❖ В секторната структура на икономиката водещо място по анализираниите икономически показатели има вторичният сектор, а останалите два – допълват икономическото развитие.
- ❖ В аграрния сектор се наблюдава тенденция за възстановяване на традиционни за общината дейности особено в сферата на трайните насаждения. Животновъдството е в упадък.
- ❖ Във вторичния сектор (промишлеността) очертаните тенденции в развитието на промишлените отрасли също са засегнати от икономическата криза. Производствените структури са предимно от типа „малки“ и „средни“.

1.4.2. Инфраструктура

Комплексното развитие на техническата инфраструктура и урбанизираните територии за достигане на европейските стандарти, са основа и предпоставка за развитие на бизнеса, посредством:

- европейски транспортни коридори;
- автомобилни /транснационални, национални и общински пътища/, железопътни комуникации, чартърни летища;
- подобряване и оптимизиране на достъпа до регионално значими обекти – природни, културно-исторически, социални и бизнес–локации;
- развитие на газопреносната мрежа и газоснабдяването – в промишления, обществен, социален и в битовия сектор;
- електроснабдяване и електроразпределение; развитие на алтернативни енергийни източници;
- развитие на конкурентен телекомуникационен сектор – мрежа от трансгранични и вътрешно регионални оптични кабели, GSM-оператори и интернет доставчици;
- водоснабдяване и канализация;
- изграждане на пречиствателни станции за питейни води /ПСПВ/ и пречиствателни станции за отпадни води /ПСОВ/;
- хидромелиоративна система - основа за развитие на конкурентно земеделие;
- изграждане на регионално депо за ТБО;
- устройствено планиране и развитие на нови селищни зони, в съседство на проблемни интензивно населени селищни квартали, с нерегламентирано строителство и неизградени инфраструктурни мрежи, с преобладаващо ромско население /кв. „Изток”, гр. Кюстендил/.

Община Кюстендил е с територия 964,3 кв.км. Тя съставлява 31,44 % от общата площ на област Кюстендил. Общината обхваща 72 селища, от които 1 град и 71 села. Селата са разпределени по функционален тип както следва:

- V функционален тип - 1 брой;
- VI функционален тип - 15 броя;
- VII функционален тип - 14 броя;
- VIII функционален тип - 41 броя.

В общата площ на общината влизат: територии за добив на полезни изкопаеми – 40 370 дка и територии за транспорт и инфраструктура – 6 459 дка. Най-голям дял от територията на населените места заемат горските площи следвани от обработваемата площ, урбанизирани територии и водни площи.

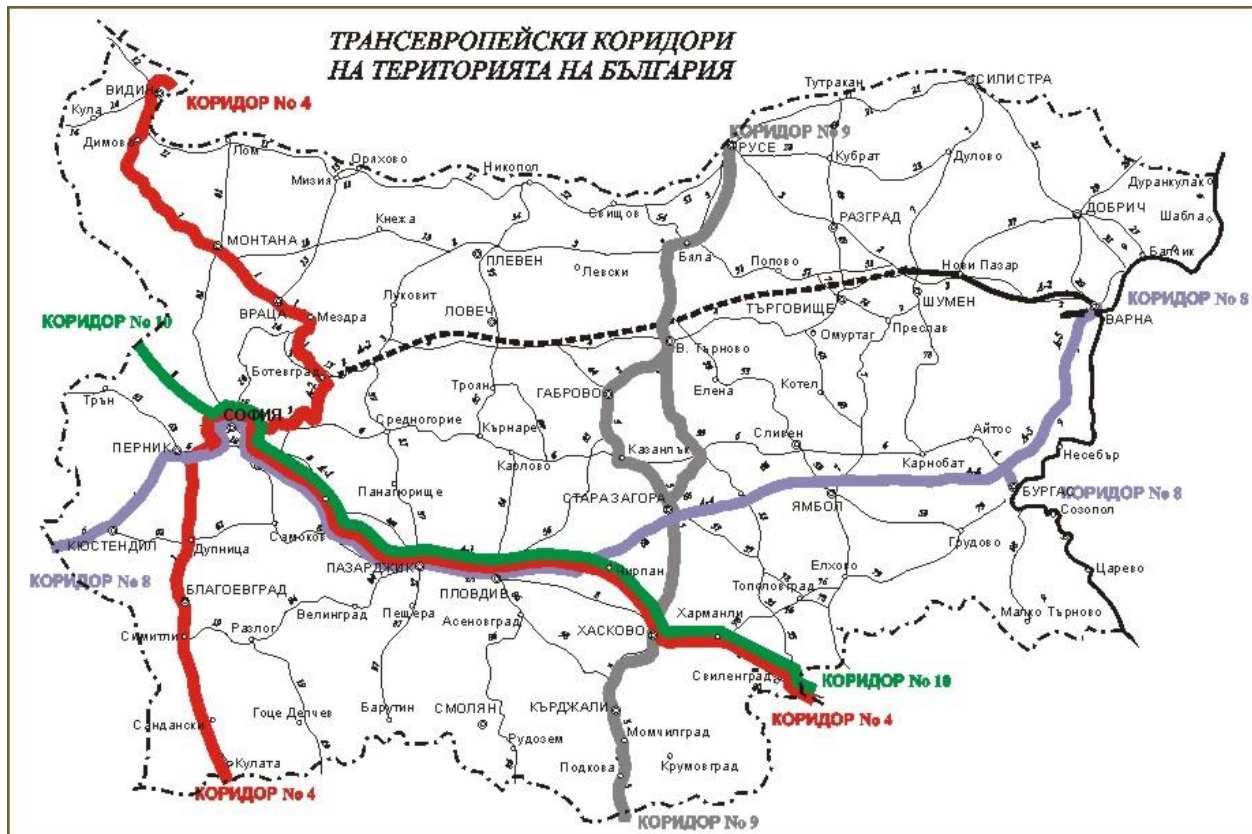
Пътна мрежа

Кюстендил има малко по-гъста пътна мрежа от повечето области – 21 км/100 км² територия спрямо средно 18 км за страната и подобно на всички останали дължината ѝ постепенно се увеличава. Гъстотата на железопътната мрежа също е малко по-висока от средната – 4 км спрямо 3.6 км/100 км² територия, но без промяна през последните години. Благодарение на изграждането на магистрала „Струма“ дялът на магистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа постепенно нараства – от 14.7% през 2009 година на 22% през 2019 година.

През територията на общината минава 1 Паневропейски транспортен коридор, 1 първокласен Републикански път, 1 второкласен Републикански път и 1 третокласен Републикански път с гъстота по-висока от тази в областта и страната.

През територията на община Кюстендил преминава паневропейски транспортен коридор № 8 с направление: Бари/Бриндизи - Отранто/Отрантски проток – Пристанище Драч/Пристанище Вльора – Тирана – Елбасан – Кяфасан – Струга – Кичево – Гостивар – Тетово – Скопие – Куманово – Крива паланка – Деве баир – Кюстендил – София - Пловдив – Бургас/Варна.

Републикански първокласен път I-6, който в участъка от ГКПП Гюешево до Перник съвпада с европейски път E871, започва от границата със Северна Македония, минава през селата на община Кюстендил: Гюешево, Каменичка Скакавица, Раненци, Гърляно, Вратца, Жиленци, заобикаля северно град Кюстендил и минава през селата Цървеняно и Ябълково.

Фигура 12 Общоевропейски транспортни коридори през България.

Републикански второкласен път II-62 е с дължина 80 км и преминава през територията на община Кюстендил, като пътят се отклонява през 25.7 км на Републикански първокласен път I-6 североизточно от град Кюстендил, след село Пиперков чифлик минава през селата Багреници и Нови чифлик.

Републикански третокласни пътища през община Кюстендил:

- III-601 преминава изцяло през територията на област Кюстендил, като пътят се отклонява при 22.6 км на Републикански първокласен път I-6 и преминава през селата Соголяно, Драговищица, Горановци, Долно Уйно и достига до границата с Република Сърбия;
- III-602 преминава през селата Коняво, Горна Гращица и Таваличево;
- III-621 преминава през селата Катрище и Горна Гращица, като в източната си част се съединява с Републикански път III-602;
- III-637 преминава през селата Полска Скакавица и достига до Драговищица, където се съединява с Републикански път III-601;
- III-6001 преминава през село Гърляно, Бобешино и завършва в Коприва;

- III-6003 преминава през селата Шишковци, Раждавица, Полска Скакавица и се свързва с Републикански път III-637;

- III-6005 се отклонява от Републикански път I-6 в центъра на село Ябълково, минава през село Копиловци и до село Шишковци се дублира с III-6003, стига до село Драговищица, където се свързва с Републикански път III-637;

- III-6202 се отклонява от Републикански път II-62 западно от село Пиперков чифлик, минава през село Слокощица и навлиза дълбоко в Осоговската планина;

- III-6203 се отклонява от Републикански път II-62 южно от село Търновлаг, минава през селата Багреници, Гирчевци, Жабокрът и Ябълково, където се свързва с Републикански път I-6;

- III-6222 се отклонява от Републикански път III-622 и преминава през селата Граница и Багреници, където се свързва с Републикански път II-62;

- III-6224 преминава през селата Савойски, Ново село и в Слокощица се свързва с Републикански път III-6202.

Изградената общинска пътна мрежа е по-гъста от средната за областта и два пъти по-гъста от средната за страната и осъществява връзката на многобройните села в общината до град Кюстендил, но е с влошени качества и състояние и се нуждае от ремонт.

През 2019 година общината извършва текущо поддържане на уличната мрежа общо 115 375.75 м², като в града е осъществила 127 ремонта с обща площ 46 176.26 м², а в селата: Драговищица, Каменичка Скакавица, Гюешево, Слокощица, Раждавица, Коняво, Долна Гращица, Николичевци, Нови чифлик, Копиловци, Жабокрът, Лелинци, Търсино, Катрище, Церовица, Соголяно, Богослов, Скриняно, Лозно, Гърляно, Пиперков чифлик, Багреници, Горна Брестница, Вратца, Полска Скакавица, Слокощица, Граница, Ябълково и Богослов – 69 199.48 м².

Железопътна мрежа

Основната линия за обслужване на общината с жп транспорт е от София-Радомир-Кюстендил-Гюешево с дължина 57.25 км. Незадоволителното състояние на жп гарите, ниските скорости на движение на влаковете и лошото състояние на подвижния състав, са причина за отлив на пътници от железопътния транспорт. Друг проблем е липсата на подходящ обществен достъп до функциониращите гари, в случаите когато са отдалечени от обслужваните населени места. Релефът в общината и областта ограничават скоростта на влаковете до 40 и 25 км/час. В общината има 4 гари – в Шишковци, град Кюстендил, Копиловци и Гюешево и 11 жп спирки.

Съществуващата железопътна линия може да бъде характеризирана като:

- недостатъчно развита за интермодални/комбинирани транспортни услуги;
- несъвместима оперативно;
- с относително ниска степен на надеждност за товарни услуги;
- неконкурентна с автобусния и автомобилен транспорт при пътническите услуги;
- с прекалено дълго времетраене.

Въздушен транспорт

Въздушен транспорт няма. Най-близкото летище до град Кюстендил е в град София – на разстояние по обществени пътища 104 км.

Автобусен транспорт

От автогара Кюстендил има редовен автобусен транспорт до градовете София, Пловдив, Благоевград Дупница, Бобов дол, Рилски манастир, а през летните месеци и до Ахтопол и обратно.

Енергийна мрежа и ВЕИ. Енергийна ефективност

Електроснабдяването на територията на Община Кюстендил се извършва изцяло от ЧЕЗ Електро ЕАД. Територията на общината е със 100 % изградена електропреносна мрежа средно и ниско напрежение и няма населени места, до които не се доставя електрическа енергия.

На територията на гр. Кюстендил е изградена газопреносна мрежа, като лицензиант на територията е „Овергаз“ АД чрез „Велбъжд газ“ АД. Газифицирани са големи стопански потребители, голяма част от общинските сгради (училища, детски градини, административни сгради), както и около 1 200 битови потребители. В многофамилните сгради на територията на града, разположени в близост до основните трасета на газоразпределителната мрежа ниско налягане, има общосградни газови инсталации с възможност за присъединяване на всички имоти в сградите.

Освен електричество и природен газ в преобладаващата част от жилищните сгради в общината се използват дърва за отопление и в много редки случаи – пелетизирана дървесина. В единични случаи се използват въглища за отопление.

Понастоящем в община Кюстендил няма точни данни за използваните горива и електроенергия за отопление.

На територията на общината има потенциал за използване на слънчева енергия, геотермална енергия и енергия от биомаса. Приоритетите са изграждане на слънчево-колекторни инсталации за битова гореща вода за общинските сгради с целогодишна експлоатация, като детски ясли и градини и болници; фотоволтаични системи за производство на електрическа енергия за училищата; локални котели за пелетно гориво за сгради, до които не достига газопреносната система; термопомпени системи с директно изпарение за отопление. За улично и парково осветление общината си спира на подхода за индивидуални фотоволтаични модули, комбинирани с LED осветителни елементи.

В общината има частни жилищни сгради, в които са инсталирани слънчево-колекторни системи, а в бита използват термопомпени системи с директно изпарение, но практиката не е масова. Множество производствени фирми обновяват базите си, като освен мерки за ЕЕ изпълняват и проекти по ОП „Конкурентоспособност“ на база ВЕИ. Ролята на общината в частния сектор (жилища и производство) е да подпомага, информира и улеснява собствениците при прилагане на мерки за ЕЕ и ВЕИ, както и да намалява административните пречки.

Препоръки:

- *Необходимо е да се обърне внимание на моментното състояние и перспективите за развитие на отрасли като туризъм и селско стопанство, които влияят или могат да влияят върху състоянието на околната среда.*

- *С цел справяне с проблеми като замърсяване на въздуха, справяне с шума и др., е необходимо като част от своята транспортна политика, Община Кюстендил да продължи да насърчава и поощрява по-голяма колоездаческа активност и да*

разработва мрежа от велоалеи, като част от Транспортно-комуникационния план на града. Също така:

- Приоритетно развитие на масовия градски транспорт;
- Повишаване достъпността и връзките между отделните устройствени зони;
- Развитие на пешеходната инфраструктура;
- Подобряване на условията на движението и паркирането.

1.5. ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ

1.5.1. Бюджет

Общинския бюджет, като основен източник на финансиране на общинските дейности, е и инструмент за подпомагане на местното развитие и съществува тясна връзка по отношение на съставянето му и плана за стратегическо развитие.

През 2021 година в приход на бюджета на Община Кюстендил са постъпили общо **38 041 070 лева**. Приходите се делят на приходи с държавен характер и приходи с общински характер.

1. Приходите с държавен характер са в размер на **45 375 739** лв. и се формират от:

• Обща субсидия и др. трансф. за държавни дейности	-	32 894 571 лв.
• Целева субсидия за капиталови разходи	-	423 197 лв.
• Целеви трансфери /субвенции/	-	1 460 245 лв.
• Други получени целеви субсидии	-	968 953 лв.
• Възстановени трансфери на ЦБ	-	- 11 245 лв.
• Трансфер от други бюджети	-	6 227 401 лв.
• Трансфери между бюджети и сметки за средства от ЕС	-	89 лв.
• Временни безлихвени заеми между бюджетни и извънбюджетни сметки	-	12 лв.
• Временно съхранявани средства и средства на разпореждане	-	29 066 лв.
• Остатък в началото на годината по бюджетни сметки	-	3 383 450 лв.

2. Приходите с общински характер са в размер на **15 824 688** лв. и се формират от:

• Данъчни приходи	-	5 711 109 лв.
• Неданъчни приходи	-	7 737 465 лв.
• Обща изравнителна субсидия	-	3 802 300 лв.
• Целеви субсидии за капиталови разходи	-	1 740 803 лв.
• Трансфери от други бюджети	-	1 470 030 лв.
• Трансфери между бюджети и сметки за средства от ЕС	-	- 1 592 043 лв.
• Целеви трансфери /субвенции/	-	898 397 лв.
• Предоставена възмездна финансова помощ	-	- 28 525 лв.
• Временни безлихвени заеми между бюджетни и извънбюджетни сметки	-	- 419 492 лв.

• Временно съхранявани средства и средства на разпореждане	-	- 95 544 лв.
• Получени дългосрочни заеми от други лица	-	1 541 522 лв.
• Остатък в началото на годината	-	5 455 561 лв.
по бюджетни сметки		
• Остатък в началото на годината		
по бюджетни валутни сметки	-	118 800 лв.

1.5.2. Приходи

Водещото и определящо при местните дейности, в т.ч. и екологията, са собствените приходи. Размера на приходите определя вида, обхвата и качеството на предоставяните местни услуги.

Основни източници на приходи в общинския бюджет, свързани с околната среда са:

- Приходи от такса „Битови отпадъци”;
- Средствата от наложени санкции от общинските актосъставители за нарушения по общинските наредби - Наредба за опазване на чистотата на населените места; Наредба за опазване на озеленените площи и Наредбата за отглеждане на животни на територията на община Кюстендил.

Ежегодно в бюджета на община Кюстендил се определят сумите за:

- такса за сметосъбиране и сметоизвозване;
- средства за закупуване и ремонт на съдове за сметосъбиране;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите и парковете в населените места, предназначени за обществено ползване;
- такса по обработка на сметища и обезвреждане на битови отпадъци в депото;
- поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депото за битови отпадъци.

В Община Кюстендил за последните години са събрани следните суми от такса смет (данните са от бюджетите на общината за съответните години):

Общински приходи от такса смет

Година	2017	2018	2019	2020	2021
Приходи	1 517 200 лв.	1 575 720 лв.	1 515 303 лв.	1 453 917 лв.	1 940 851 лв.

До момента не съществува обвързаност между количеството на образуваните отпадъци в домакинствата и такса „битови отпадъци”. Обществото не е достатъчно мотивирано и насърчавано да събира отпадъците разделно. Липсват мерки, стимули и преференции за насърчаване на рециклирането. Няма зависимост между количеството на разделно събраните отпадъци и таксата “битови отпадъци”.

1.5.3. Разходи

Бюджетните разходи на общината са предназначени за задоволяване на социалните, образователните, благоустройствените, инфраструктурни и други

потребности на населението в общината. Обемът и структурата на бюджетните разходи зависят от множество натурални показатели, като численост на персонала, брой учащи се, състояние и развитие на общинската инфраструктура и др. Най-важният лимитиращ фактор за техния обем е размерът на действително постъпилите в бюджета приходи.

Относителният дял на разходите, свързани с опазване на околната среда, спрямо общите разходи на общината, за последните години е от порядъка на 4, 5 %.

В разходите (таблица 1.5.2.2.) за извършването на територията на общината сметопочистване, се включват:

- разходи за сметоизвозване;
- разходи за осигуряване на съдове за съхраняване на битови отпадъци;
- разходи за поддържане на депото;
- разходи за поддържане временните претоварни площадки за битови отпадъци.

Таблица 1.5.2.2.

Общински разходи за сметопочистване

Година	2017	2018	2019	2020	2021
Разходи	1 924 300 лв.	2 112 428 лв.	2 190 845 лв.	2 398 869 лв.	2 906 000

Разходите по депониране са относително ниски и в много случаи не покриват напълно разходите за опазване на околната среда.

1.6. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

1.6.1. Население на общината

Общият брой на населението в общината и в отделните населени места през годините 2010 г.; 2013; 2015; 2017, са дадени в таблица 1.6.1:

Население на община Кюстендил

№	Населено място	БРОЙ ЖИТЕЛИ			
		2013	2015	2017	2021
1	Багреници	729	676	583	493
2	Берсин	145	128	108	90
3	Блатец	15	11	7	3
4	Бобешино	25	18	13	8
5	Богослов	401	378	324	274
6	Буново	31	19	10	13
7	Вратца	224	206	167	184
8	Гирчевци	147	140	110	105
9	Горановци	97	91	66	43
10	Горна Брестница	41	41	38	31
11	Горна Гращица	376	346	289	250

№	Населено място	БРОЙ ЖИТЕЛИ			
		2013	2015	2017	2021
12	Горно Уйно	9	6	8	2
13	Грамаждано	307	303	244	198
14	Граница	550	540	464	415
15	Гурбановци	4	2	2	1
16	Гърбино	1	1	1	1
17	Гърляно	190	148	138	112
18	Гюешево	276	198	174	133
19	Дворище	139	116	107	90
20	Дождевца	2	1	0	1
21	Долна Гращица	103	81	77	56
22	Долно село	90	64	54	34
23	Долно Уйно	18	12	11	5
24	Драговищица	443	356	345	3162
25	Жабокрът	683	620	607	562
26	Жеравино	6	3	3	1
27	Жиленци	1160	1034	985	873
28	Ивановци	2	2	1	2
29	Каменичка Скакавица	112	95	89	41
30	Катрище	113	92	78	53
31	Коняво	835	709	680	608
32	Копиловци	663	562	549	468
33	Коприва	11	3	3	0
34	Кутугерци	6	3	2	0
35	Кършалево	4	1	1	10
36	Кюстендил	58058	49 485	47 263	43 106
37	Лелинци	36	30	24	10
38	Леска	1	1	1	0
39	Лисец	2	1	1	0
40	Лозно	877	745	730	666
41	Ломница	11	5	3	31
42	Мазарачево	56	57	37	15
43	Николичевци	426	373	354	321
44	Нов Чифлик	167	137	121	138
45	Ново село	34	20	16	16
46	Пиперков Чифлик	1015	881	850	750
47	Полетинци	10	8	6	3
48	Полска Скакавица	47	25	23	9
49	Преколница	118	93	85	21
50	Радловци	101	88	76	75
51	Раненци	131	92	85	191
52	Режинци	1	2	0	58
53	Раждавица	284	216	192	0
54	Ръсово	28	22	14	7
55	Савойски	9	8	5	9
56	Сажденик	2	2	2	2
57	Скриняно	202	190	184	189
58	Слокощица	1710	1571	1472	1367

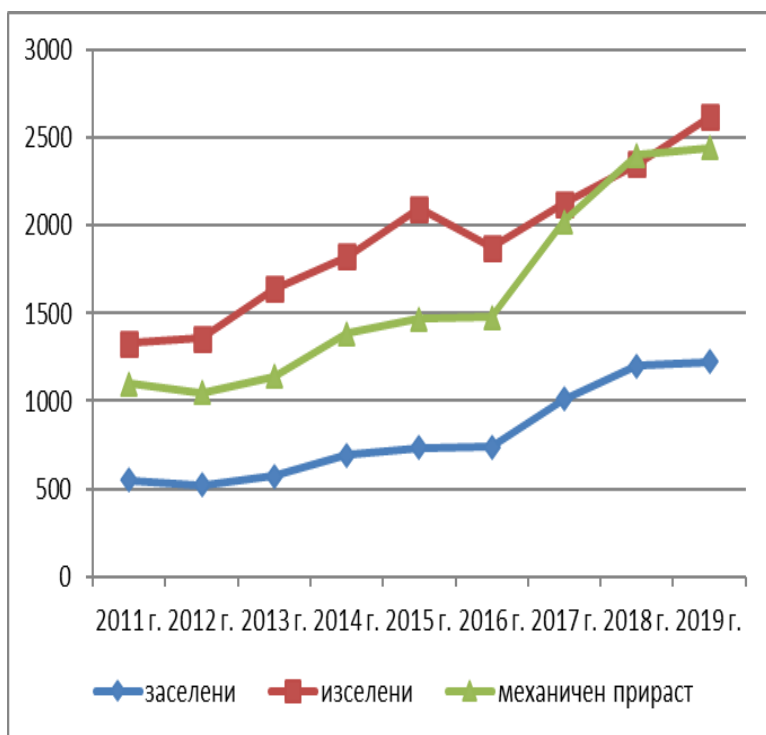
№	Населено място	БРОЙ ЖИТЕЛИ			
		2013	2015	2017	2021
59	Соволяно	704	614	586	499
60	Стенско	185	130	107	72
61	Таваличево	338	268	236	176
62	Търновлак	119	111	103	69
63	Търсино	11	11	8	8
64	Церовица	23	17	11	4
65	Црешнево	10	8	5	1
66	Цървена ябълка	10	7	5	3
67	Цървендол	2	1	1	0
68	Цървеняно	52	38	33	15
69	Чудинци	2	1	0	0
70	Шипочано	110	83	76	44
71	Шишковци	549	472	453	353
72	Ябълково	971	856	797	726
	Общо	74 370	63 403	60 303	54 420

Голямата площ на общината, големият брой населени места и отдалечеността на значителен брой от тях от общинския център, правят управлението и обслужването им доста сложно.

В краткосрочен и средносрочен план не се очакват съществени изменения в броя на населението. Предвижда се запазване на тенденциите за нарастване на концентрацията на населението на територия с радиус до около 10 км от общинския център. В средно-и дългосрочен план ще се запазят относително стабилните темпове на нарастване на дела на градското население, включително и чрез приобщаване на села като квартали на града. Ще продължи намаляването на жителите на малките и отдалечени села.

Населението на общината е около 55 000 жители, като данните са представени по лица, имащи постоянен и настоящ адрес в едно и също населено място. Региона е етнически еднороден, като основна религия е християнството. В общината са изградени много църкви и манастири с национално и международно значение.

1.6.2. Миграция

Фигура 13 Механичен прираст на населението в община Кюстендил. Източник: НСИ.

През последните години в нашата страна управлението на миграционните процеси се превръща в решаващ фактор за демографското развитие на страната. Миграциите са съществен компонент в демографското развитие в изследваната територия и оказват влияние за териториалното разпределение на населението. Миграционната активност на населението заедно с неговото естествено възпроизводство определят съвременните тенденции в демографското развитие на община Кюстендил.

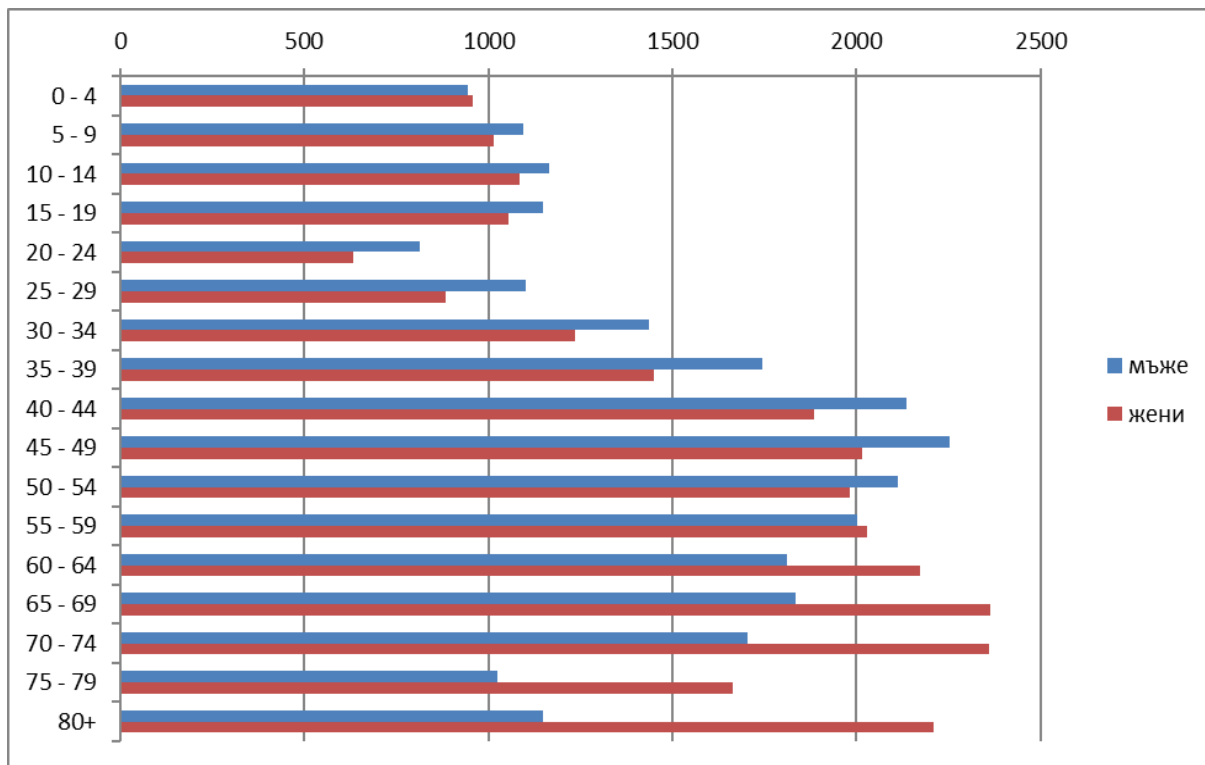
През 2011-2020 години в общината са се заселили общо 7 245 души, но са се изселили общо 9 982 души. Механичният прираст в общината е положителен единствено през 2018 година.

През топлото полугодие се наблюдава, макар и минимално, нарастване на обитателите на селата за сметка на населението в градовете, и главно на гр. Кюстендил. Този процес трудно може да бъде анализиран и интерпретиран с помощта на статистически данни, тъй като не винаги временно пребиваващите са адресно регистрирани. По наблюдения на кметовете и представители на общинската администрация, увеличеният брой на населението в селата през лятото е от 1 до 10 % от броя на постоянно живеещото население в селата. Поради постоянно влошаващата се възрастова структура, селското население естествено намалява.

1.6.3. Възрастова структура на населението

В годините на преход възрастовата структура на населението в община Кюстендил се влошава. Спадането на раждаемостта и отрицателния естествен прираст се отразяват изключително неблагоприятно върху нея - относителният дял на населението в подтрудопособна и трудопособна възраст намалява, докато по-възрастното население запазва броя си относително постоянен.

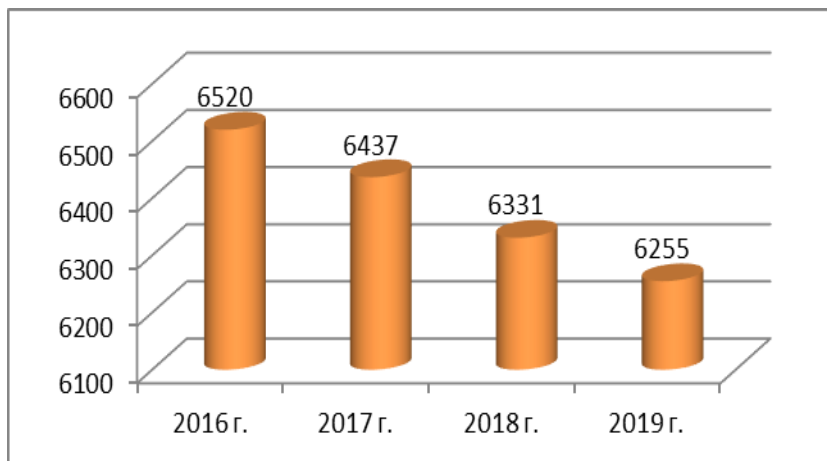
За община Кюстендил, както за областта и цялата страна, е налице процес на демографско остаряване. Тези процеси са характерни за почти всички страни от Западна Европа, като България не прави изключение. Демографските процеси, ярко изразени на територията на страната следва да бъдат обект на държавната политика, като мерките предвидени за справяне с негативните тенденции следва да бъдат последователни и методични.

Брой население по пол и възраст в община Кюстендил към 31.12.2020 г.

От горната фигура е видно, че броят на мъжете в община Кюстендил преобладава във възрастта 0-54 години, а на жените – над 55-годишна възраст.

Един от показателите е намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 годишна възраст.

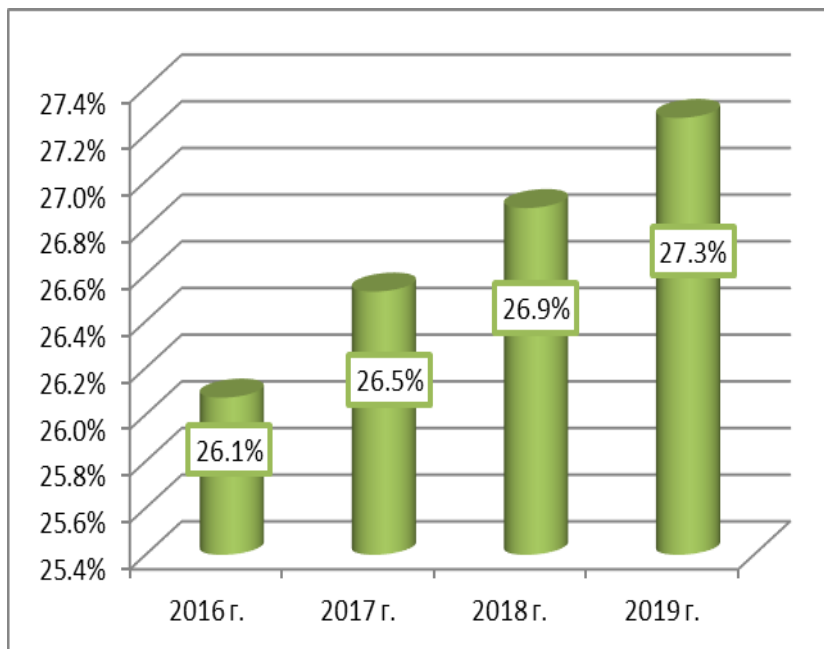

През годините намалява абсолютният брой и относителният дял на населението под 15-годишна възраст от общия брой жители на общината. За периода 2016-2019 години децата са намалели с 265.

Фигура 14 Брой население 0-14-годишна възраст. Източник: НСИ.

От друга страна продължава процесът на застаряване на населението в общината и се наблюдава увеличаване на дела на населението на възраст 65 и повече години. В регионален аспект делът на хората на 65 и повече навършени години в област Кюстендил (27.7%) е третият по големина в страната и данните на община Кюстендил са близки до тези на областта.

Дял на населението на възраст 65+ години от общия брой население (%). Източник: НСИ.

Образование и здравеопазване

При съпоставяне на образователната структура на населението в общината със средната за страната прави впечатление по-големия потенциал от специалисти с висше и полувисше образование и по-малкия потенциал от специалисти със средно образование. През последната година се отбелязва благоприятно нарастване на притежаващите висше и полувисше образование за сметка на лицата с основно и по-ниско от основно образование.

По отношение на образованието и здравеопазването е достатъчно да се отбележи, че в общината има по-висок от средния за страната брой учители в училищата и детските градини, но по-малък брой лекари и болнични легла на глава от населението.

Здравеопазването е сложна социална система, чиято мисия е запазването и увеличаването на националния здравен потенциал, увеличаване годините продуктивен живот и повишаване чувството на здравна сигурност и нормално човешко щастие. Промяната в тази система често е обективна необходимост, обусловена от предизвикателствата, както на вътрешни и външни фактори, така и от глобализацията на здравните проблеми. Здравната реформа в нашата страна не е уникално явление, а част от общия процес на промяна на здравните системи в целия свят.

1.7. СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Социално-икономическо развитие на общината, на базата на устойчив икономически растеж и развитие на човешкия капитал може да бъде постигнато с прилагане на съвременни социални политики и комплексно развитие на региона, чрез:

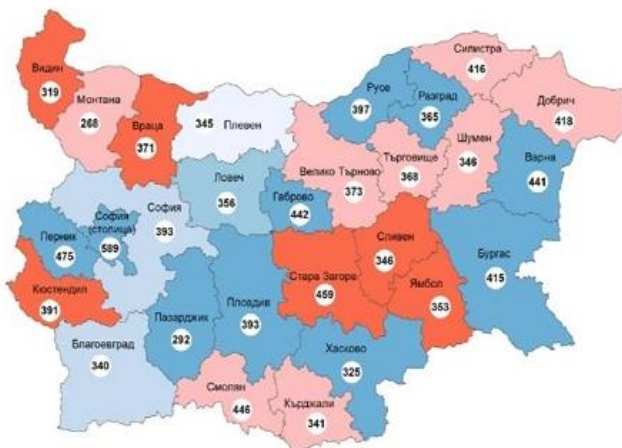
- Стимулиране развитието на човешките ресурси, на основата на инвестиране в професионална квалификация и преквалификация, въвеждане на високи технологии и постигане на по-висока конкурентна способност;
- Оптимизиране на административните структури и укрепване на административния капацитет за изготвяне на качествени регионално значими проекти и тяхното управление;
- Улесняване на достъпа до информация, оптимизиране на административни услуги, развитие на електронната търговия;
- Насърчаване на съвместни инициативи между бизнеса, средните и средно професионалните училища и университетите от югозападния регион;
- Прилагане на енергоефективни технологии и мерки за енергийна ефективност;
- Възраждане на традициите и развитие на селското стопанство – овощарство, лозарство и зеленчукопроизводство;
- Изграждане на пазари на производителите и селскостопански тържища;
- Стимулиране на междубщински партньорства и сътрудничество с други региони и общини от ЕС;
- Институционално укрепване на елементите на социалната инфраструктура: здравеопазване, образование, култура, социални домове;
- Подобряване на достъпа до здравеопазване и образование;
- Развитие на трансграничното сътрудничество с РМакедония и РСърбия – създаване и утвърждаване на партньорства, подобряване на инфраструктурата, съвместна дейност в сферата на икономиката, селско стопанство, образование, здравеопазване, спорт и др.

1.7.1. Средно-годишен доход

Югозападният планов район има голямо икономическо развитие и висок БВП, но най-големи вътрешно-регионални различия.

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление в регионален аспект по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата.

Поляризацията на населението в област Кюстендил по доход, измерен чрез съотношението на доходите между бедните и богатите слоеве на обществото за 2020 година, показва, че най-бедните 20% от домакинствата в областта имат над шест пъти по-нисък доход от най-богатите 20%, като спрямо 2018 година поляризацията се увеличава с 2.0 единици.

Област Кюстендил се нарежда след областите София град, София Област и Благоевград и е преди област Перник.

Социално-икономическото развитие на общината се нуждае от целенасочена и финансово обезпечена инвестиционна политика. При нейното осъществяване регионалните и местните власти, частните предприемачи и неправителствените организации ще играят съществена роля в предлагането и разработването на програми и проекти за привличане на инвестиции в региона.

1.7.2. Относителен дял на разходите

Относителният дял на разходите за заплащаните такси по третиране на отпадъците и за ВиК услуги е в размер на около 5,75 % от средногодишните доходи на населението.

Регионалната дирекция за социално подпомагане - гр.Кюстендил провежда държавната политика в областта на социалното подпомагане, закрилата на детето и рехабилитацията и социалната интеграция на хората с увреждания на територията на област Кюстендил. Регионална дирекция за социално подпомагане - гр.Кюстендил контролира изпълнението на мерките за закрила на детето, съдейства и сътрудничи на юридически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето, осъществява сътрудничество с областната и общински администрации и с неправителствени организации при осъществяването на политиката в областта на социалната защита на рисковите групи в община Кюстендил.

Дейност на Дирекция "Социално подпомагане" – Кюстендил

2019 г.		2020 г.		2021 г.	
Общ брой подпомагани лица и семейства по чл.9 от ППЗСП	Брой подпомагани лица в трудоспособна възраст	Общ брой подпомагани лица и семейства по чл.9 от ППЗСП	Брой подпомагани лица в трудоспособна възраст	Общ брой подпомагани лица и семейства по чл.9 от ППЗСП	Брой подпомагани лица в трудоспособна възраст
686	806	741	857	739	846

Основните насоки в дейността на РДСП - гр. Кюстендил се покриват напълно с тези, заложи в държавната политика – спиране тенденцията на обедняване на населението в област Кюстендил, отпадане на много от най-бедните хора от социално подпомагане и включването им в националните програми за трудова заетост, които се реализират на територията на областта. Целта е тези хора да бъдат част от активния обществен живот. Това са част от мерките за социална адаптация и интеграция, насочени към най-големия потребител на социални помощи на територията на област Кюстендил - групата на безработните лица в трудоспособна възраст.

1.7.3. Заетост

Спадът на безработицата в района, макар безспорно положителен феномен, показва, че свободният трудов ресурс постепенно намалява. Броят на регистрираните безработни през 2019 година в бюрата по труда на Югозападен район възлиза на 38 972 души средномесечно, от които 55.9% са жени и 44.1% - мъже. Голям е средномесечният абсолютен брой на безработните в област Кюстендил – 4 213 души. Средномесечното равнище на безработица в област Кюстендил е 7.4%.

Коефициентът на трайна безработица в общината през 2020 година е 3.16% и е на трето място по големина и в областта след общините Невестино (8.44%) и Трекляно (5.56%). Средният коефициент за областта е 2.67%. Ниската безработица до голяма степен се обяснява с относително ниския коефициент на икономическа активност. Регистрираните трайно безработни са общо 815 лица, от които 58% са жени. Наблюдава се, че най-многобройни са лицата от възрастовите групи 35-44 години и над 50 години. През 2020 година броят на безработните отново се повишава по обективни причини (извънредното положение по време на пандемията COVID19).

В област Кюстендил намалява броят на икономически активните лица съгласно данните на Териториално статистическо бюро – Югозапад. Окончателните основни резултати от наблюдението на работната сила през 2020 година сочат, че икономически активните лица на възраст 15 - 64 навършени години в област Кюстендил са 49.5 хиляди или 69.4% от населението на същата възраст. В сравнение с предходната година коефициентът на икономическа активност намалява с 0.6 процентни пункта.

В община Кюстендил общият брой на заетите лица е 48.3% от населението на 15 и повече навършени години. Коефициентът на заетост на населението на възраст 15-64 години е 69.3%., като коефициентът на заетост за възрастовата група 25-34 навършени години намалява, както и този за възрастова група 35-44 навършени години. Минимално нарастване спрямо 2018 година има при коефициента на заетост на възрастовата група 45-54 навършени години и 55-64 навършени години (съответно 0.1 процентни пункта и 4.3 процентни пункта). По степен на образование коефициентът на заетост е най-висок при лицата с висше образование, а при лицата

със средно образование – тези, които имат придобита степен на професионална квалификация.

Основната част от населението на гр. Кюстендил, както и населението на по-голямата част от селата, е заето в обслужващата сфера, промишлеността, строителство, транспорта и земеделието /сезонно/. Населението в по-малките и отдалечени села, което е главно в надтрудопособна възраст се занимава със земеделие-предимно зеленчукопроизводство и екстензивно животновъдство.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT-АНАЛИЗ/

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ от средата, в която той функционира.

Силни страни.

Силните страни са ресурси или други предимства, които притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни.

Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности.

Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи.

Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на околната среда. Анализът представя силните страни на Община Кюстендил, възможностите за тяхното използване, вътрешните слаби страни на Общината и възможностите за преодоляването им или свеждането им до минимум, външните възможности /перспективи/ за Общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. Вследствие на този етап се предлага типа стратегия, която е подходяща да реализира Общината в бъдеще.

Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в региона на Община Кюстендил са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата” могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва Община Кюстендил през следващите години.

За целите на анализа е използвана цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда.

Хипотезите за развитие на община Кюстендил могат да бъдат направени след като се идентифицират силните и слабите страни на общината и се установи най-вероятната посока на промяна. От оценката на съществуващото състояние се налага

изводът, че възможностите да преодолеем или сведем до минимум вътрешните слаби страни на общината ще изисква продължителен период от време.

Община Кюстендил има висока степен на силни страни и голям потенциал от външни възможности /перспективи/ за общината (Таблица 2.1.). Равнището на външните заплахи, които са пречка за развитието не е много високо, което предполага сравнително малък риск за реализация на програмата и изпълнение на стратегическите направления и специфични цели. Постигането на стратегическите цели ще се осъществи, чрез неутрализиране на неблагоприятното влияние на заплахите и слабите страни.

Таблица 2.1.

SWOT - АНАЛИЗ

Силни страни	Слаби страни
1. Геостратегическо местоположение - Национална граница с две държави – Северна Македония и РСърбия и относителна близост до техните столици; - Сравнителна близост до столицата - Преминаване на Европейски пътища № 6 и № 8	1. Необходимост от оптимизиране и обновяване на съществуващата инженерна инфраструктура. - Големи загуби на вода от водопреносните мрежи. - Липса на канализация по селата на територията на общината.
2. Разнообразни природни условия – климат, релеф и ресурси за развитие на: - селско и горско стопанство - туризъм	2. Разпокъсаност земеделската земя. - Слабо развито био земеделие.
3. Наличие на надземни ресурси и минерални води: - инертни материали - повърхностни и подземни води - лечебни термоминерални води, и питейни минерализирани води	3. Намалени възможности за поливно земеделие, поради разрушаване на голяма част от хидромелиоративните съоръжения
4. Чиста околна среда, без големи промишлени замърсявания	4. Неблагоприятни условия за развитие на селското стопанство – унищожаване на ценна обработваема земя и пораждање на проблеми от екологичен характер.
5. Наличие на защитени територии и зони от национално и международно значение, включени в НАТУРА 2000. - Красива и чиста природа с богато биологично разнообразие. - Благоприятни условия за производство на екологично чисти продукти. - Наличие на чист атмосферен въздух, липса на сериозни източници на замърсяване на околната среда, на наднормен шум и йонизиращи лъчения.	5. Липса на високотехнологични производства, иновации, конкурентноспособност.
6. Сравнително добре развита инженерна инфраструктура и комуникации : - пътища - водоснабдяване - оптични кабели - енергоснабдяване - висок процент организирано сметосъбиране	6. Недостатъчна всеобхватност на проблемите, глобалност и координираност при решаването им. - Ниска екологична култура на населението.
7. Богато културно-историческо наследство и традиции, определящи уникалната идентичност на региона. Добре развита мрежа от културни институции от местно, регионално и национално значение	7. Наличие на замърсени и нарушени терени и нерегламентирани сметища. - Заустване на отпадните води в реките.
8. Национален институт по земеделие, гр. Кюстендил, с научен потенциал, осъществяващ консултантска дейност с научно-обосновани технологии и внедряване	8. Липса на информационни системи за надеждна и актуална информация за основните параметри на развитие на всички нива, което затруднява

на добри европейски практики.	обективната и своевременна оценка на процесите и проблемите на общинско развитие.
9. Относително високо образователно равнище. - Наличие на утвърдени висши учебни заведения в съседните области – София, Благоевград - Развита мрежа на професионални училища	9. Неблагоприятна демографска структура и тенденции – намаляване и застаряване на населението, обезлюдяване на селските и гранични територии, висока миграция и емиграция.
10. Наличие на свободен квалифициран трудов потенциал - качествен човешки ресурс с професионални и трудови навици	10. Сравнително голям дял на етническо ромско население в областта, концентрирано в жилищни зони с нерегламентирано строителство с висока плътност на застрояване и неразвита техническа и социална инфраструктура.
11. Стабилна макро-икономическа среда за развитие на малки и средни предприятия и увеличаващ се дял на частния сектор	11. Неразвита система за насърчаване на бизнеса и предприятията. Липса на условия за активизиране на личната инициатива и предприемачество, с цел приобщаване при решаване на проблеми от общинско значение
12. Сравнително добре развита мрежа на здравеопазване и социални услуги	12. Субектите от социалната и здравната сфера не функционират в унисон със съвременните изисквания и потребности на населението
Възможности	Заплахи
1. Наличие на международни и национални програми за стимулиране на развитието - Използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда.	1. Задълбочаване на неблагоприятните демографски тенденции – миграция към столицата и емиграция
2. Използване на нови технологии за възстановяването на екологичното равновесие и за третирането и оползотворяването на отпадъците.	2. Липса на достатъчно средства, поради зависимост на общината от централно бюджетно финансиране
3. Въвеждане на иновации и високи технологии в бизнеса. - Намаляване използването на конвенционални източници на енергия, включително твърди горива, чрез замяната им с възобновяеми такива.	3. Замяряване на околната среда от антропогенни и други фактори.
4. Използване на ресурси за решаване на проблемите свързани с опазване на околната среда, чрез изготвяне на проекти за финансиране - Въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение. - Повишаване на екологичната култура на населението за опазване на околната среда. - Усъвършенстване на партньорството с НПО, бизнеса и други общини при подготовка и реализиране на екологични проекти.	4. Липса на работеща регионална структура по управление на отпадъците и забавяне на реализирането на РЦТНО Дупница. - Нарастващи разходи за управление и депониране на отпадъците. - Социална чувствителност към повишаване на такса „Битови отпадъци”. - Недостатъчна държавна подкрепа към местната власт за изпълнение на законовите задължения в сферата на опазването на околната среда.
5. Развитие на образователната система, чрез широко навлизане на нови компютърни технологии	5. Нарастването на енергийните нужди може да доведе до неекологосъобразни решения и увеличаване използването на твърди горива.
6. Създаване на условия за подобряване качеството на живот в ромските квартали, чрез подобряване на техническата инфраструктура, качество и стандарт на жилищната и социалната среда	6. Задълбочаване на проблемите – неблагоприятни условия и качество на живот в ромските квартали и влошаване на социално-икономическия статус на населението
7. Развитие на трансгранично сътрудничество със съседните страни-РСърбия и Северна Македония във всички сфери на социално-икономическия живот	7. Високи разходи за внедряване на екологосъобразни технологии.
8. Съхранение на зелените системи и залесителни мероприятия.	8. Незаконна сеч и браконьерство в горите. - Риск от горски пожари и природни бедствия.

- Глобално изменение на климата, водещо до изместване на климатичните зони и пораждање на ресурсни проблеми.

РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Кюстендил според представите на населението и на общинското ръководство.

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината в близките 6 години. Тя дава общата представа за характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

Община Кюстендил притежава забележителни и разнообразни природни дадености и наследство от осемхилядолетна история и култура – природни забележителности и защитени местности, резервати, множество национални и местни паметници.

Съхраняването на уникалната природната среда, културно-историческото наследство и идентичност и изявата им, като основа за комплексно хармонично развитие на региона най-общо обхващат:

- Ефективно и балансирано използване на местните природни ресурси;
- Прилагане на ефективна система за мониторинг и контрол на околната среда и дейности по възстановяване на екологичното равновесие на нарушени от антропогенна дейност територии
- Съхраняване, консервация, реставрация и адаптация на архитектурно-историческите паметници на културата;
- Социализиране на движимите и недвижими паметници на културата и развитие на дейности за опознаване на регионалната история и култура, като основа за провеждане на културни събития и форуми;
- Развитие на устойчив, природосъобразен туризъм – балнеоложки, културен, планински, зимни спортове, екологичен, селски, ловен, риболовен и др. алтернативни форми на туризъм;
- Обогаляване на екологичната култура и извънучилищната активност на подрастващите с природо - опознавателни и природозащитни дейности.

Визията за околната среда на общината като виждане на желанията на хората за бъдещото състояние на околната среда определят община Кюстендил, като утвърден трансграничен център в Югозападна Европа, с устойчив икономически растеж и хармонични условия за бизнес и живот.

Съхраняването на уникалната природна среда и богатства, наследство от хилядолетна история и култура, възраждащите се селскостопански традиции и слава, съвременната и развиваща се комплексна инфраструктура, ще създадат условия за труд, обогатена социална среда и повишено качество и стандарт на живот.

Основания Кюстендилска община да бъде определена, като община с висок туристически потенциал, дават наличието на туристически локализации; защитени територии; обекти от „100-те национални туристически обекта”; резервати на културно-историческото наследство; паметници на културата с национално значение; балнеология; организираната местна инициатива и културни прояви.

Главната цел на община Кюстендил е постигане на устойчиво хармонично и балансирано развитие на общината, което да доведе до:

- доближаване до средните социално-икономически параметри в регионите на Европейския съюз,
- намаляване на вътрешно - регионалните различия в Югозападния планов район на Република България,
- развитие на сътрудничеството със съседните и европейските региони,
- ефективно управление на околната среда и природните ресурси.

РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА

На основата на тенденциите, очертани при анализа на средата и резултатите от SWOT анализа, е формулирана генералната стратегическа цел на програмата. Генералната стратегическа цел формулира крайното желано състояние на нещата, т.е. състоянието на околната среда, в което искаме да живеят жителите на общината, състоянието, в което искаме да бъде природата с нейното видово разнообразие, както и състоянието на компонентите на околната среда.

1. Генерална стратегическа цел

„Устойчиво управление на околната среда на територията на община Кюстендил с цел осигуряване на добри условия за живот и работа на хората, чрез обновяване на инфраструктурата, благоустрояване на населените места и запазване на природните ресурси“.

Генералната цел се постига с реализирането на няколко основни специфични стратегически цели по отношение на опазване и околната среда и ефективното управление на природните ресурси:

- Усъвършенстване на системата за управление на ТБО
- Опазване и поддържане на биоразнообразието, защитените територии и защитените зони в общината.
- Подобряване качеството на въздуха на територията на общината.
- Инвентаризация на нарушените терени и рисковите територии. Прилагане на мерки за предотвратяване увреждането на компоненти и фактори на околната среда.
- Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население
- Ефективно използване и управление на горските ресурси
- Насърчаване използването на алтернативни източници на енергия.
- Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси.

Разширяване и подобряване на канализационната и водопреносната мрежа на територията на община Кюстендил.

2. Специфични стратегически цели

Специфичните цели (Таблица 4.2.) са формулирани така, че да осигуряват и спомагат изпълнението на генералната стратегическа цел. Те са стъпките за достигане на състоянието, определено с генералната цел и обхващат всички дейности, които предстои да бъдат извършени през определения за програмата период.

Таблица 4.2.

Специфични стратегически цели

Специфична цел 1. Усъвършенстване на системата за управление на ТБО		
Подцели	1.1.	Доизграждане на претоварна площадка за Община Кюстендил и регионален център за третиране на неопасни отпадъци Дупница със инсталации за компостиране и предварително третиране на отпадъците.
	1.2.	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.
	1.3.	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците
	1.4.	Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците
	1.5.	Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците
Специфична цел 2. Опазване и поддържане на биоразнообразието, защитените територии и защитените зони в общината		
Подцели	2.1.	Повишаване информираността и формиране на природосъобразно отношение в обществото по отношение на околната среда и природните ценности.
	2.2.	Предприемане на действия за ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие, опазване и възстановяване на природните екосистеми, генетичното биоразнообразие и обезпечаване на биологичната сигурност, съгласно българското и международно екологично законодателство. Подобряване на контрола върху възможните негативни влияния върху биологичното разнообразие и осигуряване постигането на устойчиво използване на биологичните ресурси в община Кюстендил.
	2.3.	Екологично възпитание и обучение на подрастващите.
	2.4.	Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000 . Оптимизиране управлението на защитените територии. Включване на териториите с природозащитна стойност в цялостната схема за устройство на територията на община Кюстендил. Устройване и социализиране на защитените зони по Натура 2000 като част от рекреационния потенциал на общината.
Специфична цел 3. Подобряване качеството на въздуха на територията на общината.		
Подцели	3.1	Мерки за намаляване нивата на ФПЧ10 в атмосферния въздух.
	3.2	Мерки, насочени към цялостно подобряване и опазване на чистотата на атмосферния въздух, включително дейности по измерване, превенция и реакция при екологични рискове.
	3.3.	Развитие и оптимизиране на системите за мониторинг и подобряване качеството на атмосферния въздух.Поддържане на нивата на замърсителите на въздуха в населените места до нормативно определените нива в страната.
	3.4.	Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за обществено ползване. Увеличаване и поддържане на зелените площи в населените места.
	3.5.	Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа.
Специфична цел 4. Инвентаризация на нарушени терени и рисковите територии. Прилагане на мерки за предотвратяване увреждането на компоненти и фактори на околната среда		
Подцели	4.1.	Рекултивация на нарушени терени
	4.2.	Каталогизиране на териториите в областта, с прояви на рискови геоморфоложки явления
	4.3.	Провеждане на укрепителни мероприятия
	4.4.	Прочистяване на речните корита

	4.5.	Противоерозионни мероприятия
	4.6.	Подобряване на системите за мониторинг и контрол на околната среда
Специфична цел 5. Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население		
Подцели	5.1.	Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация – Кюстендил.
	5.2.	Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда.
	5.3.	Създаване на работещ механизъм за обмен на информация сред заинтересованите институции и организации работещи в сферата на околната среда. Осигуряване на публичен достъп до информация относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ѝ.
Специфична цел 6. Ефективно използване и управление на горските ресурси		
Подцели	6.1.	Провеждане на лесоустройствени мероприятия в областта и усъвършенстване контрола върху нерегламентираните сечи
	6.2.	Създаване на условия за въвеждане на екологосъобразни технологии в дърводобивната промишленост
	6.3.	Прилагане на регламентирана система за билкопроизводство и билкосъбиране
	6.4.	Разработване на система от мероприятия за поддържане на оптимални дивечови популации и оптимизирани режими за лов и риболов
Специфична цел 7. Насърчаване използването на алтернативни източници на енергия		
Подцели	7.1.	Решаване на проблема със замърсяването на атмосферния въздух от неорганизиран източници - главно от транспорта и от бита, през студеното полугодие
	7.2.	Намаляване на вредните емисии от автотранспорта, чрез въвеждане използването на екологично гориво и др. мерки
Специфична цел 8. Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси.		
Подцели	8.1.	Подготовка и кандидатстване за финансиране на инвестиционни предложения за подобряване и разширяване на водопреносната и канализационната мрежа в населените места на територията на община Кюстендил.
	8.2.	
	8.3.	Осигуряване на необходимата инфраструктура за пречистване и отвеждане на отпадъчните води от населените места.
	8.4.	Подобряване на мониторинга и контрола върху състоянието и качеството на повърхностните и подземни води.
	8.5.	Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия
	8.6.	Корекция на речни корита, прочистване и укрепване на канали, дерета и др.

3. Приоритети

Приоритизирането на целите показва към реализацията на кои от тях могат да бъдат насочени усилията в случаи на ограничени ресурси или на възможности за едновременно реализиране на всички избрани и посочени мерки и стратегии за постигане на специфичните цели.

Успешното изпълнение на програмата изисква ангажираност на целия персонал на общината. Отговорностите са свойствени не само на длъжността с функции по опазване на околната среда, а се поемат и от други сектори на общината, като например оперативното управление или дейностите на административния персонал, извън тези по околната среда.

По приоритет проблемите се подреждат с последователно вземане на решения по:

- Финансово обезпечаване на дейностите;

- Доизграждане на площадката за Община Кюстендил с инсталация за предварително третиране и инсталация за компостиране на зелени отпадъци.
- Изграждане на регионален център за третиране на ТБО;
- Изграждане на ефективна система за третиране на биоотпадъците;
- Установяване на законосъобразно третиране на отпадъците и почистване на нерегламентираните сметища;
- Предприемането на комплекс от мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух на територията на общината.
- Предприемане на комплекс от действия за разширяване и подобряване на канализационната и водопреносната мрежа на територията на община Кюстендил.
- Изграждане на подходяща за изпълнение на програмата общинска организационна структура;
- Изграждане и въвеждане на система за мониторинг и измерване на показателите;
- Засилен контрол по изпълнение на законовите и общински разпоредби;
- Информираност на цялото население;
- Привличане на гражданите в процеса на формиране на екологична култура.
- Готовност за извънредни ситуации и способност за реагиране.

РАЗДЕЛ V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие е представен в табличен вид и посочва избраните мерки и стратегии за достигане на всички специфични цели. Към всяка подцел/мярка са посочени конкретните задачи, които са необходими стъпки за цялостната реализация на стратегиите и мерките. За всяка задача е посочен краен срок за изпълнение, отговорни лица, възможните източници за осигуряването на необходимите средства.

За изпълнение на стратегията са посочени инвестиционни, организационни и управленски задачи. Сроковете за изпълнение на стратегиите във времето са съобразени с възможността част от предвидените задачи да бъдат изпълнявани едновременно.

Таблица 5.1.

План за действие по опазване на околната среда на община Кюстендил

Подцели/Мерки	Задачи	Срок за изпълнение	Отговорни лица	Източници за финансиране
Специфична цел 1. Усъвършенстване на системата за управление на ТБО				
1.1. Доизграждане на претоварна площадка за Община Кюстендил и регионален център за третиране на неопасни отпадъци Дупница със инсталации за компостиране и предварително третиране на отпадъците.	Постоянен контрол на спазването на сроковете при изграждането на претоварната станция с инсталациите за предварително третиране и компостиране	постоянен	Заместник-кмет „ИП“ Началник отдел „КСиЕ“ Експ. „Екология“	
	Работата съвместно с другите общини от РСУО „РИЛА ЕКО“	постоянен	Заместник-кмет „ИП“ Началник отдел „КСиЕ“ Експ. „Екология“	
	Проучване на възможностите за икономически изгодно сътрудничество с частни фирми в областта на управление на отпадъците	Постоянен	Кмет Заместник-кмет „ИП“	
1.2. Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.	Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на масово разпространени отпадъци на територията на град Кюстендил	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“ Началник отдел „КСиЕ“ Експ. „Екология“	Организации по оползотворяване на ОПОС и други
	Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки в повече населени места на общината	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“ Началник отдел „КСиЕ“ Експ. „Екология“	Организации по оползотворяване на ОПОС и други
	Развитие на системата за събиране на масово разпространени опасни отпадъци от домакинствата /луминисцентни лампи, батерии, акумулатори и отработени масла електрически и електронни уреди и др./	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“ Началник отдел „КСиЕ“ Експ. „Екология“	Общински бюджет ОПОС и други
	Организиране на информационни кампании за ползите от разделно събиране на рециклируемите отпадъци	2023 г.-2028 г.	Заместник-кмет „ИП“ Експ. „Екология“	ОП “Чистота”

1.3.Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците	Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на масово разпространени отпадъци на територията на град Кюстендил	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“ Експ. „Екология	Общински бюджет
	Организиране на информационни кампании за ползите от разделно събиране на рециклируемите отпадъци	2023 г.-2028 г.	Заместник-кмет „ИП“ Експ. „Екология	Общински бюджет
1.4. Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците	Увеличаване на броя и повишаване на квалификацията на заетите с управление на отпадъците общински служители	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“	Общински бюджет ОПОС и други
	Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“	Общински бюджет
	Обучения на служители в ОА и други общински звена по теми за управление на отпадъците	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“	Общински бюджет
1.5. Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците	Организиране на информационни кампании, обучения и други относно ползите от прилагането на йерархията при управлението на отпадъците.	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“	Общински бюджет Оперативни програми Организации по оползотворяване
Специфична цел 2. Опазване и поддържане на биоразнообразието, защитените територии и защитените зони в общината				
2.1. Повишаване информираността и формиране на природосъобразно отношение в обществото по отношение на околната среда и природните ценности.	Организиране на информационни кампании, обучения и други относно ползите и възможностите при ЗООПАРК.	2023 г.- 2028 г.	Заместник-кмет „ИП“ Експ. „Екология	ОПООС ПУДООС Други финансиращи програми
2.2. Ограничаване на негативните	Проучване на потребностите, разработка и реализация на	2023 г.- 2028 г.	Заместник-кмет „ИП“	ОПООС

влияния върху биологичното разнообразие в община Кюстендил	проекти, насочени към запазване и подобряване на биологичното разнообразие в общината		Експ. „Екология	ПУДООС Други финансиращи програми
	Изграждане на нови и поддържане на съществуващи екопътеки в общината.	2023 г.- 2028 г.	Заместник-кмет „ИП“ Експ. „Екология	ОПООС ПУДООС Други финансиращи програми
2.3 Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000 в община Дупница	Изпълнение на мерки и дейности за управление на защитени зони на територията на община Дупница	2023 г.- 2028 г.	Заместник-кмет „ИП“ Експ. „Екология	ОПООС ПУДООС Други финансиращи програми
	Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и възстановяване на редки и застрашени растителни и животински видове, както и на ценни природни територии в общината			
Специфична цел 3. Подобряване качеството на въздуха на територията на общината.				
3.1. Предприемане на мерки за намаляване нивото на замърсяване на атмосферния въздух	Реализиране на проектите за енергийна ефективност на сградите: Саниране на панелните жилища.	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник-кмет „ИП“ Експ. „Екология	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
	Забрана за движение за товарни автомобили по определени улици	2023г.- 2028 г.	Кмет Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология”	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
	Кандидатстване по проекти за поетапна подмяна на отоплителни уреди на фосилните горива, използвани в домакинствата с уреди на енергия, добита от възобновяеми източници или други екологично чисти горива	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология”	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
Специфична цел 4. Инвентаризация на нарушени терени и рисковите територии.				

Прилагане на мерки за предотвратяване увреждането на компоненти и фактори на околната среда				
4.1 Превенция и управление на риска от природни бедствия	Каталогизиране на териториите в областта, с прояви на рискови геоморфоложки явления.	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология Експ.“ОМПи ССИ“	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
	Провеждане на укрепителни мероприятия на терени, с прояви на рискови геоморфоложки явления.	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология Експ.“ОМПи ССИ“	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
4.2 Превенция и управление на риска от наводнения	Прочистване на речните корита и извършване на противоерозионни мероприятия.	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология Експ.“ОМПи ССИ“	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
	Подобряване на системите за мониторинг и контрол на околната среда	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология Експ.“ОМПи ССИ“	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
	Проучване на терените с характерни свлачищни процеси и възможностите за изготвяне и финансиране на инвестиционни проекти.	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология Експ.“ОМПи ССИ“	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
	Почистване на речните корита от отпадъци, самонастанали се във водното течение растителност, сухи, счупени и потенциално опасни дървета	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология Експ.“ОМПи ССИ“	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
Специфична цел 5. Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население				
5.1 Повишаване на професионалната квалификация на служителите, заети с	Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация –	2023 г.-2028 г.	Кмет Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология	Общински бюджет ОПООС и

управление на околната среда.	Кюстендил-участияв семинари, обучения обмяна на опит и други.			други
5.2 Ангажиране на местното население в процеса на опазване на околната среда.	Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда.	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология	Общински бюджет ОПООС и други
	Консултации и обществени обсъждания в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на опазването на околната среда	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология	Общински бюджет ОПООС и други
	Издаване и разпространение на информационни материали, свързани с опазването на околната среда	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология	Общински бюджет ОПООС и други
	Провеждане на анкетни проучвания за мнението на населението за опазването на околната среда	2023 г.-2028 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ.”Екология	Общински бюджет ОПООС и други
Специфична цел 6. Ефективно използване и управление на горските ресурси				
6.1 Провеждане на лесоустройствени мероприятия в областта и усъвършенстване контрола върху нерегламентираните сечи	Подобряване икономическата стойност на горите, увеличаване на зелените системи и залесителни мероприятия	2023 г.-2028 г.	Зам. кмет „ИП“ експерт „Екология“ кмет на населено място	Общински бюджет; Държавен бюджет
	Прилагане на регламентирана система за билкопроизводство и билкосъбиране	2023 г.-2028 г..	Кмет Заместник-кмет „ИП“	ОП “Околна среда” Външно финансиране
Специфична цел 7. Насърчаване използването на алтернативни източници на енергия				
7.1 Насърчаване на гражданите за използването на алтернативни източници на енергия	Проучване на възможностите и реализиране на проекти за поетапна подмяна на отоплителни уреди на фосилните горива с уреди, използващи екологично чисти горива, чрез ползването на безвъзмездна помощ и/или други начини за подпомагане на домакинствата.	2023 г.-2028 г.	ОП „Околна среда“ Външно финансиране	ОПООС ПУДООС Други финансиращи програми

Специфична цел 8. Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси.

8.1 Разширяване на водопреносната и канализационна система на територията на повече населени места в общината	Подготовка и кандидатстване за финансиране на инвестиционни предложения за подобряване и разширяване на водопреносната и канализационната мрежа в населените места на територията на община Кюстендил.	Постоянен	Експ. "Екология" Експ. "Компютърно обслужване" Директор ОП "Чистота"	Общински бюджет
	Подготовка и кандидатстване за финансиране на инвестиционни предложения, свързани с изграждането на малки ПСОВ	Постоянен	Кмет Заместник кмет „ИП“	Общински бюджет
	Подобряване на мониторинга и контрола върху състоянието и качеството на повърхностните и подземни води.	Постоянен	Кмет Заместник-кмет „ИП“	Общински бюджет
8.2 Превенция и управление на риска от наводнения и мероприятия за овладяване разрушителната сила на водите.	Извършване на регулярни проверки за проводимостта на речни корита, дерета и други.	Постоянен	Експ. "Екология" ОП "Охрана"	
	Кандидатстване за осигуряване на средства за извършване на корекция на речни корита, прочистване и укрепване на канали, дерета и др.	2018-2022 г.	Заместник кмет „ИП“ Експ. "Екология" Експ. "ОМПИСИ"	ОПООС ПУДООС Други финансиращи
	Мониторинг на почистените терени.	Постоянен	Заместник кмет „ИП“ Експ. "Екология" Експ. "ОМПИСИ" Кметове и кметски наместници на населени места	ОПООС ПУДООС Други финансиращи

Забележка: Необходимите ресурси /финансови средства/ за изпълнение на програмата за опазване на околната среда не са конкретизирани като сума, поради дългосрочността на периода на действие на програмата и невъзможността за прогнозиране на цените на плануваните съоръжения и услуги.

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организацията за изпълнението на общинската Програма за опазване на околната среда на Община Кюстендил може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности.

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка
- Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПОС, координиращ орган е РИОСВ.

По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината.

Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи.

Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет. Източници на финансиране на екологични проекти. Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Националния доверителен екофонд;
- Публична инвестиционната програма на МС;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Оперативна програма „Околна среда“ 2021-2027 г.;
- Финансов механизъм на ЕИП;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. (СПРЗСР);

- Програма за иновации и конкурентоспособност 2021-2027 г.;
- Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнени” в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

РАЗДЕЛ VII. *МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ*

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2027 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице, най-често еколога на общината. Орган за контрол по изпълнение на Програмата е Общинският съвет.

Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта се изготвя Отчет за изпълнение на Програмата за предходната година, който се представя **в срок до 31 март** и се публикува на Интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – София .

Препоръчва се Годишният доклад да съдържа информация за: Същността на общинската политика за опазване на околната среда; Напредъка по изпълнението на целите, приоритетите и мерките; Възникналите проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване; Осъществяваните мероприятия за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на политиката. За осъществяване на мониторинга се използват следните документи: Въпросници; Протокол за предаване на въпросниците; Протокол за приемане на попълнените въпросници; Анкетни карти; Протоколи от провеждане на публични мероприятия; Матрични карти за оценка на индикаторите; Мониторингови доклади.

Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнение на тази политика.

Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика.

Същностната характеристика дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции .

Реализирането на Програмата за опазване на околната среда на община Кюстендил е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се

корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда.

Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия. Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, приоритети и мерките в плана), имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени.

РАЗДЕЛ VIII. *НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА*

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.
- Национален план за управление на отпадъците в Република България 2021–2028 г.
- Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027 г.
- Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.
- Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.
- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.
- Национална програма за развитие: България 2030 г.
- Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
- Национална програма за приоритетно изграждане на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
- Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци
- Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа
- Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда
- Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851) относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.
- Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО;

- Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване;
- Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки;
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Директива 75/439/ЕИО относно отработени масла;
- Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства;
- Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили;
- Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието;
- Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид;
- Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/;
- Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води;
- Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъци;
- Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.
- Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.
- Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.
- Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.
- Директива 2008/50/ ЕО от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа
- Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.
- Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.
- Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.
- Директиви 98/70/ЕС , изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво 31998L007032003L0017.
- Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива 31999L0032.

- Директива 2005/33/ЕС, изменяща Директива 99/32/ЕС.
- Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности 31999L0013.
- Директива 2004/42/ЕО от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за преобоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.
- Директива 97/68/ЕС относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.
- Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите 32000L0060.
- Директива 2006/7/ЕС относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща Директива 76/160/ЕЕС 32006L0007.
- Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане:31976L0160.
- Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека 31998L0083.
- Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС:31975L0440 31979L0869 31991L0692.
- Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС:31991L0271 31998L0015.
- Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници 31991L0676.
- Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС:31980L0068 и 31991L0692 и Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им
- Директива 2006/11/ЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС 32006L0011.
- Директива 76/464/ЕЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС 31976L0464 31991L0692.
- Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна 31992L0043.
- Директива 79/409 за съхранението на дивите птици 31979L0409
- Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини.
- Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали 31996L0082.
- Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества 32003L0105.
- Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014.
- Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049.
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05. 1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.

- Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за РБългария от 16.07.1996 г., обн. ДВ, бр.19/1999 г.
- Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбива птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.
- Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, CITES), ратифицирана през 1990 г., в сила за РБългария от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.
- Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за водите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за чистотата на атмосферния въздух
- Закон за почвите
- Закон за защита от шума в околната среда
- Закон за подземните богатства
- Закон за опазване на земеделските земи
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за лечебните растения
- Закон за защитените територии
- Закон за защита на растенията
- Закон за защита на животните
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати
- Закон за устройство на територията
- Закон за местните данъци и такси
- Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане
- Наредба № 7 от 22 декември 2003 г. с посл. изм. ДВ, бр. 21 от 1 Март 2013 г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони;
- Наредба № 7 от 3 май 1999 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;
- Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, с посл. изм. и доп. ДВ, бр. 79 от 8 октомври 2019 г.;
- Наредба № 11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, доп. и изм. ДВ, бр. 25/2017 г., в сила от 24.03.2017 г.;
- Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води, с посл. изм. и доп. ДВ, бр.102 от 23 Декември 2016 г.;
- Наредба № 2 от 13 септември 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, с посл. изм. и доп. ДВ, бр. 30 / 09.12.2011 г.;
- Наредба № 3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;

- Наредба № 1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите, с посл. изм. и доп. ДВ, бр. 20 от 15 март 2016 г.;
- Наредба № 6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти, с посл. изм. и доп. ДВ бр. 24 от 23 март 2004 г.;
- Наредба № 9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, с посл. изм. и доп. ДВ, бр. 6 от 16 януари 2018 г.;
- Наредба № 2 от 8 юни 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване, с посл. изм. и доп. ДВ бр. 48 от 27 юни 2015 г.;
- Наредба № 12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, с посл. изм. и доп. ДВ, бр. 15 от 21 февруари 2012 г.;
- Наредба за ползването на повърхностните води, обн. ДВ, бр. 100 от 16 декември 2016 г.
- Наредба № 26 (посл. изм. ДВ, бр. 30 от 22 Март 2002 г.) за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ, бр. 30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
- Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ, бр. 46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- Наредба № 4 от 5.04.2013 г. (изм. и доп. ДВ, бр. 82 от 5 Октомври 2018 г.) за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;
- Наредба № 6 Обн. ДВ, бр. 80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ, бр. 13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.
- Наредба № 7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба № 7 от 19.12.2013 год., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 7 от 20.01.2017 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ, бр. 11 от 31 Януари 2017 г.
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ, бр. 98 от 8 Декември 2017 г.;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ, бр. 85 от 6 Ноември 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ, бр.29 от 30 Март 1999 г.;

- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ, бр. 63 от 12 Август 2016 г., изм. ДВ, бр. 55 от 7 Юли 2017 г.;
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ, бр. 7 от 25 Януари 2013 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр. 37 от 21 Април 2020 г.);
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр. 100 от 19 Ноември 2013 г., изм. ДВ, бр. 30 от 15 Април 2016 г., изм. и доп. ДВ, бр. 47 от 5 Юни 2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ, бр.2 от 8 Януари 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия, обн. ДВ, бр. 15 от 16 февруари 2007 г.;
- Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите;
- Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ, бр. 14 от 29 февруари 2004 г.;
- Наредба № 5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, посл. изм. ДВ, бр. 66 от 10.08. 2018 г.;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии с посл. изм. ДВ бр. 55 от 7 юли 2017 г.;
- Наредба №54 от 13 декември 2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, обн. ДВ, бр. 3 от 11 януари 2011 г.;
- Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението, с посл. изм. и доп. ДВ. бр. 26 от 29 Март 2019 г.;
- Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България, изм. ДВ, бр. 40 от 16 Май 2006 г.;
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения;
- Наредба № 9 от 14 март 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, изм. ДВ, бр. 8 от 22 Януари 2002 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ, бр. 57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 67 от 23 Август 2019 г.;

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ, бр. 25 от 18 Март 2003 г., посл. изм. ДВ. бр. 67 от 23 Август 2019 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007 г., посл. изм. и доп., бр. 94 от 30.11.2012 г., в сила от 30.11.2012 г.
- Указания на Министерството на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда.

РАЗДЕЛ IX. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА

Неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Кюстендил са приложени следните материали и документи:

Приложение №1 - Общинска програма за управление на дейностите по отпадъците на община Кюстендил;

Приложение №2 - Програма за управление и подобряване качеството на атмосферния въздух на територията на община Кюстендил;

Приложение №3 - Раздел „Лечебни растения“;

Приложение №4 - Морфологичен анализ на отпадъците.